
Rapporter från Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi

Sociology of Education and Culture Research Reports

Nr 61

Frihet att slippa välja

En intervjustudie med studenter och utbildningsansvariga
inom vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap
vid Uppsala universitet

Ida Lidegran, Lisa Backman & Mikael Börjesson

Delrapport III från utredningen "Utbildningsutbud och studiegångar
inom humaniora och samhällsvetenskap vid Uppsala universitet"

SEC, Uppsala universitet
<http://www.skeptron.uu.se/brody/sec/>

Nov. 2019

SEC Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi, Uppsala universitet
(Sociology of Education and Culture)

URL www.skeptron.uu.se/broady/sec/

Tel. vx +46 (0)18 4710000

Postadr. Donald Broady, SEC, Sociologiska institutionen,
Uppsala universitet, Box 624, 75126 Uppsala

Redaktörer för serien Rapporter från Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi / SEC Research Reports:
Mikael Börjesson & Donald Broady

Följande rapport är den tredje av tre som slutrapporterar utredningsuppdraget *Utbildningsutbud och studiegångar inom humaniora och samhällsvetenskap* beslutat av Områdesnämnden för humaniora och samhällsvetenskap, Uppsala universitet, den 7 februari 2018. Uppdraget har genomförts i nära samarbete med forskningsprojektet *Svensk högre utbildning. Finansiering, organisering, rekrytering, utfall, 1950–2020 (SHEFOE)*, lett av Mikael Börjesson och finansierat av Vetenskapsrådet 2017–2020, projektnummer 2016-04746, se <https://www.edu.uu.se/forskning/utbildningssociologi/forskningsprojekt/shefoe/>.

Ida Lidegran, Lisa Backman & Mikael Börjesson
Frihet att slippa välja. En intervjustudie med studenter och utbildningsansvariga inom vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap vid Uppsala universitet
Delrapport III från utredningen "Utbildningsutbud och studiegångar inom humaniora och samhällsvetenskap vid Uppsala universitet".
Rapporter från Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi / SEC Research Reports, 61
Nov. 2019
ISSN 1103-1115

© Författarna och Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC), 2019

Innehåll

INLEDNING.....	5
Urval och karaktäristik av institutioner	5
Metod och material.....	7
UTBILDNINGSPROGRAM OCH STUDENTERS NAVIGERING.....	11
Teologiska institutionen.....	11
Ett stort antal fristående kurser	11
Frihet med fristående kurs och möjlighet "att luckra upp tankar"	13
Osäkerhet och oro längs brokiga studievägar	13
Trygghet kontra frihet	14
Utbildningsvägar via kurser blev tydliga först med tid och erfarenhet.....	15
Valet påverkat av praktiska livsomständigheter	16
Fristående kurser, fristående-fristående och fristående-fristående-fristående kurser.....	17
Förändringsarbete mot nya program.....	18
Historisk-filosofiska fakulteten.....	19
Värnar fristående kurser och samarbetar inom program	19
Filosofiska institutionen.....	20
Innehållsligt brett utbildningsutbud.....	20
Intresse för teoretiskt tänkande.....	21
Studier med oklar koppling till arbetsmarknaden.....	21
De sociala vinsterna med program.....	23
Självklara program och oklara kursvägar	23
Uppsalas många fördelar.....	25
Kurser utgör kärnan men tvärvetenskapligt program lockar	25
Historiska institutionen.....	27
Koncentrerat utbildningsutbud	27
Gradvis förändring mot färre kurser	28
Anpassning till programifiering.....	29
Institutionen för nordiska språk.....	31
Rik kurstabla.....	31
Språkvetarprogrammet regerar	32
Under första terminen läggs grunden.....	33
Tryggt att vara bunden.....	33
Fristående kurs ett andrahandsval.....	34
Familjekoppling till språk.....	35
Ämnets ryggrad hotad av programifieringen	36
Samhällsvetenskapliga fakulteten	37
Stabila program och flexibla kurser	37
Statsvetenskapliga institutionen.....	39
Statskunskap och utvecklingsstudier i program och kurser.....	39
Prestigeprogram byggt på kärnkurser och bredd	40
Betygen och matematikens roll.....	42
Praktik, utlandsstudier och social tillhörighet	43
Väger för val.....	44
Paus mellan program och "bredvidkurser"	45
Ämnet försörjt genom program.....	46
Nationalekonomiska institutionen	49
Endast kurser på grundnivå	49
Hierarkier inom ekonomiska ämnen	50
Relationen till Handelshögskolan i Stockholm.....	51
Examen i ekonomi genom fristående kurser	52

Nationalekonomins starka ställning.....	53
Juridiska institutionen.....	55
Dominans av juristprogrammet och masterprogram	55
Ljusa framtidsutsikter	56
Valde bort statskunskap eller ekonomi	57
Valet av juridik i just Uppsala	58
Bred sökning av information om juristprogrammet	58
Program överglänser fristående kurser.....	59
Fristående kurser som något att göra innan programstudier.....	60
Kurs som sidomerit	60
Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier	63
Stor uppsättning lärarprogram, stor mängd kurser och ett tiotal masterprogram.....	63
Kraftig programexpansion.....	64
KONKLUSIONER.....	67
Studenter värdesatte programmen högre.....	67
Olika styrka i nyttrationaliteten	68
Ämnenas olika försörjningsbaser	69
Studenter och institutionsledningarna delvis i otakt	70
APPENDIX	71
Lista över intervjuade utbildningsledare	71
Tabeller	72

Inledning

Denna studie tar sin utgångspunkt i en väsentlig förändring av utbildningsutbudet i svensk högre utbildning: nedgången av fristående kurs och ökningen av programstudier. Detta gäller särskilt studier på generella program efter införandet av Bolognamodellen år 2007, och trenden är synlig även vid Uppsala universitet. Det råder dock stora skillnader såväl mellan vetenskapsområdena som inom dem. Fristående kurs har varit och är fortfarande viktigast inom humaniora och samhällsvetenskap och, därinom, framför allt vid Språkvetenskapliga fakulteten följd av Historisk-filosofiska fakulteten och Teologiska fakulteten och därefter Samhällsvetenskapliga fakulteten. Skillnaderna är vidare påfallande mellan olika institutioner.

Det är just den institutionella nivån som fokuseras i föreliggande rapport. Det är här utbildningsutbudet skapas: det är institutioner som ger fristående kurser och kurser som ingår i program. Här märks – i olika omfattning – förskjutningen från fristående kurs till program. Samtidigt bidrar institutionerna även till denna omläggning genom att göra om utbildningsplatser på fristående kurser till programplatser.

Fallstudierna av institutioner fokuserar både studenternas utbildningsstrategier och institutionernas strategier för sitt utbildningsutbud. Strategier ska här förstås i en bred sociologisk mening och inte som ensidigt rationellt nyttomaximerande. Viktiga frågeområden har rört tankar om och motiv för ens tidigare, nuvarande och framtida studier. Hur ser man på utbildning i stort och framför allt på högre studier samt på fristående kurs och programstudier specifikt? Särskilt viktigt har varit att fånga studenternas syn på befintligt utbildningsutbud, villkor för studierna och deras val av utbildning.

Undersökningen omfattar även institutionernas strategier för sitt utbildningsutbud. Centrala informanter här var utbildningsledare, prefekter och studierektorer. Vi riktade i intervjuerna in oss på hur man såg på utbildningsutbudet och balansen mellan fristående kurs och program. Hur hade utbildningsutbudet förändrats över tid? Vilka problem och styrkor såg man med sitt nuvarande utbud? Vad ville man förstärka och utveckla? Hur uppfattade man studenternas syn på utbudet? I vilken mån ansåg man att man kunde och borde tillmötesgå studenternas önskemål?

Urval och karaktäristik av institutioner

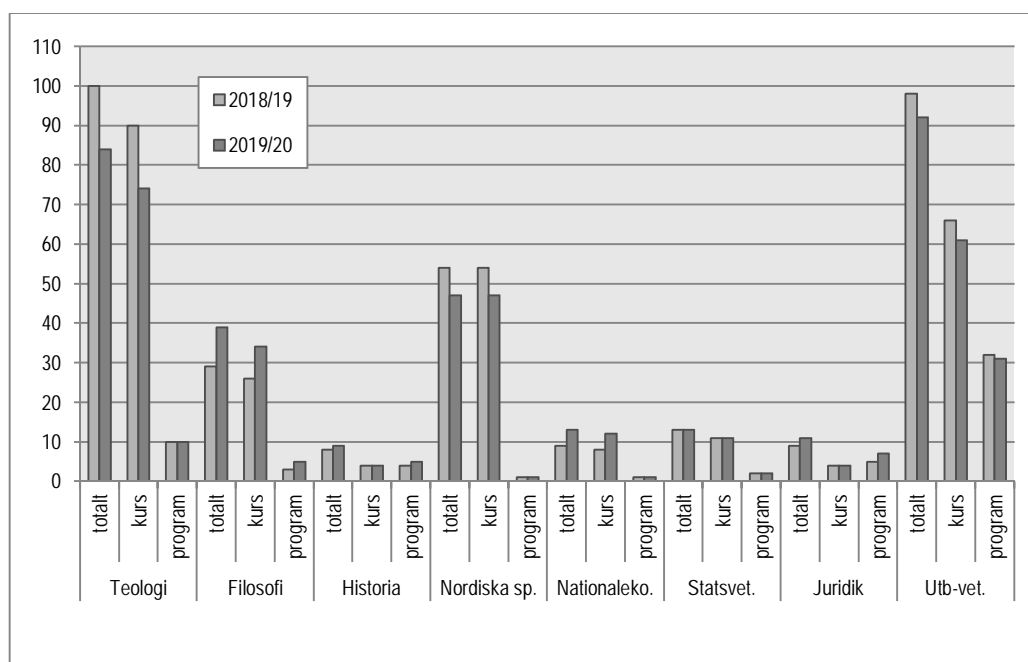
Vårt första urvalskriterium var att institutionen skulle vara förhållandevis stora så att de rymde eller hade potential att rymma både program och fristående kurs. Vi eftersträvade även ett brett urval av institutioner och utbildningar för våra fallstudier. Totalt ingick åtta institutioner i studien och de valdes så att samtliga fakulteter inom området representerades: Teologiska institutionen (Teologiska fakulteten), Filosofiska institutionen och Historiska institutionen (Historisk-filosofiska fakulteten), Institutionen för nordiska språk (Språkvetenskapliga fakulteten), Nationalekonomiska institutionen och Statsvetenskapliga institutionen (Samhällsvetenskapliga fakulteten), Juridiska institutionen (Juridiska fakulteten) samt Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier (Fakulteten för utbildningsvetenskaper). Juridiska institutionen och Teologiska institutionen tillhör eninstitutioner och rymde i princip hela fakultetens utbildningsutbud. Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier (EDU) är förvisso enda institutionen under Fakulteten för utbildningsvetenskaper, men härbärgerade samtidigt ett av fakultetens större program, ämneslärarprogrammet mot gymnasiet, som i sin tur involverade ett tjugotal institutioner inom Uppsala universitet. Detta gav fakulteten en annan konstruktion än övriga fakulteter, där nästan all utbildning skedde vid fakultetens institutioner. Från de fakulteter som omfattade flest institutioner, Samhällsvetenskapliga fakulteten med 11 institutioner, och Historisk-filosofiska fakulteten med 10 institutioner, valdes två institutioner ut per fakultet för undersökning. Nationalekonomiska institutionen och Statsvetenskapliga institutionen var förhållandevis stora institutioner inom den Samhällsvetenskapliga

fakulteten sett till total forskningsresurs och medelstora med avseende på ersättning för utbildningsplatser.¹ Historiska institutionen kan ses som en medelstor institution inom Historisk-filosofiska fakulteten när det gäller antalet utbildningsplatser och en av de största sett till forskningsresurser, medan den Filosofiska institutionen tillhörde de mindre institutionerna inom fakulteten med avseende på utbildningsplatser, men en medelstor institution i förhållande till forskningsresurs.² Institutionen för nordiska språk var en av fyra inom den Språkvetenskapliga fakulteten och hade det största utbildningsuppdraget och det näst mest omfattande anslaget för forskning.³

De institutioner som var de enda inom sin fakultet var alla tre mycket stora. De hade dock olika balanser av forsknings- och utbildningsresurser. För EDU var utbildningsanslaget betydligt större än forskningsanslaget, för Juridiska institutionen var utbildningsanslaget drygt dubbelt så stort, och för Teologiska institutionen var anslaget för forskning och forskarutbildning cirka en tredjedel större än utbildningsanslaget.⁴

I rapporten *Högre utbildning som bildningsväg eller yrkesinvestering* visade vi att utbildningstyperna varierade stort över fakulteterna. De fristående kurserna utgjorde den helt dominerande delen av utbildningsutbudet inom den Språkvetenskapliga fakulteten, en betydande del inom den Historisk-filosofiska fakulteten och Teologiska fakulteten, även om andelen gick ned efter Bologna, en fallande andel inom Samhällsvetenskapliga fakulteten, där de generella programmen tagit över efter Bologna, samt en marginell roll inom Fakulteten för utbildningsvetenskaper och Juridiska fakulteten. Institutionerna följde i stort det generella mönstret för fakulteterna. Detta bekräftades genom en översiktlig analys av utbildningsutbudet vid de valda institutionerna. I Diagram 1 nedan framgår att fristående kurser var dominerande sett till antal inom institutionerna för filosofi, teologi, nordiska språk, nationalekonomi, statsvetenskap och vid EDU. Inom juridik fanns det fler program än kurser och vid Historiska institutionen rädde balans.

Diagram 1. Antal kurser och program vid åtta institutioner vid Uppsala universitet, läsåren 2018/19 och 2019/20.

Källa: Uppsala universitets webbaserade utbildningskatalog.

¹ Samhällsvetenskapliga fakulteten, *Verksamhetsplan 2019*, Dnr SAMFAK 2018/111.

² Historisk-filosofiska fakultetsnämnden, *Verksamhetsplan 2018*, Dnr HistFilFak 2017/26.

³ Språkvetenskapliga fakulteten, *Verksamhetsplan 2019*, Dnr, SpråkFak 2018/45.

⁴ Fakultetsnämnden för utbildningsvetenskaper, *Verksamhetsplan 2018–2020*, Del 1, UTBVET 2017/602; Juridiska fakulteten, *Verksamhetsplan 2019*, JURFAK 2018/66.

Den bild som framträder i Diagram 1 är förenklad och tar exempelvis inte hänsyn till kursernas omfattning och hur många studenter som läser dem. Samtidigt säger den något väsentligt om hur utbildningsutbudet varierade vid de olika institutionerna. Antalet kurser är också en funktion av hur många huvudområden en institution förfogar över. Historiska institutionen hade ett huvudområde som kunde läsas på grundnivå och avancerad nivå, historia, medan Filosofiska institutionen hade tre, estetik, praktisk filosofi och teoretisk filosofi. Vi bör också hålla i minnet att vi här inte har tagit hänsyn till kurser som institutionerna ger inom program som andra institutioner ansvarar för. Exempelvis ingick Nationalekonomiska institutionen i ekonomie kandidatprogram, politices kandidatprogram (pol.kand.-programmet) och lärarprogram med inriktning samhällsvetenskap, Institutionen för nordiska språk utgjorde del av lärarprogram med inriktning svenska och svenska som andraspråk och så vidare.

Metod och material

Som underlag för denna studie ligger intervjuer med studenter, prefekter, studierektorer samt utbildningsledare med koppling till olika institutioner inom humaniora och samhällsvetenskap vid Uppsala universitet. Därtill studerades de utvalda institutionernas webbsidor om utbildning. Vi har också tagit med information från den webbaserade kurskatalogen över institutionernas utbildningsutbud.⁵

De intervjuade studenterna läste program eller fristående kurs – eller i några fall både och. Samtliga studenter studerade vid campusförlagda utbildningar på grundnivå. Majoriteten av programstudenterna befann sig vid tidpunkten för intervjuerna i början av sin utbildning vilket innebar att de läste första eller andra terminen. Studenterna på de fristående kurserna samläste i de flesta fall aktuell kurs med dessa programstudenter.

Vi fick kontakt med studenter på olika sätt men generellt kan sägas att det var genom utbildningsledare och studierektorer som vi fick tillgång till lärare och scheman som gav oss tillträde till studenterna. I de flesta fall fick vi komma till en föreläsning för att kort informera om studien och därefter boka in intervjuer med studenter som ville bli intervjuade. Intervjuerna genomfördes sedan vid platser som vi kom överens om med studenterna, i många fall innebar detta i utrymmen nära aktuella undervisningssalar. Studenterna blev vid intervjutillfället informerade om syftet med intervjun och om att vi följde Vetenskapsrådets etiska riktlinjer. Studenterna skrev under en samtyckesblankett där de gav sitt medgivande till att delta i studien och att vi spelade in intervjun. Samtliga intervjuer genomfördes med en student i taget. Merparten av intervjuerna skedde på olika platser runtom i Uppsala och enstaka intervjuer genomfördes av praktiska skäl i Stockholm. Intervjuerna varierade i längd mellan 30 minuter och 1 timme. Intervjuerna med personer i ledningsbefattningar genomfördes på informanternas arbetsrum. Vid Historiska institutionen och EDU genomfördes endast intervjuer med utbildningsansvariga. I tabellen nedan ges en översikt över de studenter och utbildningsansvariga som intervjuades.

---

⁵ <https://www.uu.se/utbildning/utbildningar/>

Tabell 1. Undersökta fakulteter, institutioner och utbildningar.

Fakulteter	Institutioner	Program/Fristående kurs	Antal studenter	Antal utbildningsansvariga
HISTORISK-FILOSOFISKA				1
	Filosofiska institutionen	Kandidatprogrammet i kultur och samhällsanlys (KOSA)	2	1
		Praktisk filosofi	2	
		Teoretisk filosofi	1	
	Historiska institutionen			2
JURIDISKA	Juridiska institutionen	Juristprogrammet	5	2
SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA				1
	Företagsekonomiska respektive Nationalekonomiska institutionen	Ekonomie kandidatprogram	5	2
		Nationalekonomi	1	
	Statsvetenskapliga institutionen	Politics kandidatprogram	3	1
		Statsvetenskap	4	
		Utvecklingsstudier		
SPRÅKVETENSKAPLIGA	Språkvetenskapliga institutionen	Språkvetarprogrammet	4	1
	Institutionen för nordiska språk	Svenska	5	
TEOLOGISKA	Teologiska institutionen	Kandidatprogram i religionsvetenskap	2	3
		Religionsvetenskap Religionshistoria och Religionsbeteendevetenskap	3	
			2	
UTBILDNINGSVETENSKAPER	Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier			2
Totalt			39	16

Sammantaget genomfördes 54 intervjuer. Dessa bestod av 39 studenter, varav 21 läste program och 18 studerade fristående kurs, samt 16 utbildningsansvariga. Vi fick en spridning i intervjumaterialet vad gäller studenternas ålder, kön, egen och föräldrars tidigare utbildningsbakgrund. De flesta som intervjuades var mellan 20 och 30 år.

Beträffande materialet som skulle fånga ett ledningsperspektiv intervjuades prefekter och studierektorer från de berörda institutionerna. Därtill intervjuades utbildningsledare vid Historisk-filosofiska fakulteten, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Teologiska fakulteten, Juridiska fakulteten och Fakulteten för utbildningsvetenskaper.

Intervjuerna genomfördes under hösten 2018 och våren 2019. Materialet spelades in och transkriberades i sin helhet. Ur detta material framträdde teman som använts för att förstå frågan om utbildningsutbud och studievägar gällande fristående kurs och program inom samhällsvetenskap och humaniora vid Uppsala universitet från både ett student- och ledningsperspektiv.

I intervjuerna med studenter behandlade vi följande teman: hur de hittade fram till sina utbildningar, vilka olika utbildningar de valt mellan och hur de i ansökningsprocessen hade rangordnat olika val och vad som hade motiverat valet av den kurs eller det program de läste. Vidare ställde vi frågor om deras syn på utbildningsutbudet, på fristående kurs och program, potentiella utlandsstudier, forskarutbildning och andra framtida möjligheter och yrkespositioner som utbildningen skulle kunna leda vidare till. Vi inkluderade även frågor om tidigare skolgång och den sociala bakgrunden för att få en bild av egna och familjens tillgångar.

Intervjuerna med prefekter och studierektorer för de olika institutionerna genomfördes också (med något undantag) individuellt, och gav perspektiv på institutionernas förhållande till utbildningsutbudet och dess förändring över tid. Mer specifikt diskuterades hur man såg på det aktuella utbildningsutbudet, hur söktrycket såg ut, vilka förändringar som hade gjorts de senaste åren och vilka som var på väg att ske beträffande utbudet av program och fristående kurser. Fokus var i första hand på grundnivå för att hänga samman med studenterna som intervjuades, men eftersom institutionernas utbildningsutbud i flera fall byggde på att utbildningsnivåerna länkar i varandra inkluderades i samtalen även utbudet på avancerad nivå och i viss mån institutionernas forskarutbildningar. Utbildningsledarna med fakultetsövergripande ansvar erbjöd ytterligare dimensioner av synen på utbildningsutbudet vid Uppsala universitet.

Ambitionen i val av institutioner var, som inledningsvis nämnts, att fånga en bredd genom att inkludera samtliga fakulteter inom samhällsvetenskap och humaniora vid universitetet. Utbildningsutbudet vid de olika institutionerna vad det gällde fristående kurs och program skilde sig markant vilket alltså ska ses som ett resultat av att vi försökt fånga utfallsrummet av olika typer av utbildningsutbud inom humsam-området. Presentationen nedan bygger på fallbeskrivningar av de institutioner som inkluderats i studien.

Utbildningsutbud och studenters navigering

Teologiska institutionen

Teologiska institutionen var en av universitetets större institutioner.⁶ Den var liksom Juridiska institutionen och Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier den enda institutionen inom sin fakultet och rymde ett flertal huvudområden, biområden, och inte minst forskarutbildningsämnen. Vid undersökningstillfället var den Teologiska institutionen organiserad runt fyra huvudområden och elva forskarutbildningsämnen, men detta skulle inom den närmsta framtiden komma att förändras. Samtliga utbildningsansvariga som intervjuades vid den Teologiska institutionen bekräftade att studenterna generellt kunde delas in i tre huvudkategorier: blivande präster/stiftsarbetare, lärarstudenter, och en tredje grupp som inkluderade övriga studenter "kulturintresserade". I denna studie fokuserades i första hand den sistnämnda gruppen genom studenter som läste fristående kurser i religionsvetenskap. Att den Teologiska institutionen i Uppsala erbjöd ett rikt utbud av fristående kurs reflekterades delvis i tillgången på informanter i form av fristående kursstudenter här jämfört med vid övriga institutioner. Två programstudenter intervjuades också, som båda befann sig i början av sin utbildning och hade siktet inställt på en framtid som präster inom Svenska kyrkan. Det visade sig att alla hade tidigare erfarenheter av att studera fristående kurser eller program inom andra ämnen än teologi, vilket möjliggjorde personligt förankrade jämförelser mellan att studera just på fristående kurs eller program.

Ett stort antal fristående kurser

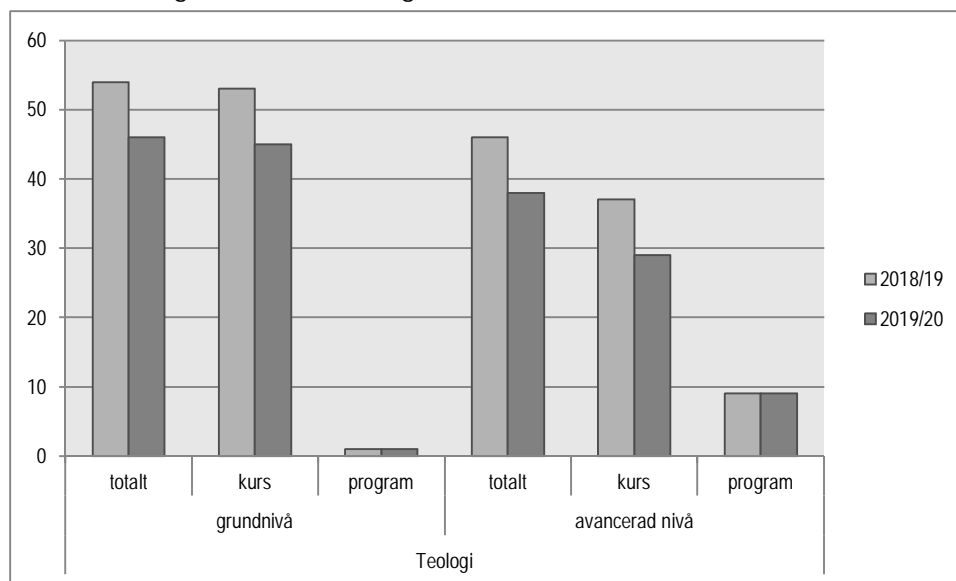
Teologiska institutionen hade som framgår av Diagram 2 ett mycket brett utbud av fristående kurser, slående stort i jämförelse med övriga institutioner. Vid undersökningstillfället fanns ett program på grundnivå: Kandidatprogrammet i religionsvetenskap (se Tabell 4 i Appendix för lista över kurser och program läsåret 2018/19 och 2019/20). På avancerad nivå erbjöds åtta program på campus, och ytterligare ett på distans (masterprogram i religion i fred och konflikt). Utifrån sökningen som gjordes i universitetets utbildningsdatabas gick det att ana ett något krympande utbud av fristående kurser från läsåret 2018/19 till 2019/20. Exempelvis minskade antalet fristående kurser på grundnivå från 53 till 45 och på avancerad nivå sjönk antalet fristående kurs från 37 till 29. Programutbudet stod sig däremot oförändrat mellan dessa år. Institutionen karaktäriserades även av ett omfattande kursutbud på distans, totalt erbjöds 32 av de fristående kurserna på distans läsåret 2018/19 och 28 av kurserna läsåret därpå. Institutionen hade fyra huvudområden som erbjöd kurser från A- till E-nivå: bibelvetenskap, kyrko- och missionsstudier, religionshistoria och religionsbeteendevetenskap samt tros- och livsåskådningsvetenskap. Vissa huvudområden gavs enbart på avancerad nivå: international humanitarian action och mänskliga rättigheter. Till detta fanns kurser inom en rad olika områden som islam, etik och texttolkning.

Större förändringar av utbildningsutbudet väntade inom en snar framtid. Teologiska institutionen arbetade sedan år 2014 med att förbereda en genomgripande omorganisation av utbildningsutbudet på samtliga nivåer. Detta skulle bland annat komma att medföra att det övergripande kandidatprogrammet i religionsvetenskap förvandlades till två olika program, mer riktade till olika studentgrupper.

---

⁶ Se Tabell 2 i Appendix för antal anställda fördelade på olika tjänster på de undersökta institutionerna.

Diagram 2. Utbildningsutbud vid Teologiska institutionen, läsåren 2018/19 och 2019/20.

Källa: Uppsala universitets webbaserade utbildningskatalog.

Teologiska institutionens ingångssida på webben lyfte varken fram program eller kurser specifikt.⁷ Det var först under länken "Utbildning" som man kom till webbytor som benämndes "Program" och "Kurser". Här gick att läsa:

Om du vill studera hos oss kan du välja mellan att läsa fristående kurser och att läsa program. Vi har ett kandidatprogram och fem magister- och masterprogram, drygt 30 fristående kurser och ett 20-tal distanskurser. Många av de kurser som ingår i programmen kan du även läsa som fristående kurs.⁸

Både kurser och program var listade på webbsidan. Det fanns egna webbytor för programmen där studenter var intervjuade, upplägget på programmet beskrevs och karriärvägar var föreslagna. Följande gick att läsa om kandidatprogrammet i religionsvetenskap:

Kandidatprogrammet i religionsvetenskap riktar sig till dig som vill förstå religioners och andra livsåskådningars innehåll och uttrycksformer i historia och nutid. Här får du kunskaper om hur religioner och andra livsåskådningar påverkar individer och samhällen och hur de har format och formar samfund och institutioner. Du får inblick i centrala livsfrågor och etiska problem och förmåga att tolka och förstå religiösa texter. Efter utbildningen har du också en bred uppsättning redskap för att kunna förklara och diskutera olika åsikter och företeelser som rör religioner och livsåskådningar. Utbildningen ger användbar kompetens som behövs inom många samhällsområden, exempelvis media och kultur, vård och utbildning, hjälporganisationer och politik, men också inom kyrkor och andra trossamfund.⁹

Det fanns en intervju med en kvinnlig student som gick på programmet och som svarar följande på varför hon valt utbildningen:

– Att jag började läsa religionsvetenskap var egentligen lite av en slump. Jag visste att jag ville läsa något inom humaniora och ville söka in till ett helt program direkt. Eftersom jag sökte till universitet på vårterminen fanns det inte så många alternativ. Religionsvetenskap verkade spännande och innefattar frågor jag kan tänka mig att arbeta med i framtiden.¹⁰

Motsvarande intervju fanns inte för studenter som valt fristående kurs. Webbytan för kurser bestod av kursplaner och litteraturlistor.

⁷ <http://www.teol.uu.se/>

⁸ <http://www.teol.uu.se/utbildning/>

⁹ <http://www.teol.uu.se/utbildning/program/programsida/?pKod=RRE1K>

¹⁰ <http://www.teol.uu.se/utbildning/program/programsida/?pKod=RRE1K#>

Frihet med fristående kurs och möjlighet "att luckra upp tankar"

Positiva värden kopplade till fristående kurser lyftes fram av de flesta intervjuade studenterna vid den Teologiska institutionen. De uppskattade valfriheten att kunna skraddarsy sin utbildning och friheten att själva kunna välja kurser utifrån intresse och vad som verkade roligt och viktigt med förankring i egna värderingar. Fristående kurser kunde användas som ett första steg in i universitetsstudier, som ett sätt att utforska ett ämne, eller som en studiestrategi för att bygga en kandidatexamen. En student med flerårig erfarenhet av studier uteslutande genom fristående kurser beskrev sin syn på denna form av intressestyrda studieväg:

Student-T2: Det här ju lite ett privilegium man får när man läser fristående, att man läser lite... och det kanske också har någonting med ens inställning att göra. Det finns säkert både positiva och negativa sidor till det. Men jag läser ju lite det som bara jag känner "det här intresserar mig, det här tycker jag är kul".

En annan student hade en kandidatexamen byggd på fristående kurser sedan tidigare, och läste nu A-kursen i Religionsvetenskap. Han resonerade om olika syften som fristående kurser kunde tjäna:

Student-T1: För mig handlar inte den här A-kursen om att få kunskap *per se* utan det handlar om att jag ska få tankar om hur jag skulle vilja studera vidare.

Intervjuare: Om man jämför det med när du har valt fristående kurser tidigare så finns det en skillnad?

Student-T1: Det finns en jättestor skillnad, för att då handlade det väldigt mycket om att jag ville på något sätt ... jag såg friheten att läsa andra ämnen som lite nuddade vid ämnena jag studerade just då. Här handlar det om någonting helt annat. Där har jag landat i en examen. Jag har en examen och använder den i mitt CV och så vidare. Men den här kursen kommer jag inte använda som ... liksom lägga upp den på en piedestal och säga att "det här har jag gått", utan det här är för mig bara en filosofisk stund. "Vad ska jag göra med mitt liv egentligen?" Och här har jag också möjlighet att prata med andra ungefär i samma situation. [...] Jag läser den här kursen enbart för att luckra upp egna tankar. Och om en framtid inom kyrkan är en möjlighet och mina möjligheter att gå vidare på den vägen, det är de tankarna som jag vill leka med genom att gå den här kursen. Och jag håller samtal med de på institutionen också om mina tankar kring det här också, om hur kursen ser ut och hur man skulle kunna tänka så. Men för mig handlar det främst om att luckra upp tankar. Och det handlar inte om att gå vidare till B-kursen automatiskt utan det här är min första inblick i hur religion hanteras vetenskapligt och det är dit jag vill komma just nu.

Utöver friheter att bygga sin utbildningsväg utifrån intresse, kombinera kurser till examen, eller utforska nya spår, lyftes kurser på A-nivå även upp som en viktig inkörsport till en värld av högre utbildning.

Student-T1: Jag uppskattar A-kurser väldigt mycket, eller fristående A-kurser, för att det ger möjlighet att gå vidare till ett kandidatprogram. Det finns en möjlighet att få en grundläggande förståelse för ett ämne och det ... ja, jag vill väl säga det för att jag uppskattar den möjligheten, att kunna gå in med noll kunskap om någonting och faktiskt gå en universitetskurs. För väldigt många så är det väldigt skrämmande, att ... ja, men universitetet, det är ju högskolan, det är en helt annan sfär, men då finns det också möjligheten att gå in med noll kunskap för att få lite kunskap. Och det är ungefär samma tank som i gymnasiet, men ändå på lite mer högre kunskapsnivå, så jag uppskattar formen verkligen. Det är också det bra att man får tillgång till universitetsvärlden då. Om man bara går en A-kurs, då finns inte pressen i att studera alldeles för mycket, beroende på vad det är för A-kurs såklart, men också att det är en inkörsport till hur

En programstudent hade som ingång till universitetsstudier först läst en fristående kurs i retorik på Campus Gotland. Han kopplade den erfarenheten till flera fördelar och en sammantaget mycket positiv upplevelse:

Student-T7: Att läsa en fristående kurs som jag gjorde, det var väldigt befriande för det första eftersom det var någonting jag själv fick välja efter att jag hade både gått gymnasiet och arbetat, och det var någonting som jag fick välja av eget intresse. Och jag hamnade i en gemenskap med människor som alla verkligen hade valt specifikt den kursen.

Osäkerhet och oro längs brokiga studievägar

Samtidigt som teologistudenterna överlag resonerade om olika fördelar med fristående kurser, kunde de också belysa baksidor med denna studiegång. Dessa var främst kopplade till en osäkerhet som de framhöll präglade en studieväg byggd på fristående kurser. Själva valet av kurs verkade inte vara det huvudsakliga problemet, utan snarare en böljande osäkerhet under studiernas gång – en osäkerhet som bottnade i frågor om vad kursstudierna skulle leda vidare till på både kort och lång sikt. Sådär resonerade en student som hade påbörjat ett program vid en annan institution, men hoppat av och nu läste religionsvetenskap som

fristående kurs utifrån att ämnet bättre matchade hennes intressen. På sikt fanns tankar om att kunna studera vidare och genomgå forskarutbildning med en kombination av religion och kulturanthropologi.

Student-T6: Alltså det är fortfarande osäkert. Det känns lite så här ... ja, nej, jag vet inte. Jag är lite splittrad ... jag vet inte. Ibland så känns det solklart. Det är så här "det här ... nu vet jag vad jag håller på med". Och sen så har jag stunder där jag bara så här "vad håller jag på med?"

Den pendlande känslan mellan frihet och osäkerhet beskrevs av en annan student som hade påbörjat ett annat program i Uppsala, hoppat av efter tre terminer och läste nu fristående kurser vid Teologiska institutionen. Hon hade landat i ett mål att kombinera ämnen till en kandidatexamen, men beskrev olika osäkerhetsaspekter som präglade studievägen:

Student-T4: Det är det också, att man förstår inte riktigt. Jag var så här "okej, jag går in på det här programmet", det är ganska enkelt. Man följer bara programmet och så blir det ... ja. Men sen fick jag prata med ... jag pratade med studieledare när jag inte ville läsa sen, alltså när jag inte skulle åka på terminen utan jag hade hittat något annat. Så då var det ju också så här, vad gör man, kan man hoppa av? Alltså det är ju det, man vet ju inte, vad händer då, alltså vad ska jag göra med allt det här? Då förklarade han ju det här med huvudområde, biomedicin och sätta ihop och fristående... jag tyckte "fristående" lät så, okej, vänta nu [skratt]. Nu är det ... alltså det är lite så där ... [...] Finns ingen ... vägen är ju inte given, helt enkelt. Så fristående, det är lite så där ... man får en känsla av, då är det från termin till termin liksom. [...] Det finns både en frihet och en osäkerhet, tänker jag... osäkerheten i att vägen är inte given, var det ska sluta. Eller ja, den kan ju vara given också för man kan ju söka precis samma kurser, alltså fast fristående då. Det är ju inget som säger att man måste vara i programmet för att inte kunna läsa kurserna. Men det trodde ju jag, jag hade inte riktigt fattat hur systemet funkade. Så att det är klart att där kommer osäkerheten in att "nu måste jag söka varje termin" och "nu måste jag ..." ja. Nu är det ingen som ... nu styrs jag inte på samma sätt längre att någon talar om för mig "gå på den här", "det här leder till det" och så, utan då blev man mer ... ja, så det skapar kanske en liten osäkerhet. Och friheten kommer ju att du har ju möjligheter att styra om. Vilket man har när man läser program också i och för sig.

En oro med fristående kursstudier som studenterna lyfte var risken att fastna på en grundläggande nivå, och därmed missa en tänkt progression genom utbildningen, något som även lyftes fram av olika institutionsledare. En student som tidigare gått ett program beskrev "den evige A-kursstudenten" som svar på om hon såg några problem med att som nu studera fristående kurser:

Student-T6: Nja. Alltså jag vet inte. Jag har väl lite av en rädsla av att man ska snurra runt och inte riktigt hitta något mål, att man bara ska läsa massa typ A-kurser och aldrig ta sig vidare och att man liksom fastnar i det här. Typ fristående kursare som bara är fast på A-kursnivå. Alltså att man inte riktigt hittar någonting.

Trygghet kontra frihet

De potentiella problemen med att läsa fristående kurser ställdes även i kontrast till den kontinuitet och trygghet som program förknippades med. Student-T5 hade börjat på ett program inom stadsplanering, men hoppade av och läste nu fristående kurser med en idé om att på sikt arbeta som lärare. Han resonerade om skillnaden mellan programmets trygghet kontra kursernas frihet.

Student-T5: Om jag tyckte att det var frihet att inte vara fast av ett program så kan det också vara en trygghet att man har utstakat för sig själv att ... ja, det här är slut ... det här är startdatumet och det här blir då jag ska vara klar. Nu blir det mer ... Nu blir det mer att "ja, det kanske ... jag får se nästa år vad det blir, men just nu så läser jag det här". [...] Men jag skulle nog aldrig valt en fristående kurs som första kurs ändå efter gymnasiet, bara för att känna att jag hade någon slags trygghet i alla fall. Ja, men ha en idé om vad jag vill bli. [...] Men det är verkligen ... det blir en trygghet av att veta vad utbildningen är för något. Man har det redan färdigt.

Intervjuare: Just det. Det finns en långsiktighet som jag upplever att du visar med händerna.

Student-T5: Ja, precis. Att man vet vad det är. Och då kan man alltid förbereda sig på vad man vill arbeta inom också med det. Nu blir det lite mer "vi får se vad det blir".

För en annan student som hade valt kandidatprogrammet i religionsvetenskap utifrån ett tydligt mål, att bli präst inom Svenska kyrkan, var tryggheten i att studera inom ett utstakat program central. Det bästa var att slippa problemet att behöva välja.

Student-T3: Ja för mig passar det [att läsa ett program] väldigt bra för då kan någon... vara lite utstakat vad jag ska göra. För jag känner mig själv. Får jag för mycket val då blir jag lite ängslig. [...] Jag fungerar mycket bättre när jag vet att jag kan välja mellan blått och rött bara inte hundra olika saker.

Intervjuare: Och då är den utstakade vägen (absolut) programmet, som passar dig (Ja). Ser du några som helst problem med att läsa just ett program?

Student-T3: Nej. Det enda jag kan tänka mig är kanske att när man har blivit lite varm i kläderna att man kanske skulle vilja läsa i en annan ordning än det som är upplagt. Det har jag svårt att säga nu men, det kan man ju inte veta förrän kanske man börjar läsa och så tänker man att vänta det här skulle ha varit bättre att göra så för att, det kan ju alltid vara lite så. Men det är förhållandevis inget problem för jag har hellre det problemet än att behöva välja allting.

På en övergripande nivå kopplades program även samman med högre status än fristående kurser. Detta preciserades av en student vid den Teologiska institutionen (och flera studenter vid andra institutioner). I det här fallet hade studenten trots känslan av statuskillnad valt en alternativ studieväg genom fristående kurser i teologi, sociologi och statsvetenskap:

Student-T2: Jag tyckte det var jättebra att läsa fristående kurser nu. Jag antar att det är så att de finaste utbildningarna är program fortfarande.

Intervjuare: "Finaste", i vilken bemärkelse? Tänker du status?

Student-T2: Statustjänster. Nu, som sagt, jag kommer ju från en satsarskola, inom citationstecken, så då kände man ju ... Man visste ju att det fanns vissa folk som var väldigt intresserade av statusjobb och statustjänster och såna saker. Och då vet man ju lite, det var mycket folk som ville läsa till läkare, folk som ville ... pol. kand. och såna ämnena som jag lutade åt också, men sen valde fristående kurser. Så jag vet inte, det handlar väl ... det är väl såna saker, statusgrejer, är väl mycket en självbild. Någon som presenterar sig som det, blir också sen det. Så det blir lite så här självuppfyllande profetia. Men jag har ingen exakt vetenskaplig beteckning för det. Det är bara känslan som de presenterar och som man själv köper. Lite naivt kanske. Men ...

Trots olika perspektiv och problematiseringar av de fristående kurserna, var intrycket att studenterna som intervjuades vid Teologiska institutionen överlag ställde sig positiva till fristående kurser. Detta, bör noteras, inom en fakultet och en institution vid Uppsala universitet som utmärkte sig i jämförelse med andra institutioner inom humaniora och samhällsvetenskap beträffande just sitt rika utbud av fristående kurser. Samtidigt hade dessa studenter samlat erfarenheter av högre utbildning från olika institutioner och platser runtom i Sverige.

Utbildningsvägar via kurser blev tydliga först med tid och erfarenhet

En annan aspekt av studievägarna genom fristående kurser var att denna strategi, speciellt för de studenter som hunnit längre i sina studier vid den Teologiska institutionen, med tiden hade lett till insikter om att möjligheterna och i förlängningen målet med utbildningen blev tydligare efter hand. Detta beträffande bland annat hur olika delar kunde fogas samman till en helhet (i form av kunskapsförståelse och en kandidatexamen). Förståelse för hur utbildningssystemet fungerade växte fram längs med vägen.

Student-T2: Det är det jag menar med att det har blivit lite retroaktivt, att jag känner att jag har hittat en bana. Jag känner lite att det utkristalliserar sig utifrån allt jag har gjort. Bara "det här är spåret". Jag insåg det inte under tiden men nu i efterhand.

Mål för framtiden klarnade också med tiden för många. I ett fall hade studierna på fristående kurser, på väg mot en kandidatexamen, säkerställt en students beslut om inom vilket ämne han framöver skulle söka masterprogram. Trots överlag positiva ord om sin studieväg via fristående kurser fann han en lättnad i att se framåt där ett program – vilket förknippades med struktur – hägrade.

Student-T2: När det var kandidat, så visste jag inte riktigt. Det var lite diffust. Jag visste inte, vad ville jag göra? Jag letade mig lite fram. Jag visste inte, vill jag läsa statsvetenskap, vill jag läsa religion? Vad vill jag göra? Jag var liksom inte beredd att *committa* helt och hållet. För om man läser ett program, då blir det lite så här, ah ... man hoppar av ett program och läser något annat. Nu hade jag väldigt mycket frihet att bara hoppa fram och tillbaka. Nu vet jag, jag vill läsa statsvetenskap. Jag vill läsa, som det heter, den här stats... vad heter det? Master i statsvetenskap är ju väldigt ... ja, det är strukturerat. Jag vet ungefär vad man får. Så det känns rätt helt plötsligt. Jag antar att det är just för att jag har hittat det här, vart jag vill komma. Så känns det bättre nu än vad det gjorde då när jag inte riktigt visste vart jag ville nå fram.

Behovet av att ha mål med sin utbildning uttrycktes i en variation av värderingar. Möjligheten att söka arbeten i framtiden, viljan att utvecklas, och att bevisa styrkor för sig själv och omgivningen.

Valet påverkat av praktiska livsomständigheter

Valet att studera vid Teologiska institutionen vid Uppsala universitet förklarades undantagslöst som ett val kopplat till praktiska livsomständigheter. Sedan tidigare etablerade sociala relationer, boendesituationer, och i ett fall ett stipendium knutet till studier vid fakulteteten, lyftes fram som skäl till att studera vid institutionen. Kanhända fanns fler dimensioner, men de framhölls aldrig lika glasklart som i intervjuer med studenter från andra institutioner, där statusen förknippat med Uppsala universitet var ett vanligare skäl till att söka sig till Uppsala. I fallet med studenterna vid Teologiska institutionen hade exempelvis en student följande resonemang om att avgränsa valet till Uppsala universitet.

Student-T7: Det kom väl sig just av att vi ... jag hittade en stabil boendesituation här. Det kom egentligen före antagningen, att jag hittade en trevlig lägenhet och hade också då mycket jobb här. Så att jag hade ändå lite den här säkerheten att skulle det vara att jag inte kom in på någonting av det jag sökte så skulle jag kunna sysselsätta mig både socialt och ekonomiskt.

Att Uppsala som stad fanns som en etablerad plats i studenternas liv kunde bidra till att de studenter som hade läst flera terminer av fristående kurser också valde att stanna kvar vid Uppsala universitet framför att söka sig vidare till utbildningar vid andra lärosäten.

Student-T2: Särskilt med tanke på att mycket av det jag pluggar är bara på terminsbasis... [...] Nu har jag en plan inför kommande terminer också. Men länge medan jag pluggade så var det mer lite diffust. Bara okej, vad gör jag om två terminer? Öh ... fortsätter förmodligen på något liknande. Och då kände jag ... det var som ... det kändes inte aktuellt. Det är liksom så här, jag tänkte inte ens på det för det kändes inte aktuellt med att ... okej, flytta till en annan stad. För att de här ... Jag hade mitt studentboende här och allt möjligt. Det var var jag bodde. Det var här jag hade mitt jobb, såna grejer.

Intervjuare: Ditt liv.

Student-T2: Precis, mitt liv var här. Så att flytta när man bara har en plan en termin framåt i princip, det kändes som det skulle vara riskabelt kanske. Jag vet inte. Eller det kändes som att man rycker upp sig själv i rötterna helt plötsligt. Och man vet inte, man kanske kommer tillbaka till Uppsala ändå. Så det kändes liksom inte ... det kändes bara inte som ... det var någonting som inte kom på fråga. Jag tänkte ju ibland så här "äh, man kanske skulle kolla vid Lund eller Linköping eller något sånt", men det gjorde jag aldrig.

Mot slutet av varje intervju ställdes en öppen fråga om studenten ville tillägga något. Svaret som en av studenterna gav får avsluta kapitlet om studenterna vid Teologiska institutionen. Berättelsen drar samman många av de trådar som behandlats ovan men lägger också ut några nya. Utsagan nedan beskriver de initiala digitala intrycken, tryggheten kopplad till program där innehållet var bra eftersom det satts samman av kompetens bortom studenten själv, som i sin tur slapp välja, betydelsen av studiemedel som påverkat studievägar, att hitta en väg in i högskolan samt att upptäcka hur det högre utbildningssystemet fungerar först efter att ha varit i det en tid och fått erfarenheter.

Student-T7: Oj. Jag tror just ... om jag ska säga någonting i den här frågan om program och fristående kurser så tror jag att i ett första möte med antagningen och antagning.se eller en institutions hemsida eller något sånt där, så tror jag att man, och till den skaran räknar jag mig själv, är mer benägen att välja ett program eftersom att man inte riktigt har en överblick över hur olika kurser, som vi har varit inne på, kan leda till någonting i framtiden. Att det är lite det här samma tanken med ett högskoleförberedande gymnasieprogram, att läsa ... det här är min reflektion. Men att läsa kanske en kandidat eller en master, då förväntar man sig mer att få ett paket tror jag, och att man inte behöver ta lika mycket kanske direkt ställning själv. Och med det sagt så tror jag också att det handlar om lite den här att man ... nu faktiskt också att man belånar sig och man sätter sig i en situation där kunskapen man ska ta till sig, man vill att den ska ge någonting i framtiden. Och då känns det som att om det finns vägar eller program som institutioner har plockat ihop för att de tycker att det här är kärnfullt innehåll och man vill hålla på med inom det här ämnet. Jag litar nog på det i den bemärkelsen att då finns det någon som har tänkt här. Jag litar på att man har gjort en tidigare analys, "okej, vad vill studenter med sin utbildning? Hur kan vi plocka ihop ett antal kurser som är viktiga för att nå dit?" och så har man satt ihop ett program.

Intervjuare: Just det. Och då på sätt och vis hör jag dig säga att det skapar en form av trygghet.

Student-T7: Det skapar en form av trygghet, ja. Det gör det. I mig så skapar det en form av trygghet. Men jag är också medveten om att, och kanske just ännu mer eftersom jag själv har en enskild kurs i bagaget, att det går att plocka ihop sin egen examen. Och nu ... jag tror att ju längre in i programmet vi kommer så kommer fler också att ta med det i beräkningen, att "det här kan man ju plocka ihop och göra lite själv" liksom. Men som förstagångsväljare om man nu ska säga det, eller

förstahandsstudent så i möte med en institution så tror jag att ett program är att föredra just på grund av den tryggheten som det skapar.

Fristående kurser, fristående-fristående och fristående-fristående-fristående kurser

Så till ledningens syn på utbildningsutbudet. På grundnivå fanns vid Teologiska institutionen, som tidigare klagjorts, ett kandidatprogram och ett rikt utbud av fristående kurser. Ledare vid institutionen lyfte fram bredden i kursernas innehåll, som fyllde olika funktioner och nådde olika målgrupper.

Studierektorn beskrev strukturen som att institutionen hade "fristående kurser", "fristående-fristående kurser" och "fristående-fristående-fristående kurser". Samtliga kurser som gavs inom ramen för kandidatprogrammet i religionsvetenskap gick att läsa som fristående kurser. Ur dessa kunde även delkurser läsas separat som mindre "fristående-fristående kurser". Den tredje varianten bestod av enstaka kurser som inte lästes inom programmet och alltså var helt fristående i sin egen rätt (fristående-fristående-fristående kurser).

Att samtliga kurser som ingick i programmet även gick att läsa som fristående kurs hade både för- och nackdelar menade de intervjuade ledarna. I stundande omorganisation skulle möjligheten att läsa programkurser som fristående kurs på grundnivå delvis komma att begränsas. Samtidigt var det breda utbudet av fristående kurser förenat med flera fördelar. Dels fungerade de som en väg in för studenter att börja studera vid den Teologiska institutionen. Studierektorn förklarade hur aptitretande titlar och innehåll i fristående kurser kunde bidra till att bredda bilden av vad den Teologiska institutionen var och därmed fånga fler studenters intressen. De fristående kurserna var – precis som utbildningsansvariga från andra fakulteter resonerade om – också ett sätt att tillvarata befintlig lärarkompetens och en förutsättning för institutionen ur ett ekonomiskt perspektiv.

Prefekt: Men de fristående kurserna får lite grann vara det som vi använder som dragspel för att fylla vårt uppdrag så att säga. Ja, dels fylla människors tjänster, men också fylla utbildningsuppdraget som institutionen har.

Många av de fristående kurserna fyllde olika fortbildningsbehov, vilket sågs som en fördel i den ökade konkurrensen som hade ökat sedan snart 20 år tillbaka. Flera andra utbildningsgivare i och utanför Uppsala hade börjat erbjuda utbildning som konkurrerade om studenter som exempelvis tänkte sig en kyrklig tjänst och som tidigare i större utsträckning hade sökt sig till Teologiska institutionens kandidatprogram. Denna konkurrenssituation ansågs vara en av institutionens största utmaningar.

Prefekt: Vad gäller särskilt vårt kursutbud i kandidatprogrammet så har vi en konkurrenssituation där det inte är mindre än ungefär åtta utbildningsinstitutioner på ett pendlingsavstånd. Gävle, Örebro, Stockholm flera stycken, Uppsala några stycken, där man också kan läsa religionsvetenskap på kandidatnivå. Och man hoppar runt helt enkelt mellan också fristående kurser.

Konkurrensen hade också ökat i takt med att möjligheten att läsa på distans utvecklades och här låg Teologiska institutionen i framkant. Nära en tredjedel av helårsstudieplatserna inom institutionen var fyllda genom nätkurser, en undervisningsform institutionen tidigt hade varit engagerad i att utveckla. Studierektorn berättade om hur detta var ett sätt att bemöta svårigheten att rekrytera till campus och nå ut till olika behov av fortbildning och livslångt lärande. Han beskrev också hur nätkurserna lämpade sig bättre för dem med tidigare utbildningserfarenheter än för dem utan.

Studierektor: För det har väl varit nackdelen med nätkurserna som jag jobbade med från början, att ... hur möter man en student som inte har varit på campus? När allt blir en fråga, när inte sammanhanget som studenten här ... när inte det finns, alltså när de frågar "Vad är ett PM?" Ja, det skulle man ha frågat sina kursare om, men nu kommer alla frågorna via nätet i stället. Så jag kan nog se att de här nätkurserna har fungerat ganska dåligt för dem som inte har någon utbildning tidigare, men fungerat ofantligt bra för dem som har en gedigen utbildning tidigare. De vet vad det handlar om, studieteknik och vet att de måste vara självgående och så.

Andra utmaningar med fristående kurser handlade ur ett ledningsperspektiv om svårigheterna i att planera och sköta övrig administration runt ett sådant utbud. Det fanns en tradition på institutionen av många 7,5 hp-kurser som å ena sidan gav möjligheten att tillvarata bredden av lärarkompetens, men å andra sidan sågs som sårbara. Det fanns även en risk för utebliven progression i utbildningen inom det öppna systemet av fristående kurser, att studenter "fastnade" i kurser på A-nivå. Institutionen hade även tappat

programstudenter de senaste åren, och ett dilemma som lyftes rörande humaniora i allmänhet handlade om anställningsbarheten efter avslutad utbildning. För studenterna vid Teologiska institutionen som siktade mot att arbeta som lärare eller inom kyrklig tjänst var arbetsmarknadsutsikterna ganska klara men för övriga studenter som läste vid institutionen var yrkesutsikterna mer ovissa.

Förändringsarbete mot nya program

Utbildningsledaren, som arbetade med det pågående förändringsarbetet beskrev hur innehållet i kursutbudet tidigare inte hade varit särskilt styrt utifrån en genomtänkt strategi, utan mer format i ett möte mellan institutionen och kollegors initiativ från fyra olika huvudämnen. Sedan fem år tillbaka pågick en omorganisation av utbildningsutbudet där också fyra områdeskollegier kopplade till fyra huvudämnen på grundnivå gjordes om till ett huvudämne, religionsvetenskap. År 2020 planerades två kandidatprogram att sjasättas som var tydligt riktade till olika målgrupper av studenter. Det ena kandidatprogrammet – teologprogrammet – planerades vara specifikt riktat till studenter som tänkte sig en framtid inom religiösa samfund, exempelvis kyrklig tjänst eller de med intresse för islamisk teologi och filosofi. Det andra kandidatprogrammet – religionsvetarprogrammet – var tänkt att vända sig dels till lärarstudenter och dels till studenter som var nyfikna på ämnet eller läste religion för att koppla det till framtida yrken inom olika sektorer som till exempel inom olika myndigheter, bistånds- och medieverksamheter.

Utbildningsledare: Vi vill göra bättre utbildningar för de grupper vi kan identifiera och vi vill göra det som två program så det blir tydligt att det här är delvis olika saker. Och då har vi valt att göra ett teologprogram och ett religionsvetarprogram. [...]. Vi har ju också den här tredje gruppen [studenter], som inte riktigt vet. Så där är också lite oklart hur rekryteringsläget ser ut, och där hoppas vi med den här uppdelningen, att kunna rekrytera fler av de här som inte riktigt vet. Där vi kan säga att vi kan ge ett religionsvetarprogram som är ett program i stil med ett annat program i humaniora men med fokus på religion, där du får en bred kompetens och där du får de generiska färdigheterna som du får på ett kandidatprogram, där du kan jobba på alla möjliga ställen med den kompetens som du får.

År 2021 planerades för att institutionen även skulle erbjuda ett nytt masterprogram i religionsvetenskap och förändringar skedde även på forskarutbildningsnivå där de elva forskningsdisciplinerna inom en närstående framtid skulle bli sex. Inom kandidatprogrammen var det tänkt att en del kurser och moment skulle överlappa och samläsa samtidigt som det fristående kursutbudet skulle begränsas.

De närmsta åren såg ledningen framför sig att Teologiska institutionen och fakulteten skulle komma att präglas av det genomgripande förändringsarbete som beskrivs ovan. Enligt ledningen skulle institutionen på längre sikt värna en god grundutbildning men framförallt befinna sig långt fram vad det gällde master- och forskarutbildningarna. Synen på framtiden för fristående kurser skiftade något, där en av de intervjuade uttryckte en övertygelse om att de fristående kurserna kommer att – och måste bli – fler, medan en annan önskade att institutionen genomförde sitt utbildningsuppdrag med färre fristående kurser. En samstämmig ambition var dock att fler studenter skulle stanna längre tid vid Teologiska institutionen.

Historisk-filosofiska fakulteten

Värnar fristående kurser och samarbetar inom program

Inom humaniora hade fristående kurser länge varit kärnan i utbildningsutbudet. Flera utbildningsansvariga pekade på att detta fortfarande gällde vid deras respektive institutioner. Under intervjun med en av utbildningsledarna vid den historisk-filosofiska fakulteten betonades flera perspektiv gällande att värna fristående kurser vid universitetet.

Utbildningsledare: Det är som en tradition och den är inte bara för vår fakultet utan för Uppsala universitet generellt, det här med att vi värnar utbudet av fristående kurser. Vi tycker att det är jätteviktigt att de finns. Det har ju varit i olika perioder beroende på hur söktryck och så är. Fristående kurser har ju generellt använts lite som ett dragspel, när det har varit mycket studenter som söker ja men då kan man använda dem och om man har haft ett stort utbildningsutbud då har man kunnat fylla på i de där kurserna. Men i perioder när det har varit svårare tider då har man kunnat dra ner där och sådär. Så dels det där. Men framförallt att vi ska ha den här bredden som de här fristående kurserna innebär som är ju, skulle jag vilja säga, en stark konkurrensfördel med Uppsala universitet att vi har det.

Flexibiliteten i att erbjuda fristående kurser gällde mer än bara anpassningsbarhet utifrån studenternas söktryck. Befintlig kompetens och forskningslägen inom institutionerna, liksom samhällsfrågor som skiftade med tiden och delvis kunde påverka utbildningsinnehållet, var faktorer som kunde motivera fristående kursers existens eller försvinnande. Dragspelsfunktionen inom fakulteten i att ha fristående kurser var densamma oavsett fallet.

Parallellt med värdet och värnandet av fristående kurser beskrev utbildningsledaren en utveckling där studenter inte bara visade mer intresse för program, utan även i större utsträckning började ställa krav eller frågor om vad de blev och vad utbildningar ledde till efter avslutad examen. Sådana frågor besvarades lättare med program, menade utbildningsledaren, inte minst utifrån hur utbildningar presenterades digitalt.

Utbildningsledare: Det märks inte minst hur man kan marknadsföra program i förhållande till fristående kurs. Att programmen har alltid en särskild programsida, program lyfts i olika kataloger, alltså nu har vi ju övergivit fysiska kataloger men i sådana här magasin där är det programmen. Och har man då fristående kurser, så är studenter inne och klickar och väljer på webben, söker du program då får du upp en fin programbild och du får en helt annan presentation, söker du på fristående kurs då kommer du i princip in i en kursplan som inte ser såhär jätteläcker ut. Så det är svårare att synliggöra de här fristående kurserna på ett attraktivt sätt.

Marknadsföringen av program hade förväntningar på sig att innehålla beskrivningar av tänkta yrkeskarriärer.

Utbildningsledare: Vi har mycket att jobba på inom programmen också, men som sagt där är det som att i och med att man lanserar ett program, sjösätter det, då är det här sånt som vi måste, om inte annat så är det kommunikationsavdelningen eller studentavdelningen som talar om för oss att ni måste sätta det här i ord så att den som är intresserad av att söka vet vad får jag för någonting.

Utbildningsledaren menade att det fanns utmaningar för de olika ämnena inom humaniora att profilera sig, även när de kunde presentera sig i programform.

Utbildningsledare: För lite problemet tycker jag om man tittar och som är en utmaning för våra institutioner och så, det är ju när man tittar på hur de här programmen generellt presenteras. Så kommer man till den här delen vad kan du göra eller vad leder det här till så är ju ganska mycket överlapp och att många gärna refererar till samma typ av yrken och branscher. Man skulle verkligen behöva fundera över varje programs unika, alltså vad man får med sig för unika färdigheter, ännu tydligare, egna kopplingar. Och sedan är det klart att det som jag började med att säga, många av de här programmen ger ju också färdigheter, alltså liknande färdigheter beroende på hur medveten du är om de så kan du vara liksom anställningsbar eller du skulle kunna vara verksam inom många liknande branscher för du får med dig redskap och förmågor som är användbara inom så mycket och då är det klart att det överlappar. Men det blir ju inte tillräckligt konkret tänker jag för en student, och som dessutom inte är student än utan är kvar i gymnasiet, det är ju då man söker eller en bit efter, och det är lite, det är en utmaning för programmen inom humaniora skulle jag säga.

Delvis som svar på studenternas ökade intresse för program hade det under de senaste åren blivit allt vanligare att institutionerna vid den Historisk-filosofiska fakulteten samarbetade, både fakultetsövergripande och fakultetsöverskridande, för att kombinera kurser till program. Ett masterprogram

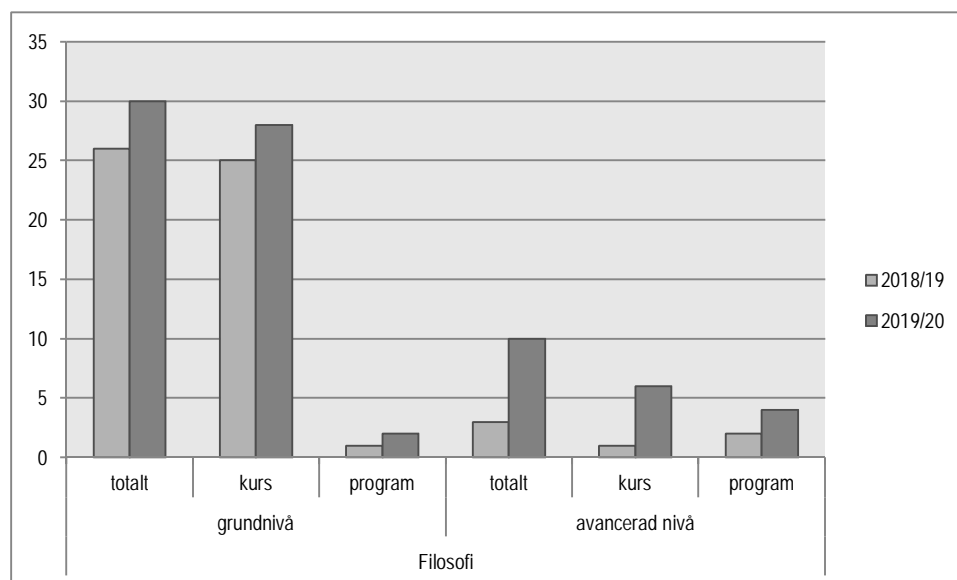
i digitala humaniora hade nyligen startats, och det nya kandidatprogrammet i humaniora skulle snart lanseras. Samarbetsprogram skapades även som direkta svar på specifika behov i samhället, och vid den Historisk-filosofiska fakulteten var samarbeten mellan ämnen den mest aktuella vägen framåt. De fristående kursernas betydelse för de olika humanistiska ämnena inom den Historisk-filosofiska fakulteten var på många vis fortfarande fundamentet i utbildningsutbudet, även inom samarbeten anpassade för att erbjuda studenter program.

Filosofiska institutionen

Innehållsligt brett utbildningsutbud

För att vara en av de mindre institutionerna inom den Historisk-filosofiska fakulteten sett till anslag för utbildningar hade den Filosofiska institutionen ett omfattande kursutbud. En del av institutionens kurser var helt fristående, medan andra var delkurser inom 30-hp kurser som även utlystes som mindre fristående kurser. Totalt fanns läsåret 2018/19 på grundnivå 25 kurser och ett program och på avancerad nivå en kurs och två program. Utbudet ökade i alla kategorier till läsåret 2019/20, och mest på fristående kurs på avancerad nivå. Institutionen förfogade över tre huvudområden med kurser på både grund- och avancerad nivå: estetik, teoretisk filosofi och praktisk filosofi. Det fanns ett brett utbud av kortare kurser (7,5 hp) som exempelvis filosofi och kognitionsvetenskap, philosophy of law, metafysik, samt god och dålig vetenskap. Därtill ansvarade man för masterprogram i både teoretisk och praktisk filosofi. Från 2019/20 fanns även två masterprogram på engelska, ett med inriktning mot estetik och ett mot filosofi. På grundnivå hade man ett tvärvetenskapligt kandidatprogram i kultur- och samhällsanalys (KOSA) och ingick även i det nystartade humanioraprogrammet.

Diagram 3. Utbildningsutbud vid Filosofiska institutionen, läsåren 2018/19 och 2019/20.

Källa: Uppsala universitets webbaserade utbildningskatalog.

Filosofiska institutionens ingångssida på webben hade följande sökväg: "Utbildning/Kurser och program på grundnivå, masterprogram och forskarutbildning".¹¹ Under denna yta fanns länkar med följande benämning och ordning: "Att läsa filosofi", Grundutbildning, Masterprogram, Forskarutbildning", "Alla

¹¹ <http://www.filosofi.uu.se/>

fristående kurser" och "Valbara kurser". KOSA-programmet hade liksom övriga program en egen webbyta där det gick att läsa:

Programmet erbjuder dig även möjligheten att göra praktik någon gång under termin 5. Du får ägna en tid för praktik och på detta sätt examineras för 7,5 eller 15 hp av programmets 180 högskolepoäng (hp). En rad olika arbetsplatser kan vara lämpliga för praktiken, inklusive olika medieföretag, myndigheter, och icke-statliga organisationer. Amnesty, Kulturdepartementet, Karolinska institutet, Studieförbundet näringsliv samhälle (SNS) är några exempel på arbetsplatser där tidigare studenter praktiserat.¹²

Motsvarande webb för kurserna innehöll framför allt kursplaner och litteraturlistor.¹³

Filosofiska institutionen erbjöd inget renodlat kandidatprogram i filosofi, men däremot det tvärvetenskapliga kandidatprogrammet i kultur- och samhällsanalys, KOSA, där studenterna efter genomgången utbildning fick en examen i praktisk filosofi. Inom programmet gjordes, efter inledande filosofikurser, val mellan inriktning mot statsvetenskap eller kulturanthropologi. En valfri termin, med möjlighet att söka sig till utbytesstudier, fanns också inom ramen för programmet.

De studenter som intervjuades studerade praktisk filosofi antingen som en del av KOSA-programmet eller som fristående kurs. En student studerade teoretisk filosofi som fristående kurs.

Intresse för teoretiskt tänkande

Gemensamt för samtliga studenter var att utbildningsvalet bottnade i ett intresse för filosofiska frågor. Studenter uttryckte valet att studera filosofi som nära förknippat med att de som personer var intresserade av att fundera över frågor som var abstrakta och teoretiska i sitt anslag.

Student-F5: Jag vill åt de här lite mer grundläggande teoretiska frågorna, de här abstrakta sakerna som många tycker är väldigt jobbiga är sänt som jag tycker är intressant.

Student-F3: Absolut. Men alltså, det låter kanske väldigt så här *cheesy* på något vis men min tanke över huvud taget med att plugga filosofi är att jag vill kunna se på saker ur andra perspektiv än bara rakt framifrån. Att kunna så att säga tänka runt hörn så här.

En student kopplade ihop intresset för filosofi med framtidsmålet att doktorera. Han hade sedan tidigare en examen från pol. kand.-programmet, vilket nu kompletterades med fristående kurser i filosofi. Denna studieväg motiverades delvis som en strategi för att öka möjligheterna att i framtiden få en doktorandtjänst. Samtidigt poängterade han flera gånger att valet byggde på intresset för filosofin som ämne.

Student-F4: Så det handlar inte bara ett ... det är inte enbart ett medel, men det är en del i det, liksom.

Intervjuare: Ja, just det. För vad är övriga typer av värden som du ser i att läsa filosofi som fristående kurs?

Student-F4: Ja. Jag tycker frågorna man läser är väldigt viktiga och intressanta. Och jag önskar att andra ... inte önskar, men det vore bra om fler gjorde det, tycker jag [skratt]. Faktiskt, att ämnet är ... det känns som man bara upprepar sig att det är intressant. Jag ska försöka säga det på ett bättre sätt. Men just filosofi det tycker jag är saker som är närvarande i folks liv hela tiden, men som folk inte aktivt tänker på i allmänhet, eller generellt.

Studier med oklar koppling till arbetsmarknaden

Valet av ämnet filosofi bottnade hos de intervjuade i ett intresse för ämnet. Samtidigt fanns olika tankar om kopplingen mellan utbildningen och arbetsmarknaden. En student valde mellan olika utbildningar i Uppsala via en kurskatalog. KOSA-programmets breda ämnesinnehåll gav henne en känsla av större chanser på en framtida arbetsmarknad, vilket avgjorde beslutet.

Intervjuare: Och då hittar du den här ... det här programmet som har filosofi som huvudämne. Är det det som får dig att då välja att ranka det högst när du gör din ansökan till ...

¹² <http://www.filosofi.uu.se/utbildning/grundutbildning/kosa/programsida/?pKod=HKS1K>

¹³ <http://www.filosofi.uu.se/utbildning/nasta-termins-kurser-och-program/#anchor-672632>

Student-F2: Ja, jag tror det och att i jämförelse med den här litteraturvetenskapliga så kändes det här programmet betydligt mer i alla fall på något sätt tillämpbart och tvärvetenskapligt, just för att läsa mer stats och kulturanthropologi som är den andra att ... [...]

Intervjuare: Nej, då förstår jag, tack. Och då ... och när du säger tillämpat, vad tänker du?

Student-F2: Ja. Nej, men alltså ändå vad jag känner att jag kan få utnyttja de ... ja, de kunskaper jag har i en arbetsmarknad. Det var nog mer en arbetsmarknadsinriktad avgörande ändå, även om jag inte riktigt vet vad det här leder till heller, så att det kan man ju undra. Men ja, det var nog det som tippade över också.

Efter att ha klarat av större delen av programmet uppfattade samma student kopplingen mellan studierna och en hägrande arbetsmarknad som ganska vag. Hon resonerade om skillnaden mellan vad yrkesprogram och generella program förbereder för.

Student-F2: Jag skulle väl kunna vara intresserad att läsa en master men jag känner nog att jag vill ha någon erfarenhet av arbetsliv också. Så då har jag nog beslutat mig för att jag satsar på det, försöka söka jobb.

Intervjuare: Just det. Och vad är det då för slags jobb som ...

Student-F2: Ja, det är ju det som är frågan, för det är väldigt oklart. Programmet ger inte precis någon examen i ... du blir inte utbildad jurist eller läkare liksom, så att jag ... Men utredare av något slag på myndigheter tänker jag mig nog är vad jag söker mig mot just nu.

Frågan om vad en utbildning inom filosofi kunde leda till för typ av arbeten dök upp även i samtalet med en student som läste sin andra fristående kurs i filosofi under sin paus från juristprogrammet. Trots att intresset för filosofi grundlades under gymnasiet och målet nu var att ta ut en dubbel examen, hade han initialt inte sökt sig till någon utbildning inom filosofi.

Student-F1: Nej, jag ... jag har för mig, jag rankade olika juristprogram på olika ställen ganska högt upp och sen tror jag det var statskunskap efter det. Och mest utifrån att de bättre möjligheterna för att få någon form av jobb efteråt. Men filosofi kan ju inte riktigt jobba med så mycket annat än att undervisa i filosofi.

En annan student hade hittat till KOSA-programmet efter en yrkesutbildning på gymnasiet och ett antal år som industriarbetare på en fabrik. För honom var inte val av högskolestudier motiverat framtida utifrån arbetsmöjligheter, anställning efter studierna sågs inte som något problem. Istället summerade han motiven till att studera på universitet med att det gav "en insikt om självutveckling".

Student-F3: Men alltså min tanke har aldrig egentligen varit att ... jag säger det varje gång för det är rätt ofta ändå som folk frågar "Jaha, vad blir man utav det här då?"

Intervjuare: Ja, just det.

Student-F3: Och att det ... jag har aldrig sett på det som att man utbildar sig för ... att man bildar sig eller utbildar sig då för att man ska ha arbete eller så här. Utan det är mer att jag utbildar mig då för att jag är intresserad av det snarare.

Den personliga utbildningsvägens relativt svaga koppling till arbetsmarknaden uttrycktes också av den student som läste teoretisk filosofi. Studenten närmade sig en kandidatexamen genom fristående kurser vid olika institutioner inom Engelska parken i Uppsala. Hennes grundinställning hade genomgående varit att ta en termin i taget, och samtidigt fanns motivet att studierna skulle leda till en examen.

Student-F5: Jag har alltid haft någon form utav lös plan att jag vill ta en kandidatexamen. Det har alltid varit mitt mål. Sen har det varit lite oklart exakt vad jag skulle vilja ta det i. Som du säger så har det varit till stor del intresseval för mig och jag har inte riktigt gjort det med mål att kunna få något bra jobb eller kunna söka vidare eller ta ... liksom bli doktorand eller något sånt där. Jag har inte haft något sånt extremt långsiktigt mål som jag jobbat mot. Utan det har varit ... det hela började med att jag skulle vilja testa på att plugga. Jag började plugga, bara "det här är kul, jag tror jag tar en kandidatexamen och sen får vi se vad jag gör av den" [skratt].

Intervjuare: Ja, just det. Och så här "jag tror att jag tänker ta en kandidatexamen", var det någon slags ... eller vad drev den tanken?

Student-F5: Det var mest så att jag gör någonting av min studietid på något sätt. Jag ville inte bara läsa en kurs på universitetet och sen släppa det liksom. Jag tyckte att då är det lite bortkastade terminer och CSN och tid framför allt. Så jag kände om jag ska göra någonting så gör jag det liksom. [...] Det är lite ... det är såklart att det är kul om man skulle kunna få ett bra jobb eller så där, men jag kände inte att det var min prio ett som det kan vara för andra.

De sociala vinsterna med program

I samklang med både studenter och utbildningsansvariga vid så gott som samtliga institutioner vittnade studenter vid Filosofiska institutionen om de sociala vinsterna med program. En filosofistudent med erfarenhet av både kurs- och programstudier pekade på att innehållet i utbildningarna är detsamma, medan den avgörande skillnaden mellan studiestrategierna fanns i det sociala studiesammanhanget. En annan student som läst hela sin utbildning genom fristående kurser framhöll också skillnader i de sociala förutsättningarna på program och fristående kurs.

Student-F4: Men jag tycker den stora skillnaden är det sociala bara. Alltså att om man pluggar tillsammans med samma personer under lång tid, så blir man liksom tajtare med de personerna. Medan på fristående kurser så är det inte ... och det kan ju ... ja, nej, det är liksom mindre sociala aktiviteter typ. Och mindre sammanhållning. Jag tror att det är det som är den stora skillnaden för mig. Att man pluggar samma sak under många terminer med samma personer så blir man liksom tajtare, typ. Än vad man blir när man har olika grupper och olika kurser hela tiden.

Student-F5: Det enda är ju ... för mig, och det har i och för sig inte stört mig jättemycket, men det är att det är ... jag har träffat väldigt många olika människor och jag har inte haft någon fast punkt eller vad man ska säga. Jag har inte haft någon kursare som jag alltid har läst med eller haft det här gänget som man kan få via program, liksom att man verkligen går med varandra i tre år mer eller mindre. Men det har inte riktigt ... det kan kännas ibland att det är lite tråkigt, att varje ny termin när man börjar på en A-kurs så måste man börja om igen på något sätt. Man måste skaffa nya kurskompisar.

Vilka problem förknippade studenterna vid den filosofiska institutionen med att studera fristående kurser? De beskrev bland annat nackdelen med att behöva börja om socialt vid varje kursstart, och utmaningar kopplade till olika nivåer av studieerfarenhet bland studenter som läste fristående kurs. Programmen däremot såg inte innebära samma problem.

Student-F5: Och kunna ha såna här diskussioner kan vara svårt när man inte vet vad den andra kommer ifrån. På det sättet börja om för varje termin är väl det som jag skulle se som en nackdel, att inte ha de här trygga, fasta punkterna som andra kursare liksom ... vissa andra.

Intervjuare: Just det. Och när du säger det där att inte veta riktigt vad den andra kommer ifrån, då menar du så här om man har ... "det är inte säkert att vi delar ... att vi har läst samma kurser tidigare", eller?

Student-F5: Ja. Eller särskilt när det kommer till A-kurser är en sån här väldigt skum nivå, för antingen så är det någons absolut första kurs, de har inte läst någonting alls innan, man kanske kommer direkt från gymnasiet och inte har någon annan nödvändig erfarenhet eller så. Eller så har de läst hur många kurser som helst innan. De kan vara pensionärer, så de har verkligen ett helt liv bakom sig. Och det är väl ... det är klart, på program så läser man ändå A-kurser och sånt, så det kommer in de här andra människorna också eller vad man ska säga. Men du har fortfarande ditt gäng eller vad man ska säga, som man läser med, så man ändå vet ungefärliga nivåer på folk eller vad man ska säga.

Medan de båda studenterna ovan, liksom de flesta studenter vi intervjuat, lyfte det sociala sammanhanget som en positiv aspekt av programstudier, var det en av studenterna vid KOSA-programmet som såg en risk med att läsa tillsammans länge, utifall man hamnade med människor man inte tyckte om.

Självklara program och oklara kursvägar

Att studera ett program hade inte bara sociala fördelar i form av bland annat gemenskap. Även om fristående kurser hade fungerat som en väg in i universitetet för somliga, gällde det motsatta för andra. Programmen framstod oavsett som ett tydligare och tryggare studievägsalternativ, som dessutom kopplades till högre status än fristående kurser.

Med erfarenhet av att läsa på juristprogrammet, och nu under ett uppehåll därifrån studera fristående kurser vid Filosofiska institutionen, resonerade en student om självklarheten i program och oklarheter i relation till kurser.

Student-F1: Men jag tänker lite när man jämför med båda för att i början ... när jag valde att söka först så var det ju ... det kändes så mycket enklare att gå tillväga att söka ett program. Det var ju vad jag var inställd på från början. Det var närapå inga fristående kurser alls med på den när jag sökte och hade juristprogrammet överst. Då var det ju bara program för att det ... för jag kände mig lite osäker på att det här med att snickra ihop själv hur man skulle göra, vad man kunde kombinera och inte, det hade jag väl lite svårt att hitta bra information om, och dels så tyckte jag att det kändes lite läskigt att göra det. För programmen är ju redan färdiga. Man vet att de är bra. Folk får jobb av det liksom det blir bra, vet man, för att annars

skulle man inte ha dem, lite. Och det spelade in varför jag var väldigt på program. Jag var lite så här ... jag blev lite ställd när det inte fanns ett program för filosofi. Det gjorde mig lite ställd när jag sökte till Praktisk filosofi A sen också att jag var förvånad och så var jag lite ställd. Men sen valde jag att köra det ändå.

De fristående kurserna erbjöd frihet att prova på och välja en kurs i taget, som å ena sidan framhölls som något positivt men å andra sidan var det ett påtvingat val.

Student-F3: Så det är väl mer den här val... den här friheten kanske på något vis till att kunna välja ... ja, man blir illa tvungen ... Eller man blir tvungen till att välja för varje termin.

Studenten resonerade vidare om hur det framstod som oklart hur man "bygger en utbildning" med kurser och det självklara med hur ett program är uppbyggt och "färdigt" från början.

Student-F3: Ja, men alltså, det var ändå kurser som såg bra ut, som såg intressanta ut [inom KOSA-programmet]. Men också det att det var ett färdigt upplägg, för då hade man inte så himla mycket insikt i om hur man bygger en utbildning helt enkelt på så sätt.

Intervjuare: Nej, just det.

Student-F3: Så att det tror jag nog skulle kunna bli bättre, tydligare på något vis kanske. Att man kan ... att det är ... alltså, att program är samma sak egentligen som att man bygger ihop sin egna typ så här. Eller ... alltså, det är samma krav så att säga.

Ett kandidatprogram erbjöd en tydlig bild och långsiktighet. Detta var av betydelse inför valet av vilken studieväg som verkade rimligast. I likhet med många studenter inom olika institutioner lyfte KOSA-studenter fördelar med att ha en utstakad studieväg genom programstudier.

Intervjuare: Ja. Men du hittade programmets hemsida och det fanns ett tydligt ...

Student-F3: Det fanns ett tydligt upplägg helt enkelt. Och jag tror att det är väl rätt så ... Det känns väl logiskt på något sätt att man väljer det med lite mer säkerhet på så sätt.

Intervjuare: Säkerhet på vilket sätt skulle du säga?

Student-F3: Ja, men lite grann i framtiden då, att man får lite överblick om hur framtiden kommer se ut tänker jag.

Student-F2: Ja. Alltså, mycket är ändå att ha en plan. Annars hade jag i och för sig behövt göra en plan för mig själv men jag tror att det hade varit betydligt mer osäkert från termin till termin vad jag tänker läsa. Och det har ändå varit lite skönt att känna att "Ja, men här kommer den terminen." Och sen tar man i och för sig ett kritiskt val, liksom "Tänker jag läsa den här terminen eller vill jag göra någonting annat?" Men det finns ändå en plan att följa, så jag tror att det var ... Ja, men det var bra för mig också. Även om vi aktivt har behövt söka varje kurs varje termin så ... den planen.

En annan student, som själv byggt en studieväg på olika fristående kurser, reflekterade över statuskillnaden i program och fristående kurser utifrån omgivningens reaktioner.

Student-F5: Jag tror, såvitt jag vet, hela min släkt, hela min familj, så är jag den enda som läser på universitetet och den första tror jag.

Intervjuare: Häftigt [...] säger jag. Hur känns det för dig?

Student-F5: Ja, alltså jag tycker det är såklart väldigt kul, men jag tänker inte så mycket på det och det tycker jag är lite synd. För att jag tror inte riktigt att de förstår vikten utav att nästan ha en kandidat. Och jag vet inte om det är lite på grund utav att jag läser fristående kurser och inte ett program. Det känns som att "jag läser det här programmet på Uppsala universitet" så blir folk lite mer imponerade än när man säger att man läser filosofi på Uppsala universitet [skratt]. Då är det lite så här "jaha, ja, okej".

Om vägen genom universitetet var tydligare via program, kunde fortfarande de fristående kurserna fungera som ett första steg för en del. Studenten som citeras nedan hade läst ett par fristående kurser innan KOSA-programmet och kurser framstod som en bra väg in i universitetsvärlden.

Student-F3: Men då visste jag inte så mycket om vad sociologi handlade om, alltså det första jag gjorde, utan det var mer det att ja, komma in och känna på studentlivet över huvud taget. [...] Enligt mig, då och nu också, så känner jag att det är bättre att bara plugga en kurs och känna på hur det är att studera över huvud taget som än att börja på ett program och märka att det här var ... jag var inte intresserad av att studera alls eller det passade mig inte alls, lite grann så där.

Några studenter beskrev att de kontinuerligt funderade på huruvida de skulle fortsätta att läsa på programmet eller ej. Betydligt mer utbredd var dock den osäkerhet och de oklara förutsättningar som studenterna menade omgärdade vägen genom fristående kurser.

Uppsalas många fördelar

Valet att studera vid Uppsala universitet hade mångbottnade förklaringar, bland annat att leva studentliv i en studentstad, föräldrars rekommendationer, universitetets rykte och det geografiska lägets relation till eget ursprung.

Intervjuare: När du sökte till KOSA, eller innan du sökte då, hur hittade du det här programmet?

Student-F2: Jag beställde nog en del broschyrer från ... eller framför allt, jag hade nog bestämt mig för att antingen plugga i Uppsala eller i Stockholm. Så där beställde jag, vet jag, broschyrer ifrån ... och tittade igenom. Men sen kom jag nog ändå fram till att jag ville hellre plugga i Uppsala som stad, så då blev det att jag tittade mer här.

Intervjuare: Vill du berätta om vad det var som gjorde att det stod mellan de två, Uppsala och Stockholm?

Student-F2: Ja, men delvis var det nog för att jag fick höra mycket att i Stockholm blir det lätt så att man kan hamna så himla utspritt men att i Uppsala så blir det verkligen, och vilket jag håller med om, är att man hamnar verkligen som i en liten grupp med studenter och man lever det livet och så. Vi har kommit väldigt nära, att man träffas och ses mycket oftare. [...] Ja, och jag kommer från Gotland som har Campus Gotland nu för tiden, Uppsala universitet, så det hängde lite ihop där också att jag hade fått ... [...] Jag ville ... en av poängerna var att flytta därifrån, så att det var också lite anledningen att jag började plugga, att jag ville flytta.

En annan student lyfter också upp olika anledningar till valet av Uppsala universitet, med betoning på utbildningens kvalitet vid ett anrikt universitet.

Student-F1: Och det pratade vi också om i början precis, men att min pappa var ju en stark förespråkare av Uppsala, men alltså det ... det påverkade ju inte i sig mitt val. Han kommenterade ju väldigt mycket men jag vet också att det var väldigt länge sen han pluggade så jag tog inte så mycket värde av vad han sa om hur studentlivet är et cetera.

Intervjuare: Nej. Festerna kanske har förändrat karaktär..

Student-F1: Lite så. Och det var inte heller mitt främsta intresse, utan jag ville ha ett bra universitet att plugga vid. Och jag tyckte om ... men jag tyckte framför allt om att vara vid något av de lite anrika universiteten. Det spelade in lite, att det var lite roligare att det har funnits länge, så, också.

Intervjuare: Ja. Är det förenat med status för dig?

Student-F1: Nej, mer bara att det är roligt och att det känns ... och att man har hört mycket mer gott om juristutbildningen till exempel vid Uppsala än vad man hör vid det som är nyast som är Örebro. Man hör att de som är utbildade i Uppsala har mer med sig i bagaget, har en bättre utbildning.

Kurser utgör kärnan men tvärvetenskapligt program lockar

I en intervju med utbildningsansvarig på Filosofiska institutionen framkom att de fristående kurserna på grundnivå ansågs utgöra kärnan hos institutionens utbildningsutbud. Kärnverksamheten byggde således på A-, B-, och C-kurserna inom institutionens tre ämnen, praktisk filosofi, teoretisk filosofi och estetik. Delmoment ur respektive grundkurs gavs också som mindre fristående kurser, framför allt var detta fallet på A-nivån och mindre vanligt på högre nivåer.

Längre tillbaka i tiden hade den Filosofiska institutionen haft ett ännu bredare spektra av fristående kurser, men på grund av begränsade resurser fick utbudet begränsas till att organiseras utifrån A-, B-, C-strukturen.

Utöver fristående kurser härbärgerade institutionen sedan ett antal år tillbaka, för första gången, ett program på grundnivå nämligen KOSA-programmet. Programmet kom till inte minst för att kunna fylla utbildningsuppdraget. Ett tvärvetenskapligt program ansågs ha förutsättningar att locka fler studenter som normalt inte sökte sig till den Filosofiska institutionen. Detta var en viktig del i förklaringen till varför det fanns ett program med tvärvetenskaplig karaktär framför ett mer renodlat kandidatprogram i filosofi vid institutionen.

Prefekt: Jag tror att för alla oss som är involverade i att designa verksamheten på filosofen så är det mest naturligt att tänka i termer av rena filosofikurser, och att i den mån som vi också tänker på att gå ifrån det mer traditionella systemet med bara ABC-kurser till program så har det mycket att göra med bara hur kan vi få tillräckligt studentunderlag för att vi har sett vikande intresse. Och då är ju tanken att så att säga starta ett rent filosofiprogram som är bara filosofi, jag tror att gissningen är och jag tror att det är en ganska bra gissning, att det skulle inte göra så stor skillnad. Jag tror att de studenterna som skulle vara intresserade av ett sådant program är de studenterna som redan skulle ta dem kurser i filosofi som finns. Så tanken med tvärvetenskapliga ämnen och ett tvärvetenskapligt program är så att säga att få fler studenter att ta våra kurser.

Att skapa ett program byggt på kurser i filosofi hade, som citatet ovan redovisar, alltså inte setts som en lösning på problemet med vikande studentunderlag. Det fanns en tilltro till att individer med intresse för filosofiämnet skulle fortsätta att välja vägen genom fristående kurser fram till kandidatexamen. Ett annat skäl till att institutionen inte valt att satsa på ett program i filosofi rörde möjligheten att basera program på befintligt kursutbud, eftersom alternativet skulle kräva resurser som saknades. Institutionen hade prioriterat att arbeta med att förbättra kursinnehållet i de fristående kurserna framför att skapa ett nytt program i filosofi.

Vad det gällde KOSA-programmet hade det varit möjligt för institutionen att bygga sina delar av programmet utifrån befintliga kurser. Programmet inleddes exempelvis med två terminer á 30 hp praktisk filosofi A respektive B. En nyligen genomförd förändring var att institutionen hade ökat intaget studenter till KOSA-programmet från ungefär 35 till 50 studenter.

Prefekt: Tanken är att det är ett sätt för oss att uppfylla vårt uppdrag, på ett mer säkert sätt, för att det finns mer då, även om det inte finns ett tydligt vikande intresse för de fristående kurserna så är det ändå så att det så att säga känns mer säkert med studentunderlaget till programmet. [...] ja även mer säkert i att vi känner oss mer trygga i att det finns ett konstant intresse från år till år för att komma nya till programmet, medan vi är medvetna om diskussionen om just de fristående kurserna kontra program som pågår.

Program gav mer trygghet till verksamheten. Även om de fristående kurserna i filosofi på grundnivå sågs som kärnan i utbildningsutbudet behövdes KOSA för att säkra upp för ekonomisk planering och uppfyllelse av utbildningsuppdrag.

På avancerad nivå erbjöds masterprogram i humaniora med de tre ämnesinriktningarna estetik, praktisk filosofi och teoretisk filosofi. Till hösten 2019 skulle de första studenterna tas emot till två nya internationella masterprogram i estetik respektive filosofi. På masternivå gavs också ett antal kurser, men där var inte alla öppna att söka som fristående kurs utan var i första hand vigda till de studenter som läste på masterprogrammen. Institutionen utlyste dock regelbundet fristående kurser, flera med ett innehåll som bedömdes kunna intressera studenter även utanför Filosofiska institutionen. Ett exempel på detta var den tvärvetenskapliga kursen God och dålig vetenskap.

Prefekt: ... men den är också öppen för våra egna masterstudenter. Men det är en kurs som vi själva ser på som fristående-fristående för att huvudsyftet med den är inte att tjäna våra egna masterstudenter utan att attrahera andra som kan vara intresserade av temat.

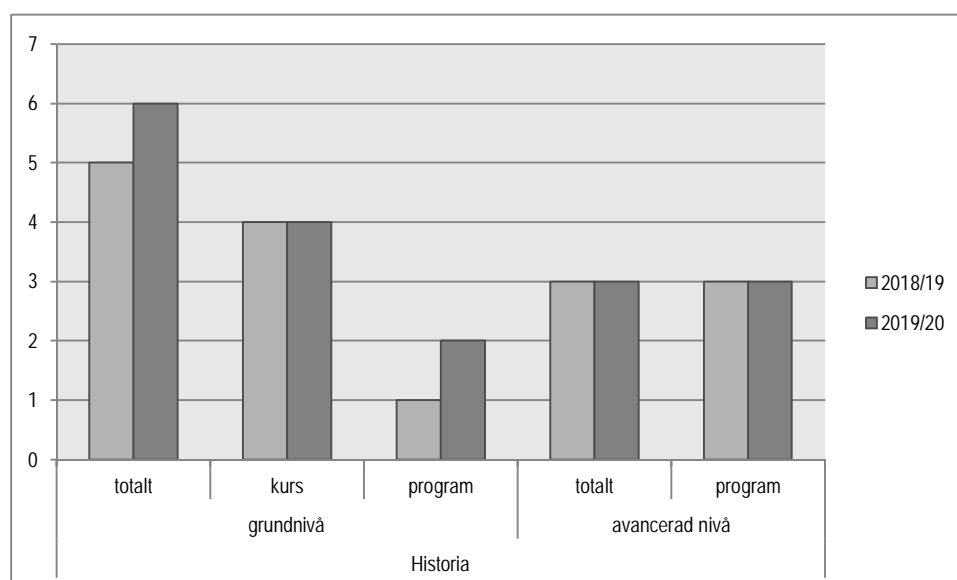
Genom kurser med denna typ av breda anslag tog man på sig ett större ansvar för att försörja studenter som inte redan var inskolade i ämnet, samtidigt som det möjliggjorde en breddad studentrekrytering för institutionen och disciplinen.

Historiska institutionen

Koncentrerat utbildningsutbud

Historiska institutionen visade upp ett koncentrerat utbildningsutbud (se Diagram 4). Institutionen förfogade över ett huvudområde, historia, och på grundnivå fanns historia A till C som fristående 30 hp-kurser. Därutöver gavs enbart en fristående kurs om 7.5 hp (historia i praktiken: materiell kultur). När det kom till program på grundnivå fanns sedan länge ett samarbete med två andra institutioner, Institutionen för idé- och lärdomshistoria och Ekonomisk-historiska institutionen, där man tillsammans ansvarade för historikerprogrammet. Ett nytt och än bredare programsamarbete var även aktuellt genom humanioraprogrammet. På masternivå gavs inga fristående kurser men väl tre masterprogram: i modern historia, i tidigmodern tid samt i studier kring förintelsen och folkmord. Inga kurser gavs på distans. Inom den Historisk-filosofiska fakulteten utgjorde således den Historiska institutionen en tydlig kontrast till den Filosofiska institutionen som istället karaktäriserades av ett stort utbud av fristående kurser och tre huvudområden.

Diagram 4. Utbildningsutbud vid Historiska institutionen, läsåren 2018/19 och 2019/20.

Källa: Uppsala universitets webbaserade utbildningskatalog.

Historiska institutionens ingångssida på webben lyfte varken fram program eller kurser specifikt.¹⁴ Det var först under länken "Utbildning" som man kom till länkar benämnda "Grundutbildning", "Masterutbildning" och "Forskarutbildning".¹⁵ Under webbytan "Grundutbildning" fanns länkar vidare i turordningen: "Fristående kurser", "Angående distansutbildning", "Historikerprogrammet", "Studera till ämneslärare". Det fanns en egen webbyta för programmet där studenter var intervjuade, upplägget på programmet beskrevs och karriärvägar var föreslagna.

Följande gick att läsa om historikerprogrammet:

Fördelar med programmet:

¹⁴ <http://www.hist.uu.se/>

¹⁵ <http://www.hist.uu.se/utbildning/>

- Unikt program, det enda i sitt slag i landet, då tre ämnen och två fakulteter samarbetar. Detta ger fördelar vad gäller bredd, integrerad undervisning och lärarkompetens.
- Studieintensiv och snabb väg till högre studier genom att introduktionsterminen ger behörighet till B-kurs i alla tre ämnena.
- Historia i praktiken: Särskilda färdighetskurser för högre studier, arbetsliv och samhällsengagemang.
- Platsgaranti på kurser i de tre historieämnena.
- Goda praktikmöjligheter.
- Stora möjligheter till utlandsstudier: vi har avtal med ett 40-tal universitet.
- Möjlighet till dubbelexamen: kandidat och lärare¹⁶

En kvinnlig student var intervjuad och svarade följande på frågan om varför hon valde programmet:

– Jag valde utbildningen då historia alltid varit ett brinnande intresse för mig. Jag ville läsa till historiker för att få en förståelse för det förflutna då jag tror det är en förutsättning för att förstå vår samtid.¹⁷

För de fristående kurserna fanns inte motsvarande intervju utan kurserna var listade med kursplan och litteraturlista.

Gradvis förändring mot färre kurser

Utbildningsutbudet på grundnivå vid Historiska institutionen var vid undersökningstillfället fokuserat på de fristående kurserna i historia A, B och C och historikerprogrammet.

Utbudet av fristående kurser hade förändrats de senaste tio åren, från fler och mindre kurser till dagens kärnverksamhet bestående av A-, B-, och C-kurser à 30 hp. En stor del av studentunderlaget kom från lärarprogrammen, men studenter läste även kurserna som helt fristående, som delar av historikerprogrammet, eller som extra eller valbara kurser inom ramarna för andra program.

Flera faktorer hade motiverat det gradvisa skiftet från ett bredare utbud av fristående kurser till ett mer fokuserat på färre och större kurser. Under ett antal år var söktrycket högt, tillräckligt många studenter sökte sig till A-, B-, C-kurserna och till mastersstudier vid den Historiska institutionen för att utifrån ett ekonomiskt perspektiv kunna ta bort de mindre fristående kurserna. Lärarnas arbetssituation hade också varit en del i förändringen, liksom viljan från studenter och ledningshåll att skapa en tydligare struktur i utbildningsutbudet med fokus på kvalitet inom utbildningen och med en tydlig progression.

Prefekt: Ett tag hade vi ganska få studenter. Eller, det är ett sätt att få fler studenter, att ge fler fristående kurser på 7,5:or. Men sen så, från 2010 och fram till något år sen, så har vi haft ganska bra söktryck [...] Då kunde vi inte engagera oss i de där småkurserna. [...] Sen vet inte jag om studenternas intresse också har falnat lite grann för den typen av kurser. De vill ju ha mer struk... en mer strukturerad utbildning, och jag är också mycket mer för att strukturera utbildningar, för att vägleda studenterna i deras framtida yrken.

De senaste åren hade institutionen gått från att överprestera till ett lägre söktryck, förklarar av ledningen delvis som ett resultat av etableringen av Campus Gotland, parallellt med högkonjunktur och små kullar med studenter. Utifrån detta kunde införandet av mindre fristående kurser vara ett sätt att försöka locka nya målgrupper av studenter, men detta hade valts bort. Dels på grund av begränsad ekonomi och tillgång på lärare, dels för att ledningen hade arbetat med förändringen av kursutbudet utifrån tankar om progression och kvalitet koncentrerat till de befintliga A-, B- och C-kurserna. Resonemangen som ledarna vid Historiska institutionen förde gällande satsningar på kvalitet och progression genom ett koncentrerat kursutbud liknade det som fördes vid exempelvis Nationalekonomiska institutionen.

---

¹⁶ <http://www.uu.se/utbildning/utbildningar/selma/program/?pKod=HHI1K>

¹⁷ <http://www.uu.se/utbildning/utbildningar/selma/program/?pKod=HHI1K#>

Anpassning till programifiering

Utöver historikerprogrammet skulle ett nytt fakultetsövergripande kandidatprogram sjasättas hösten 2019, humanioraprogrammet. Historiska institutionen stod som värdinstitution, och den nuvarande studierektorn hade varit delaktig i att utforma det nya programmet. Hon beskrev hur både detta nya och det sedan tidigare etablerade historikerprogrammet hade inrättats som svar på föreställningen att studenter föredrar program framför fristående kurser.

Studierektor: Det [historikerprogrammet] kom till just som, med utgångspunkt i det här att studenter vill läsa program och inte bara fristående kurs. Och att det är svårt att konkurrera när man inte har, det är ganska länge sedan jag kommer inte ihåg exakt när det kom till, men det var ganska tidigt när man började prata om kandidatprogram som det skapades. Och då skapades det också som ett samarbete mellan de här tre institutionerna som har en god relation mellan varandra. [...] Och det är ju ett svar på en uppfattning, eller en föreställning om att studenterna vill läsa program och inte fristående kurs. [...] och också att den här kunskapen om att man kan bygga ihop sin egen kandidatexamen med fristående kurs, den kunskapen verkar ha försvagats.

I fallet med kandidatprogrammet i humaniora beskrev studierektorn bakgrunden till programmet på följande vis:

Studierektor: Det är ju också ett svar på den här föreställningen om att studenter vill läsa program och inte kurser, samtidigt som vi på historisk-filosofiska fakulteten är en massa ämnen vars ryggrad egentligen är fristående kurs, A, B, C. Det är så vi fungerar, det är så vi har fungerat och det är också våra styrkor, det som finns där i hög utsträckning.

Det var första gången Historisk-filosofiska fakulteten arbetade fram denna typ av program, med bland annat en introduktionstermin som var reserverad för programstudenterna. Programmet byggde på ett genomgripande samarbete mellan olika institutioner som arbetat fram innehållet och vars lärare skulle komma att undervisa tillsammans under den första terminen. Introduktionsterminen var tänkt att ligga till grund för fortsatta studier av fristående kurser vid fakultetens olika institutioner, inom ramarna för programmet. En av vinsterna som studierektorn lyfte gällde den sociala gemenskap som studenterna kunde forma inom ett program i kontrast till vid studier av fristående kurser. En annan fördel rörde kopplingen till arbetsmarknaden. Studierektorn poängterade att program på ett helt annat sätt än fristående kurser var tvungen att motiveras i relation till arbetsmarknaden, dels för studenterna men även internt vid universitetet vid inrättandet av programmet. Kopplingar mellan arbetsmarknaden och studier vid den Historiska institutionen var något ledarna pekade på som ett prioriterat förbättringsområde. Om utbildningens relevans för kommande yrkesliv tydliggjordes kunde det öka utbildningens attraktivitet och söktryck.

Studierektor: Vi tror på det här att samhället behöver humanister, och att humanister får en massa kompetenser, generiska färdigheter som är attraktiva på arbetsmarknaden, men vi har svårt att kommunicera det, vi har svårt att nå ut med det. Så här är egentligen ambitionen att, om man tänker sig att i Sverige idag både bland unga människor, studenter, men också bland många arbetsgivare så tror jag till exempel att väldigt många vet vad en pol. kand. eller en pol.mag. är. Det finns liksom i sinnevärlden så. Så lite grand är tanken att vi om 20 år skulle önska att alla vet vad en hum kand. är. Så det är på så vis den långsiktiga ambitionen.

Fördelarna med program i form av social gemenskap och kopplingar till arbetsmarknaden var något som bekräftades av studenter vid så gott som samtliga institutioner. Att kunskapen om examensmöjligheter genom fristående kurser verkade begränsad var också något som anades i flera intervjuer med studenter vid olika institutioner.

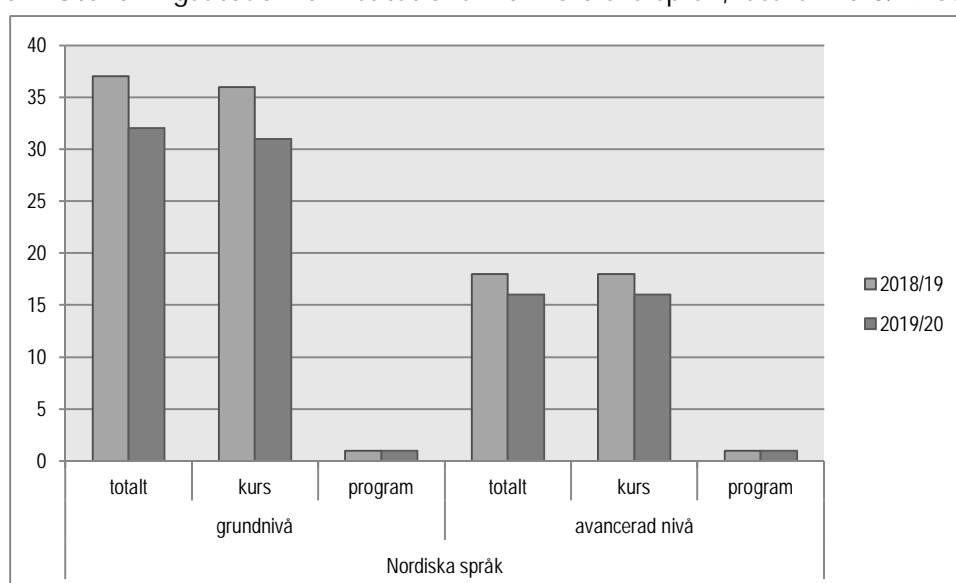

Institutionen för nordiska språk

Rik kurstablå

Utbildningsutbudet vid Institutionen för nordiska språk framgår av Diagram 5 nedan och visar på en rik flora av kurser. Institutionen samordnade på grundnivå även språkvetarprogrammet som var ett kandidatprogram under Språkvetenskapliga fakulteten. På avancerad nivå hade institutionen ett masterprogram i svenska samt medverkade i andra utbildningar vid universitetet. I övrigt var det kurser som dominerade utbudet. På grundnivå återfanns läsåret 2018/19 hela 36 fristående kurser och på avancerad nivå var de 18 till antalet. Utbudet minskade något till nästkommande läsår, 31 respektive 16 fristående kurser. Med ett undantag gavs kurserna på campus.

Diagram 5. Utbildningsutbud vid Institutionen för nordiska språk, läsåren 2018/19 och 2019/20.

Källa: Uppsala universitets webbaserade utbildningskatalog.

När man sökte sig via institutionens hemsida återfanns "Kurser" som länk över "Program" som länk i menyn centralt placerad på institutionens ingångssida.¹⁸ Sökte man sig vidare under kurser möttes man av följande beskrivning:

Du kan skräddarsy din kandidatexamen genom att välja kurser från institutionens breda utbud (se lista nedan), från andra institutioner vid Uppsala universitet eller till och med från andra lärosäten. Ta reda på vad som behövs för examen och vad som är huvudområden och biområden. Kontakta gärna vår studievägledare om du vill få personlig rådgivning.¹⁹

Under denna vägledning gavs information om språkvetarprogrammet och program på avancerad nivå. Klickade man istället på länken "Program" gavs samma information som under "Kurser" fast i omvänd ordning, här fick den sökande information om programmen överst och hur det gick att skräddarsy sin utbildningsväg genom kurser under programinformationen.

Under "Kurser" fanns de olika kurserna listade med kursplaner och det gick att söka sig vidare till information om vad som gällde för olika examina på grund-, avancerad och forskarutbildningsnivå. Denna genomgång redde ut skillnader mellan generella examina på grundnivå (högskoleexamen och kandidatexamen), generella examina på avancerad nivå (magisterexamen och masterexamen), yrkesexamina

¹⁸ <http://www.nordiska.uu.se/utbildning/>.

¹⁹ <http://www.nordiska.uu.se/utbildning/kurser/>.

och forskarexamina på forskarnivå (licentiatexamen och doktorsexamen).²⁰ Det fanns även information om huvudområden och biomedicin vid Uppsala universitet.²¹

Under "Program" och sedan under "Språkvetarprogrammet" fanns följande beskrivning av programmet:

Språkvetarprogrammet riktar sig till dig som har ett genuint språkintresse. Utbildningen ger dig gedigna kunskaper i ett eller flera språk samt övergripande lingvistiska kunskaper i allmänhet. Vad blir du efter att ha läst Språkvetarprogrammet i Uppsala? Tolk, redaktör, terminolog, lexikograf, språkkonsult, copywriter, litterär agent, översättare, webbredaktör, lingvist eller journalist? Du väljer själv och utformar utbildningen efter eget intresse.²²

En manlig intervjuad student på bild gav sin syn på programmet:

Varför valde du den här utbildningen?

– Språk har alltid varit ett av mina största intressen, och jag vill jobba med i språk i framtiden. Därför kändes Språkvetarprogrammet som ett självklart val för mig.

Vad är typiskt för din utbildning?

– Valfriheten. På Språkvetarprogrammet kan man lägga upp sina studier utifrån sina egna intressen och karriärambitioner, vilket känns riktigt bra. Kombinationerna är (i princip) oändliga!²³

Jämfört med andra institutioner som exempelvis Statsvetenskapliga institutionen hade kurserna en mer framskjuten position på hemsidan och det fanns förhållandevis lättillgänglig information om vad olika examina innebar. Ledordet "skraddarsy" din utbildning i meningen att bygga ihop en examen genom kurser genomsyrade texten (något vi återkommer till i intervjun med prefekten), vilket gav positiva konnotationer till att läsa fristående kurser. Samtidigt fanns ingen intervjuad student på bild och gav sin syn på hur det var att vara student på fristående kurser, vilket alltså var fallet med språkvetarprogrammet.

De studenter som intervjuades studerade antingen på språkvetarprogrammet eller svenska som fristående kurs.

Språkvetarprogrammet reglerar

Institutionen för nordiska språk var som ovan nämnts ansvarig för språkvetarprogrammet. De erbjöd även ett stort antal kurser på grund- och avancerad nivå. Att programmet dominerade över fristående kurs rådde det dock inga tvivel om i intervjuerna med studenterna. Överlag uttryckte de intervjuade studenterna en hängivenhet till sitt ämne, språkvetskap, som utmärkte sig i relation till våra övriga undersökta ämnesområden.

Student-S1: Jag älskar språk, och det finns egentligen inget annat program som har fokus på språk och som jag kan tänka mig att studera.

Intervjuare: [skatt] Nej, okej. Mm. Så det var ditt förstahandsval?

Student-S1: Ja. Mitt enda val.

Intervjuare: Ditt enda val? Okej, du visste att du skulle komma in?

Student-S1: Nej.

Intervjuare: Nej? [skatt]

Student-S1: Men jag tänkte söka tills jag kom in... [..] Nej, det fanns ingen. Oavsett vad andra sa, så skulle jag inte välja någonting annat. Om jag ville vara glad med mina studier.

---

²⁰ http://www.uu.se/student/examen/utbildningsnivaer_examina/.

²¹ <http://www.uu.se/student/examen/omrade/>.

²² <http://www.nordiska.uu.se/utbildning/program/programsida/?pKod=HSV1K#>.

²³ <http://www.nordiska.uu.se/utbildning/program/programsida/?pKod=HSV1K#>.

Under första terminen läggs grunden

Skälen till att ha valt program som studenterna framhöll handlade bland annat om att den första programgemensamma terminen var viktig eftersom den "la grunden" till språkvetenskap. Denna grund var således något som de som läste fristående kurs gick miste om. Introduktionen på programmet ansågs vara en nyckel till viktiga funktioner utöver själva ämnesinnehållet, som att lära känna institutionen, få en överblick av hur studierna är upplagda och introduceras till den åtråvärda praktiken.

Intervjuare: Även om du hade kommit in på fristående kurs så hade du tänkt att du skulle ta dig in på programmet eller?

Student-S2: Precis, mest bara för att jag visste att programmet gav en annan merit än bara att ha läst franska som fristående kurs. För då har man läst lingvistik grund också. Så har man lite mer av en ... en mall att följa. Det är det jag tycker är skönt med program i stället för kurser att man får en ... du får en väldigt så här soft startad introduktion med institutionsledarna och sånt där i början och så får du lite mer vägledning genom allt. De säger till dig hur nästa termin kommer vara upplagd, vad du måste läsa då. De hjälper till med praktikplatser. Och det hade jag läst på om också att just praktik inom Språkvetarprogrammet är väldigt specifikt. Vissa företag ger förtur till folk som läser det programmet. Så det var så här då vill man gärna ha det på pappret. Även om det är så att många ... alltså i slutet så står det inte ens att du har gått ut språkvetarprogram... eller tagit examen från Språkvetarprogrammet, det står bara att du har en kandidat i franska.

Student-S3: Jag hade kunnat läsa fristående kurser i stället. Men jag tycker ändå att den här första terminen som vi har tillsammans är till någon hjälp. Alltså, att jag ändå har fått en bas.

De upparbetade praktikplatserna på bland annat ansedda förlag var en viktig del i språkvetarprogrammets attraktivitet.

Student-S3: Jag har varit inne på alla förlags hemsidor och kollat om de tar emot praktikplatser. Och då har de skrivit att de främst gör det från språkvetarprogrammet i Uppsala. Att det är deras prio.

Tryggt att vara bunden

Temat om de sociala fördelarna som programmet hade i jämförelse med att vistas på kurser där man bytte gemenskap varje termin, var återkommande.

Student-S2: Ja, och just det där att man får lite mer så här tillhörighet att man ... för vi har fått jättemycket kontakt med ... USS, Uppsalas språkvetarsällskap. De höll i vår inspark till exempel och de har hjälpt till. Vi har pluggstuga med föreningen ni kan komma och sitta och plugga, fråga frågor för folk som har läst samma kurser som dig för några år sen. Så man får lite mer det. [...] Det var en stor del för mig också eftersom jag inte känner någon inom det här och sånt där. Men också just att man kan ... man får en lite mer hjälp än om man bara "här är franska a. Läs kursen". Och speciellt ef... jag inte riktigt visste hur det fungerade på universitetet här. Förutom vad folk hade berättat för mig så var det viktigt att jag hade lite hjälp och så där i början.[...] För jag tror att det är lite mer av en *commitment* att söka till ett program, än vad det är med en kurs. Du sätter ändå tre år av ditt liv åt sidan för att läsa något du tycker väldigt mycket om. Och du ... det känns som att söker man en fristående kurs, så är man lite mer så här: "Men jag ska testa det där. Jag vet inte riktigt om jag vill göra det" och sånt där. Så jag tror det har också en stor del av ... för var det lite så här: "Okej, nu vet jag att jag vill göra det här, så då söker jag programmet"

En student läste fristående kurs men om möjligheten att komma in på program hade funnits för honom hade han valt det. Han såg inga fördelar med att läsa fristående kurs framför program.

Intervjuare: Finns det några fördelar med att läsa fristående kurser istället för ... Ja, som du ser det?

Student-S4: Nej, inte vad jag kan komma på. Allmänna uppfattningen är att program ändå är den bättre grejen, just med det här med sociala biten i alla fall, tänker jag mest på.

Förväntningarna på att ett program skulle ge en social trygghet var utbredda. Programmet levde dock inte alltid upp till detta. Studenten som citeras nedan var lite besviken på att det inte var mer av gemensamma aktiviteter på programmet. Hon hade haft förväntningar på att de skulle hålla ihop mer som en klass.

Student-S3: Men själva anledningen till att jag valde program före kurser var att få ha en klass och känna lite samhörighet. Och nu har jag insett att varje termin är ju som små kurser. Eftersom att alla i min klass kommer inte att välja svenska eller litteraturvetenskap, som jag kommer göra. Så jag är väldigt nöjd med upplägget för min egen del och min egen utbildning. Men det känns lite ensamt. Så det är det jag tycker är lite jobbigt.[...] Ja, jag trodde nog att vi skulle nog ha lite mer, men någonstans så förstod jag väl att alla inte skulle välja samma sak. För jag såg ju listan på alla språk som gick att välja. Och då kunde jag förstå det. Men jag trodde att de här bi-ämnena, som man får välja till, att de var förbestämda. Och trodde inte

att jag fick välja litteraturvetenskap och någon annan får välja genusvetenskap[...] Så jag trodde jag skulle ha bara två terminer ensam. Men nu kommer det bli sex terminer, eller fem terminer.

Att få gå med samma kursare under längre tid ingöt trygghet och det gav en känsla av att veta vad man höll på med.

Student-S3: Ja, jag är nog väldigt tacksam att jag valde program före fristående kurser. För nu har jag ändå som, någonting som håller om mig lite. Och jag kan i och för sig välja exakt vad jag vill, men det finns ändå inom vissa ramar. Hade jag valt fristående kurser, då hade jag nog bara, "ja, men jag kanske ska göra lite det här. Och den här terminen gör jag ingenting alls". Nu är jag mer bunden och det känns tryggt.

Fristående kurs ett andrahandsval

Vilka motiv hade de intervjuade studenterna till att välja fristående kurs? I utfallsrummet av svaren återfinns både vad som skulle kunna kallas ett negativt val, det vill säga att fristående kurs var ett andrahandsalternativ och ett självvalt alternativ bort från program. Det var dock slagsida mot att det var ett negativt val eller ett val som skulle bäddas in i ett program framöver. Student-S4 hade valt fristående kurs för att han inte hade meriter som räckte för språkvetarprogrammet. Han beskrev att det hade varit stora avhopp under den grundläggande kursen vilket gjorde att de var få som fortsatt till en mer avancerad nivå.

Student-S4: Om jag kunde välja skulle jag hellre gå program för det är mycket bättre sammanhållning mellan kursare i överlag. Vi är bara två stycken som är på kursen just nu. Resten har gått andra vägar.

Han menade att det var många som läste fristående kurs som sin första kurs på universitetet och därmed inte riktigt hade förstått vad som krävdes. Fristående kurs fyllde för många syftet att prova om detta med högre studier var något att satsa på framöver.

Student-S4: Vi hade många som hade sin första termin på universitetet.

Intervjuare: Okej.

Student-S4: Och jag tror att grammatikkursen där knäckte dem lite. De ...

Intervjuare: Och det var den första, vad jag förstår. Knäckte många där?

Student-S4: Ja, jag tror det. För det var jävligt stressigt och det var okej för oss som var vana, tror jag, men man märkte att de var lite ... [skratt] ganska stressade faktiskt.

Intervjuare: Ja, okej. Och det var inte riktigt vad de hade tänkt sig?

Student-S4: Ja, jag tror det kan vara det i alla fall.

I ett par fall handlade valen om aktiva val av fristående kurs bort från program. I det ena fallet hade studenten valt bort juristprogrammet vars studier hon inte trivdes med och i det andra fallet var det ett val som grundade sig i att på fristående kurs gick det lättare att välja studietakt. Genom att läsa två kurser per termin istället för fyra kunde stressnivåer hållas nere och därmed var högskolestudier möjliga för studenten. Studenten, i första fallet, beskrev hur det var att byta från juristprogrammet till fristående kurs med siktet inställt på att bli lärare så småningom.

Student-S5: Från min familj var det svårt. I början i alla fall. För det låg väldigt mycket prestige i att jag gick på juristprogrammet. Ända sen gymnasiet hade jag siktat på ... jag satt liksom på gymnasiet och övertalade lärare "Snälla, sätt inte ett B, sätt ett A på mig, för jag vill komma in på juristprogrammet". Och mycket sänt där[...] Jag har mycket familj som jobbar som jurister och det kändes som att jag skulle vilja göra det som jag ville i den delen av livet jag var då. Men nu känner jag att jag vill prioritera andra saker än prestige och ett väldigt välbetalt jobb och såna saker[...] Jamen, så här, min farfars far var domare ... sänt där som var så här ... Och så kändes det också för mig själv var det lite att ge upp någonting som man hade velat väldigt länge. Och sen så bara när man kommer in i det så är det "Det här är inte rätt".

Studenten reflekterade över vad hon skulle valt om hon gått naturvetenskaplig linje på gymnasiet istället för samhällsvetenskaplig och landar i att läkaryrket hade varit valet.

Student-S5: Men jag stod mellan, verkligen, natur och samhäll. Så att om jag skulle helt få välja om i dag, då skulle jag vilja bli läkare. Så det är så jag är.

Även om valet av fristående kurs var positivt i den meningen att hon aktivt sökt sig bort från ett program var det samtidigt ett nytt program hon siktade mot. Tanken var att bygga in kurserna i ämneslärarprogrammet och hon brottades med att hon i ett tidigare skede, genom sitt gymnasieval, valt bort möjligheten att läsa på läkarprogrammet.

Familjekoppling till språk

I många fall fanns en koppling till språk i familjen genom att någon av föräldrarna kom från ett annat land än Sverige eller att föräldrarna hade arbetat utomlands. Intresset för språk låg implicit nedärvt i familjen genom de internationella kopplingarna. Student-S2 hade bott 10 år i USA men hade nu flyttat tillbaka till Uppsala. Hon berättar om varför hon kommit att intressera sig för språk.

Student-S2: Det har en stor del varför jag tror att jag har sökt mig lite till språk. Just det här med att man ska lära sig språk på rätt sätt och sänt där är bara för att vi blev inslängda i språkkulturen när vi kom dit.

Intervjuare: Och då var du nio år. Sa du det?

Student-S2: Så jag hade inte börjat läsa engelska alls. Så vi kunde ... min storasyster hon var tio, elva, så hon hade gått någon termin så där och läst lite engelska. Men för det mesta så var det "*Hello, I don't speak English*".

För studenten handlade valet av språkvetarprogrammet både om att återknyta kontakten med släkt som bodde i Uppsala och att hon ansåg att språkutbildningen i Uppsala var en utbildning i särklass och att motsvarande utbildning var svår att finna i USA.

Student-S2: Alltså sen gick jag så klart in på antagning.se och kollade vad jag har för andra val. Men Uppsala är ändå ... råkar bara vara så att det är största ... eller de har flest språk i Norden som man kan plugga. De har lagt lite mer resurser på just Uppsala för språk. Så att det var bara tur att det råkade vara så.

Resande som praktik liksom faderns ursprung från Sydamerika var ett faktum för student-S4 som valt att läsa fristående kurs.

Intervjuare: Har ni rest mycket när ni var små, eller?

Student-S4: Ja, det gjorde vi. Väldigt mycket. [...] Europa och sen har vi åkt till Sydamerika, för vår pappa är från Chile. Så vi har släkt där borta. [...] Vi har lite mix in av spanska då och då men det är mera småord som man flikar in ibland. Det blir så. Lite som på ... det blir ju lite blandat med engelska ofta i dag. Det är lite liknande där.

Det finns även exempel i vårt intervjumaterial där studenten inte hade kopplingar till språk i hemmet. Här sågs studier i språk som något lyxigt och associerat med hobbyverksamhet snarare än en investering mot en professionell bana. Student-S3 gick språkvetarprogrammet och hade svårt att försvara sitt utbildningsval för familj och släkt.

Student-S3: Hela min släkt jobbar ju inom värden. Och det har väl varit ganska arbetarklassigt genom historien. Och så att jag ska jobba med min hobby, har varit väldigt smutsigt på något sätt. Alltså, du ska utbilda dig till undersköterska, men du får läsa på fritiden. Att läsa det är inget man ...

Intervjuare: Det är inget riktigt jobb?

Student-S3: Nej. Så jag kände mig lite löjlig när jag kom hit och typ bara, "men gud, vad är det här då?" Att jag kommer få göra min hobby, det känns jättebortskämt...

Hon förklarade vidare att familjen var väldigt oroliga för att hon gick en osäker arbetsmarknad till mötes. Denna oro kombinerades med att de inte ansåg att utbildningen var meningsfull i den bemärkelsen att hon skulle komma att kunna "hjälpa folk" efter utbildningen.

Student-S3: Alltså, de är väl väldigt nervösa att jag inte kommer få jobb. Och allting man gör ska ju vara meningsfullt. Så de ville veta varför jag vill jobba inom förlagsbranschen. [...] De är väldigt vårdinriktade och då kan jag ju skydda det lite bakom, att jag ... att kulturen är väldigt hjälpsam [för] människor också. Och främst som psykisk ohälsa. Alltså, böcker har ju räddat mig många gånger. Och det har de ju sett.

Avståndet till språk i familjen är i det sista exemplet betydligt längre än i de två första, vilket visar på helt skilda förutsättningar för stödet i utbildningsvalet och där programmet blir en viktig bricka i spelet när

ämnesvalet ska försvaras i ett hem där det inte riktigt finns en förståelse för språkstudier. Programmet ingöt trots allt större förhoppningar om arbete efter studier än vad kursstudier gjorde.

Ämnets ryggrad hotad av programifieringen

Vid Institutionen för nordiska språk fanns som vi ovan redogjort för, ett mycket stort utbud av kurser på både grund- och avancerad nivå. I intervjun med prefekten blev det uppenbart hur institutionen under en längre tid hade kämpat med att få studenter att välja de fristående kurserna. Språkvetarprogrammets dragningskraft var påtaglig och institutionen försökte hitta vägar för att få studenter som inte kommit in på programmet att se möjligheten att läsa fristående kurser istället. Detta hade varit svårt att lyckas med och prefekten underströk att utvecklingen mot en programfixering hos studenterna var oroande. De fristående kurserna sågs som ämnets "ryggrad", "kärna" och han menade att "30-poängskurserna har varit det stora".

Prefekten såg ett problem i att program var mycket lättare att synliggöra i utbildningsutbudet jämfört med kurser. När studenter sökte efter utbildningar var program det som de i första hand fick fram information om. Problemet att kurser blev mindre synliga i utbildningsutbudet sattes i relation till övergången till en digital kurskatalog och ansökningsprocess ("vi upplever det som att det är svårare att hitta våra utbildningar med de här nätbaserade systemen"). Därtill lyfte prefekten fram att på gymnasiedagar och liknande fokuserades program. Detta bidrog till att det blev ett "strömlinjeformat" utbildningsutbud vilket inte borde vara fallet vid ett stort och ämnesbrett lärosäte som Uppsala universitet. En examen som byggde på fristående kurser gav möjlighet att profilera sig.

Prefekt: För det är en fantastisk möjlighet att kunna kombinera och bygga en examen och det är lite grann vitsen med ett sånt här stort forskningsuniversitet som Uppsala är, där det finns en sån bredd, att man verkligen kan bygga en examen med någonting speciellt som inte finns i ett mer strömlinjeformat program. Så jag tycker det vore synd om man inte tog vara på den unika möjlighet som vi har här i Uppsala och uppbygger utifrån det.

Det handlade inte i första hand om oron för att antalet studenter minskade, eftersom studenterna fångades in i institutionens kurser genom programmen. Det handlade mer om en hållning till högre utbildning där bildningsidealet verkade försvagat och hotat och där ämnets identitet stod på spel genom den programifiering som höll på att breda ut sig. Prefekten pekade på att fristående kurs stod för frihet, unikhet och att man kan skapa något nytt, vilket borde försvaras vid ett universitet som han menade har förutsättningar att erbjuda ett kursutbud som få andra lärosäten. Det borde helt enkelt finnas goda argument för att fortsätta värna om de fristående kurserna och arbeta för att synliggöra möjligheterna att designa sin egen utbildning.

Prefekt: På något sätt är det detta som är kärnan i ett universitet med bredd i humaniora och samhällsvetenskap, det är att man har brett kursutbud. För börjar vi alla gå mot program så är det väl en sak men då måste det vara ett beslut uppförån, att "nu är det detta ni ska satsa på". Men om vi här skulle börja på egen hand läsa upp saker och ting i program, då börjar man nagga på den här friheten som ju var tanken. Så jag tycker att man från centralt håll ska tänka igenom ordentligt om man vill gå den vägen och vad det innebär.

Samhällsvetenskapliga fakulteten

Stabila program och flexibla kurser

Den Samhällsvetenskapliga fakulteten hade många program, både större och mindre. I samtal med en av utbildningsledarna lyftes ekonomiprogrammet som exempel på ett av de större programmen, med omkring 150 studenter under både höst och vår, medan många masterprogram hörde till de mindre. De flesta program inom fakulteten ledde till generella examina.

Det fanns vid de samhällsvetenskapliga institutionerna även en bredd av fristående kurser, men flertalet av dem ingick i program. I flera fall hade kurser från olika institutioner, ibland fakultetsövergripande, paketerats till program:

Utbildningsledare: Så är många våra program i stället att man har satt ihop en mängd kurser till ett paket som man tycker är ... ger något mer, alltså att det kan vara olika fristående kurser och i olika ämnen som sammantaget ska ge en bra utbildning. Men många av de komponenterna kan du också läsa till genom att söka själv fristående kurs och sen ta ut en examen. Så många av våra fristående kurser är ju desamma som de som ingår i programmen.

Hon beskrev flera orsaker till att institutioner inom fakulteten kombinerade sina fristående kurser inom ramarna för program, vilka utgick både från interna förutsättningar och studenternas önskemål:

Utbildningsledare: Flera av våra institutioner och ämnen har ganska svårt att fylla sina uppdrag vad det gäller fristående kurs. Så att de vill gärna gå mot att gruppera ihop kurserna till program, så att säga, för att det dels blir lättare att planera, du får mer långsiktig planering, alltså med hur många studenter du har, men också för att man anser att det är ... eller studenterna efterfrågar det. De vill ha också en trygghet att veta vad gör jag nästa termin och så vidare.

Programmets stabilitet genom långsiktighet var alltså fördelaktig både för studenter som sökte utbildning och för olika institutioners möjlighet att planera och fylla sina uppdrag. Detta återkom i intervjuer med både studenter och utbildningsledare vid olika fakulteter.

En annan fördel gällde möjligheten att marknadsföra program.

Utbildningsledare: Jag tror att det är det här när du ska marknadsföra en utbildning till studenterna så om du kan marknadsföra och säga "det här är ett program, du börjar här, du får göra det och sen går du ut med den här examen och du kan sikta på ungefär de här jobben" så är det lättare att få sökanden än om du säger att "men kom hit, pröva dig fram, kombinera lite kurser så det bli något bra på slutet". Det är svårare, men det gjorde vi faktiskt.

Att öka intresset för fristående kurser genom kommunikation som mer liknade marknadsföringen av program lyftes som exempel av utbildningsledaren här, vid Historisk-filosofiska fakulteten och studierektorn vid Historiska institutionen.

De fristående kurserna var viktiga för fakulteten av flera skäl. Om programmen representerade stabilitet kunde de fristående kurserna erbjuda väsentlig flexibilitet. Att lägga till eller ta bort fristående kurser, inte minst digitala distanskurser, var ett viktigt medel för att kontinuerligt reglera utbildningsutbudet inom fakulteten beroende på rådande (bland annat ekonomiska) förutsättningar och söktryck. De fristående kurserna fungerade som ett slags dragspel. Detta gällde för enskilda institutioner såväl som hela fakulteter.

Utbildningsledaren vid den Samhällsvetenskapliga fakulteten pekade även på att det inom institutionerna fanns röster till försvar för fristående kurser utifrån bilden att olika studentgrupper sökte sig till olika utbildningsformer. Dels handlade detta om att nå ut till olika målgrupper, men också tanken att fristående kurser lockade ambitiösa och akademiskt motiverade studenter.

Utbildningsledare: Vår föreställning är i alla fall att det är olika kategorier av studenter som väljer det här. De som kanske ... vill jag ... jag vill ha en universitetsutbildning men jag är inte säker på att jag vill vara kvar inom akademien eller jag kanske vill ut och jobba, många av dem kanske snarare väljer program. Medan de som redan ganska tidigt bestämmer sig för att man vill gå vidare, man kanske till och med vill gå en forskarutbildning, de kan vara mer benägna ibland att läsa via fristående kurs, själva skräddarsy och plocka ihop ämnen som de tycker är intressanta och så fördjupa sig i det ämnet där de vill gå vidare. Så att ofta när vi har de här diskussionerna med studierektorerna till exempel, som sitter och gör de här planeringarna, så säger de att "nej, men vi vill freda utrymmet för fristående kurs". Just för att många av våra toppstudenter som är riktigt

ambitiösa och kanske också de som blir kvar sen och går master och kanske söker forskarutbildning, kommer från fristående kursunderlaget.

En annan aspekt av viljan att värna fristående kurser, i en tid när studenter främst tycktes efterfråga program, var tanken att Uppsala universitet med sin tyngd och breda forskningsgrund *de facto* hade möjlighet att erbjuda fristående kurser och behövde axla det ansvaret.

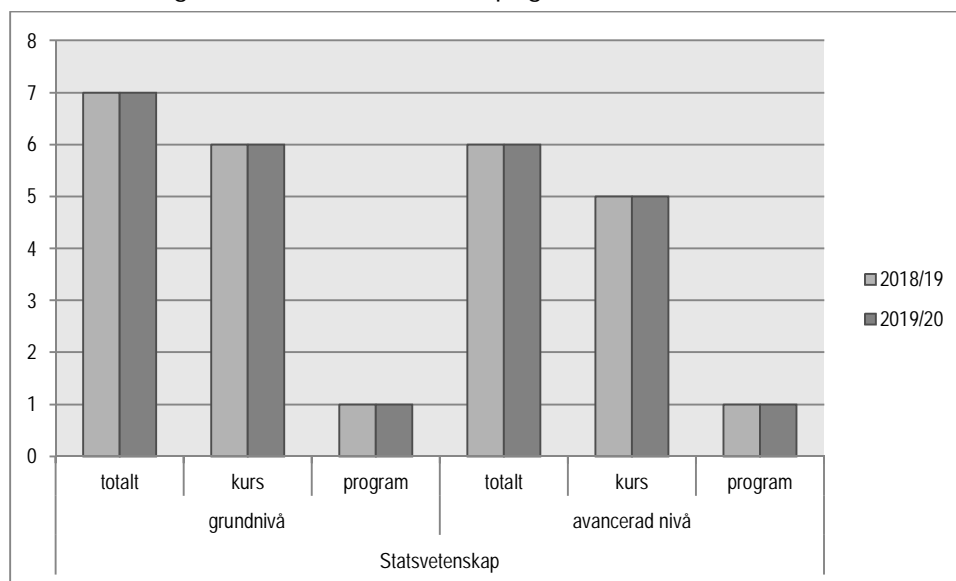
Samtidigt var programmen centrala för fakulteten, och trots att bredden av program rymde få yrkesprogram pekade utbildningsledaren på den ökande vikten av utbildningarnas anknytning till arbetslivet. Detta efterfrågades av studenter och nyinstiftade program behövde visa på sådana arbetsmarknadskopplingar.

Statsvetenskapliga institutionen

Statskunskap och utvecklingsstudier i program och kurser

Statsvetenskapliga institutionen hade vid undersökningstillfället två huvudområden, statskunskap och utvecklingsstudier, vilket dominerade utbudet på grundnivå där båda huvudområdena kunde läsas från A till C i 30-hp-kurs-block (Diagram 6). I övrigt gavs inga andra fristående kurser. På avancerad nivå gavs fem 15 hp-kurser: comparative politics, europeiskt samgående, politiska attityder och beteenden – perspektiv från politisk psykologi och sociologi, utmaningar mot staten: krig och migration, samt välfärdspolitik i ett globalt perspektiv. All utbildning skedde på campus.

Diagram 6. Utbildningsutbud vid Statsvetenskapliga institutionen, läsåren 2018/19 och 2019/20.

Källa: Uppsala universitets webbaserade utbildningskatalog.

Statsvetenskapliga institutionen tillhandahöll ett program på grundnivå, politics kandidatprogrammet (pol. kand.-programmet). På avancerad nivå ansvarade man för politics masterprogrammet.²⁴ Dessutom ingick man i en rad andra olika program såsom programmet för freds- och utvecklingsstudier, där utvecklingsstudier var ett av två huvudområden, och ämneslärarprogrammet med inriktning mot samhällsvetenskap.

Pol. kand.-programmet var en treårig samhällsvetenskaplig utbildning och var den första utbildningsvägen som presenterades på institutionens hemsida under fliken utbildning och rubriken "Att läsa statskunskap". Sökte man sig sedan vidare till sidan som beskriver programmet möttes man av rubriken "Vill du vara med och påverka den politiska och ekonomiska utvecklingen?" och vidare gavs en beskrivning av programmet som börjar med ett antal frågor: "Vill du fördjupa dig i de stora samhällsfrågorna och lära dig identifiera och analysera politiska, juridiska och ekonomiska problem inom Sverige och i världen?" För den intresserade gick det att läsa mer om programmet där utbildningens bredd, samt möjligheten att fördjupa sig i kombination med erbjudande om attraktiv praktik och utlandsstudier lyftes fram.

På programmet har du möjlighet att fördjupa dina kunskaper kring några av de stora samhällsproblemen. Samtidigt utvecklar du din allmänna förmåga till samhällsanalys, som du kan använda oavsett vilket ämnesfält som du kommer att arbeta med efter examen.[...] Du kan välja att läsa vid ett utländskt universitet för att skaffa dig utlandserfarenhet och för att förbättra

²⁴ <http://www.statsvet.uu.se/utbildning/statskunskap/>.

dina språkkunskaper.[...] Om du väljer att praktisera vid ett företag, en organisation eller en myndighet, har du möjlighet att praktiskt tillämpa teoretiska kunskaper och att pröva på att arbeta inom ett område som du tror kan bli ditt framtida arbetsfält.²⁵

I intervjun med en kvinnlig student som studerade pol. kand.-programmet som fanns på hemsidan för programmet fokuserades programmets bredd och den möjlighet praktiken gav:

Vad är typiskt för din utbildning?

– Pol. kand. är en bred utbildning som spänner över flera olika vetenskapsfält – statskunskap, ekonomi, statistik och juridik. Det innebär en hel del självstudier baserat på läsning och diskussioner i smågrupper. Utmärkande är också den praktiktermin som ingår i programmet, vars syfte är att ge arbetslivserfarenhet inför avslutade studier.

Att det var högt ställda krav på studenten framlades som viktigt, vilket syntes i svaren på frågorna: "Hur ser en vanlig dag ut på din utbildning?" och "Hur upplevde du första tentan?".

På en typisk dag har vi föreläsning på förmiddagen, följt av lunch bestående av matlåda eller mat ute på någon nation. Eftermiddagen går åt till självständigt plugg på något av universitetets bibliotek eller ett fik. Någon gång i veckan har vi seminarium och då träffas vi ofta med gruppen innan för att förbereda oss tillsammans.

Tentapluggandet är ofta intensivt varför du verkligen fördjupar dig och ser till att din kunskap fastnar.

Fristående kurser gick att finna under programmen politics kandidatprogram och politics masterprogram och de var uppdelade på "Kurser grundnivå" och "Kurser avancerad nivå". Texten vid kurserna löd "I stället för att följa ett färdigt utbildningsprogram kan du bygga ihop din examen genom att läsa flera fristående kurser". När man sedan klickade på webbsidorna för fristående kurser kom en lista på kurser i statskunskap upp. På grundnivå fanns statskunskap A, B och C. Kurslänkarna ledde till kursplaner och litteraturlistor. Det fanns på hemsidan ingen intervjuad student som valt att gå fristående kurser.

De studenter som vi intervjuade studerade antingen på pol. kand.-programmet eller på någon av de fristående kurserna i statskunskap och utvecklingsstudier.

Prestigeprogram byggt på kärnkurser och bredd

I fallet statskunskap rådde det ingen tvekan om pol. kand.-programmets dominans över fristående kurser i statskunskap och utvecklingsstudier. Detta blev synligt från flera håll. I presentationen av olika utbildningar på institutionens hemsida som beskrivs ovan gavs programmen en mer framträdande roll än kurserna där innehållet på programmet gjorts tillgängligt genom olika övergripande beskrivningar och rubriker. Programmets koppling till arbetsmarknadens krav var också tydligare än vad som var fallet med de fristående kurserna.

Studenternas beskrivningar av hur de gick tillväga när de samlade information om utbildningar och bestämde sig för vilken typ av utbildning de skulle satsa på visade också på en hierarkisk relation mellan program och fristående kurser. Programmen framstod som synligare och anpassade till vad de potentiella studenterna sökte information om. Nedan citeras en student som valt pol. kand.- programmet och som berättade om hur han sökte sig runt bland informationen som sajten studera.nu gav.

Student-ST1: Ja, så sökte jag ganska mycket på nyckelord, saker jag tycker är intressant typ. Så jag satt väl både och skrev så här "statskunskap, statsvetare, film". Jag skrev ... någon gång så satt jag och skrev olika filosofers namn typ, bara för att titta på kurser och sånt. Och så ... ja, men jag skrev ganska brett, alltså för många olika. Och sen så, varje gång jag hittade något som lät lite intressant, så klickade jag upp det i en ny flik. Så jag satt ganska länge med ... alltså under flera månader med kanske 30 flikar. Och sen så gick jag igenom dem någon gång i veckan, för jag tyckte att det var lite kul också. Och så tittade jag och så bara "nej, men den här är nog inte så intressant", och då klickade bort den. Och sen kom det till någon då och då. Men då var det olika filmskolor och inriktning inom film, olika inom även bildredigering eller att skriva saker, lärarutbildning till gymnasienivå, pol. kand. här, PPE då som jag nämnde förut. Och sen några som bara var enskilda kurser. Jag funderade på att gå en sån kurs i filosofi eller så till exempel.[...] Och sen tittade jag på arbetsmarknad, kan man se på den. Jag vet inte riktigt vad den baseras på, men.[...] Men jag tittade på ... i alla fall på Uppsala så finns det man kunde se någon sån där student som har gått innan, vad den sa om det. Det tyckte jag ändå var ganska bra. Även om det bara är en

²⁵ <http://www.statsvet.uu.se/utbildning/statskunskap/politics-kandidatprogram/programsida/?pKod=SPO1K>.

utvald student av väldigt många så kollade jag på det. Jag kollade på i vilken ordning sakerna gick, liksom hur långt det var. [...] Det är väldigt mycket man kan se. Så det satt jag också på ... jag satt med ... det finns lite olika såna här sidor, dels några olika facksidor men också alla där man kan se ... det var median och medellöner där för olika yrken. Så att jag kollade på det också för att få lite mer input.

Studenterna som valt programmet vittnade om att det sågs som en säkrare investering att gå ett program som dessutom var känt utanför akademien och hade ett gott renommé. Pol. kand.-programmet menade man var en bred utbildning som höll många olika dörrar öppna mot olika delar av arbetsmarknaden, vilket värderades högt.

Intervjuare: Vad var det som gjorde att det just blev den här utbildningen?

Student-ST2: Dels av de lärarna som jag hade i samhällskunskap sen peppade mig väldigt mycket och tyckte att det var kul att jag var engagerad och tyckte det var intressant att diskutera och debattera politiska frågor och så där. Och sen så ansåg jag att det här kändes som en väldigt bred utbildning och grundläggande kunskaper inom olika områden som kanske är väldigt viktiga om man vill vidareutbilda sig och ta en master i något ämne så är det väldigt ... man får testa på flera olika ämnen, som kändes väldigt kul.

Inom programmet värderades de olika inriktningarna i termer av bredd eller specialisering, där statistik bedömdes vara den absolut bredaste utbildningsvägen.

Student-ST2: Ja, men då skulle jag det var jättekul att jobba som typ statssekreterare, alltså jobba i den politiska sfären. Inte utåt men internt. Och jobba som kanske talskrivare eller jobba som en högra hand till någon, skulle jag tycka var spännande och intressant. Och just ... kanske inom något departement. Det beror också på lite vilken inriktning jag läser. Om jag läser till exempel statistik, då kan jag jobba nästan var som helst.

Just pol. kand.-programmet signalerade även en tyngd för studenterna.

Student-ST3: En studievägledare, om det var på ... ja, jag vet inte om det var någon samhällsvetenskaplig institution eller något sånt där, när jag var lite osäker på vad jag skulle välja. Så då pratade jag med dem och då så fick jag väl liksom intryck... eller de sa att ... alltså, ja, det är en ganska känd statsvetenskaplig institution på Uppsala och pol. kand.-utbildningen har ett ... ja, men, jag vet inte man ska ... men kanske lite tyngd liksom så här.

Vad det gäller programmets tyngd (eller prestige) fanns ett nära samspel mellan utbildning och lärosäte. Pol. kand.-studenterna hade aktivt sökt sig till Uppsala och vidhöll att utbildningen vid Uppsala universitet var erkänd utanför universitet och hade räckvidd.

Student-ST4: Men jag tror att det är en bra grund för att få jobb att folk vet att man ... för att få ... det är ganska tydligt vad man kan. Och också att man har gått här i Uppsala tror jag är verkligen att framgångsrika personer har studerat pol. kand. i Uppsala är av vikt.[...] Ja, men jag tror det ändå. Jag tror att det är nog lika bra säkert att ha gått i Lund eller så, det är nog liknande, men jag tror ändå att det väger tyngre.

Student-ST5: Nej, just Uppsala för det här programmet, alltså pol. kand.-programmet kände jag att det var kul, för att det har väldigt bra rykte i omvärlden och om man kollar på intagningspoängen och vad det finns som man kan läsa för kurser, fördjupningsområden, så kändes det som Uppsala var mest attraktivt för mig [...] Det här är lite roligt, för då var det nationaldagsfirande i den staden som jag kommer från och då så kunde man skriva till kommunen, för Jan Eliasson var där och talade och då fick jag komma med på den, det var typ som ett mingel. Så då pratade jag lite med honom och då så frågade han vad jag hade för planer för framtiden och så sa jag "jag funderar på att söka till pol. kand., eller jag har sökt dit". Han bara "ja, men det låter jättebra och då ska du gå freds- och konfliktkunskap, för det är den bästa".

Intervjuare: Sa Jan Eliasson det?

Student-ST5: Ja [skratt]. "Det är den bästa utbildningen inom freds- och konfliktkunskap som man kan läsa." [...] Och som jag fattade det då när jag pratade med honom så har han varit någon form av studierektor eller någon föreläsare eller något sånt på det programmet tidigare. Så då blev man lite peppad och bara "ja, Jan, härligt".

Programstudenterna hade utbildningslandskapet klart för sig och de rangordningar som gjordes i valet av utbildning handlade om att vika lärosäte och utbildning vilket inte alltid var helt enkelt.

Student-ST3: Jag var ganska säker på mitt förstahandsval, som var pol. kand. i Uppsala, men jag var lite mer osäker på vad jag skulle ha som andraval. Och då var det här, ska jag ta pol. kand. i Lund eller ska jag ta Samhällsvetarprogrammet i Uppsala? Så det var väl lite den liksom och då så djupdök jag lite mer och kollade liksom okej, vad är det för skillnad på pol. kand. i Uppsala och pol. kand. i Lund och läste ganska mycket på vad ... ja, liksom kursinnehållet.

Valet stod inte mellan program och fristående kurs utan mellan lärosäte i kombination med typ av program. På vilket program det landade, handlade till stor del om vad meriterna räckte till.

Betygen och matematikens roll

För de intervjuade programstudenterna hade vägen fram till en examen via fristående kurser inte varit ett alternativ. Betygen eller högskoleprovspoängen hade matchats mot antagningsspoängen på framför allt olika samhällsvetenskapliga utbildningar. Studenterna höll sig väl informerade om de olika programmens antagningspoäng och kom ihåg sina meritvärden från gymnasiet, vilket visade på den styrande roll antagningsspoängen hade för utfallet av utbildningsvalet.

Student-ST4: Men med de meritpoängen som var här så låg jag på ungefär 20,7, någonting sänt. Och jag var ... jag ville inte ha för låga intagningspoäng på kursen jag sökte, för att jag ville vara lite mer säker på att folk jag kommer gå med kommer ha hållit en hög nivå och kan saker att ... för jag känner, jag ... för jag pluggade estet-media på gymnasiet och läste sen till en mattekurs för att kunna söka bland annat det här och så. Men att då kände jag mycket att jag kanske hade velat ha mer utveckling och mer när man pratar med människor inom programmet. Så sen nu så ville jag gärna att det skulle vara en ganska hög intagning.

Student-ST3: När jag tog studenten så hade jag 21,41, men sen så läste jag ju matte 3 och då sänktes det till 21,25.[...] För jag visste att jag hade pluggat sam-sam på gymnasiet och jag visste att jag ville fortsätta i det spåret på något sätt och jag visste att jag ville plugga i Uppsala eller Lund. Så då gick jag in på den här studera.nu och sen så klickade jag i alla alltså samhällsvetenskapliga ämnen som jag kunde se och sen kollade jag vad som kom upp. Och då var det ju pol. kand. och annat, men det var också samhällsvetarprogrammet här i Uppsala, fred- och utvecklingsstudier som jag funderade en del på innan också. Och sen så var det lite annat, typ samhällsplanerarprogrammet och ... det finns säkert socionom och sänt, men jag kände väl lite mer åt de här ... jag vet inte, klassiskt liksom samhällsveten... mer åt liksom pol. kand. och fred och utveckling, det hållet, än kanske något annat än.[...] Under hela gymnasiet så hade jag varit ganska liksom ... ville ha bra betyg för jag visste att jag förmodligen skulle söka till något universitet som Uppsala eller Lund, som har liksom höga intag. Så jag hade väl varit inställd på att försöka komma in på programmen.

Flera av de intervjuade hade inte den matematikkurs från gymnasiet som krävdes för att söka utbildningar som exempelvis läkarutbildningen och civilingenjörsutbildningen och därmed hade vissa dörrar varit stängda. För student-ST5 hade läkarutbildningen varit en tänkbar utbildning länge men nu började vägen se alltför lång ut även om han inte riktigt släppt tanken än:

Intervjuare: Men läkarutbildningen, har du släppt det eller finns det också kvar?

Student-ST5: Det känner jag nog att jag har släppt lite men det är också ... man får se lite vart liv... jag är ändå fortfarande ganska ung och den här utbildningen är tre år. Så kan jag jobba med det och sen så kan man ... man kan ju utbilda sig i hela livet. Nu är den utbildningen väldigt lång men jag kände att det här kändes rätt i tiden, att läsa statsvetenskap nu.

I vissa fall hade det även krävts att läsa upp matematiken för att vara behörig till pol. kand.-programmet. Matematikens reella värde i form av betyg från de högre kurserna i gymnasiet var påtaglig i relation till de intervjuade studenterna.

Student-ST6: Jag vill gå pol. kand. Och för det så behöver jag läsa upp Matte 3 vilket jag har tänkt göra den här våren. Även göra högskoleprovet en gång till och förhoppnings så vill jag komma in på det programmet nästa höst.

Student-ST7: På juristprogrammet så får man ... räknas Matte 3 som meritpoäng, så då har man ett halvt poäng högre, än vad man har på pol. kand.-programmet för där är inte matte ... eller där krävs matte som grundläggande behörighet. Så därför hade jag en halv, och den där poängen ... jag tror att jag låg precis, så jag kom inte in på pol. kand.-programmet.

Om matematiken satte stopp för valet av läkarutbildningen satte satsningen på skolan, de höga betygen från gymnasiet och framtidsutsikterna som lärare, käppar i hjulet för valet av lärarutbildning. Studenten som citeras nedan hade provat att vikariera som lärare och fann detta roligt men valet föll på pol. kand.-programmet istället för lärarprogrammet.

Student-ST5: Jag hade mellanstadiet, så jag hade två femmor och så hade jag matte och naturvetenskap och svenska. Och det var superkul och då kände jag att jag blev ganska pepp och "gud, det här är verkligen någonting som jag skulle kunna tänka mig att bli". Men jag känner inte att jag vill gå lärover utbildningen, dels för att jag känner att hur det ser ut på arbetsmarknaden nu inte är optimalt för mig att gå en utbildning i fem år och sen komma ut till en arbetsmarknad som är så icke-gynnsam när man har gått fem år universitets... eller fyra och ett halvt års universitetsstudier, utan då känner jag att man kan gå andra vägar, att till exempel läsa statsvetenskap och nationalekonomi och jobba sig med hjälp av kompletterande

pedagogisk utbildning och bli. [...] Ja, för jag tycker att för mig var det ganska viktigt att jag ändå ... precis som samma anledning varför jag inte ville börja på en lärarlinje direkt, är att jag känner ändå att jag har kämpat så pass mycket för de betygen jag har fått och då känner jag att jag vill få en avkastning i det i form av att komma in på en bra utbildning som ger mig goda möjligheter till mitt framtida yrkesliv. Och då kände jag att pol. kand. i Uppsala gav mig en bred utbildning och en examen från ett etablerat universitet. Inte att det är kreddigt men att det är bra, det har ett gott ...

Läroutbildningen sågs som en möjlig utväg och där en påbyggnad av den statsvetenskapliga utbildningen framfördes som ett alternativ.

Student-ST4: Så jag jobbade även i slutet en termin, lite mer än en termin som lärare och mentor för en årskurs åtta och hade matte, NO. Det är inte mina bästa ämnen. [...] Då var det ett tag som jag funderade på att börja gå läroutbildning i stället. Men som ... det går att plocka ihop en läroutbildning. När jag går det här programmet så kan jag sen läsa till ett, två år.

Student-ST5: Ja, precis. För på gymnasiet till exempel, för det är där kanske som jag skulle vilja jobba. Så kanske man kan läsa till om man läser statsvetenskap och till exempel ekonomi, då kanske man behövs på en ekonomilinje. För mina kompisar ... jag hade ingen ... eller jag hade en som hade läst typ kandidatprogram i kemi som var en lärare men det är också vägar som man kan gå. Och jag läste på studera.nu, tror jag det heter, att om man har en kandidatexamen i något ämne så kan man tillgodose det som en behörighet som lärare om man läser KPU som är ett och ett halvt år.

Studenternas kalibrering av meriterna mot högskolelandskapet handlade om att koda av värdet av utbildningen i relation till andra utbildningar och arbetsmarknaden. Intagningspoängen och kraven på matematikkurser var avgörande för deras orientering mot pol. kand.-programmet.

Praktik, utlandsstudier och social tillhörighet

Under studierna på pol. kand.-programmet möjliggjordes en praktikperiod. Detta uppfattades som en fördel jämfört med att inte läsa på programmet. Det knöts förhoppningar till praktiken som handlade om att där skulle kontakter fås som skulle ge tillträde till arbetsmarknaden vid åtråvärda platser. Likaså formulerades möjligheten till utlandsstudier som en förmån, även om de intervjuade inte tillskrev denna möjlighet lika stor betydelse för programmets attraktivitet som praktiken.

Student-ST4: Jag gillar att det är praktik. Det känner jag är ganska bra och för ... alltså, då kanske jag vet inför det lite mer vad jag vill jobba som och försöka få praktik så att man har något bättre för cv:t. Men jag vet inte riktigt vad jag ska försöka söka. Men det är väl ganska troligt att det blir någonting praktikinriktat, liksom med någonstans i EU eller riksdag eller någonting sånt.

Student-ST3: Och sen beror det väl lite på om jag får någon praktikplats efter min kandidat, för det har jag hört många som ... att de kanske börjar jobba någonstans eller får en praktik någonstans och sen så fortsätter de på det i stället för att läsa en master.

Student-ST5: Och det är inbyggt i programmet, som jag har förstått det, att en termin är praktik och då tror jag det är många som gör det utomlands. Men sen så tror jag faktiskt att det är ganska många som är intresserade av att göra utlandsstudier, framför allt för att det är väldigt gynnsamt att kunna ett tredje språk med den här utbildningen, så jag tror det är många som vill...

För student-ST6 som läste fristående kurs (utvecklingsstudier) var utlandsstudier viktigt och ett avgörande motiv till att hon ville komma in på programmet.

Student-ST6: På tisdag så ska jag träffa en studievägledare och vi ska prata väldigt [...] ingående hur det hela funkar, därför att en av huvudanledningarna till varför jag har velat gå program är för att man kan åka på utbytesstudier. Och det är väldigt viktigt för mig.

Praktiken och utlandsstudierna länkades till de fördelar som pol. kand.-programmet gav framför fristående kurs. En praktikplats kunde ge värdefulla sociala kontakter och hade man riktigt tur kunde det leda till någon typ av anställning. Det minsta det gav var en viktig erfarenhet som gick att plocka in i sitt CV.

Ytterligare en viktig aspekt som listades till programfördelar var den sociala trygghet och tillhörighet man fick när man var inskriven på pol. kand.-programmet. Det fanns en studentförening som i och för sig inte exkluderade studenter på fristående kurs men i praktiken var det programgemensamma angelägenheter som var centralt i föreningen.

Student-ST4: Men det är också själva programföreningen, UPS, som är för Uppsala politicesstuderande. De har anordnat väldigt mycket saker som man kan göra och träffa folk i programmet över årskurserna också [...] Men det är väldigt mycket ändå [det] programgemensamma.

Att gå med samma studenter över terminer ansågs vara fördelaktigt och förmedlade en trygghet som studenter på fristående kurs saknade.

Student-ST4: En sak som jag inte tänkte så mycket på ... eller ja, jag tänkte lite grann på det, men som jag tänkt mer på sen jag börjat, är att jag tycker att det är en väldig fördel att gå med samma personer. Att de som inte redan nu känner, de som inte ska gå programmet, att det blir inte samma ...

Intervjuare: Mm. Ni blir en väldigt stark grupp då?

Student-ST4: Ja, man blir en stark grupp. Och man börjar tänka på ... man... kommer veta var man har varandra, och enklare liksom att slippa hitta ett nytt sammanhang varje termin.

På de fristående kurserna studerade även utbytesstudenter under kortare perioder. En utbytesstudent berättade att det var svårt att få svenska vänner och att han privat umgicks "bara med internationella studenter, inte med svenskar".

Väjer för val

Tryggheten som pol. kand.-programmet stod för handlade inte bara om social trygghet. Det var även tryggheten i att veta vad man skulle göra under en längre period.

Student-ST8: Det är en trygghet att veta vad man ska göra varje termin, det är en trygghet att det rullar på.

Programstudierna framstod som en frihet att slippa välja. Att inte behöva göra nya val av kurser efter varje genomgången termin var befriande och man menade att även om det inte var så stor frihet att välja kurser inom pol. kand.-programmet fanns det tillräckligt med valmöjligheter.

Student-ST8: Jag tycker det är ganska skönt med det paketet, att det rullar på. [...]

Intervjuare: Mm. Det är inte så många val hela tiden.

Student-ST8: Nej, men det är verkligen jätteskönt. Jag tror man hade blivit galen så, folk hade börjat välja efter vad sina kompisar valde...

Professionella hade tänkt ut vad som bäst passade i ett program och man litade på att paketet av kurser och praktik som erbjöds inom ramen för programmet var det bästa man kunde få och att detta erkändes utanför utbildningssystemet.

Student-ST8: Jag tänker att det är ju på ett sätt lyxigare att läsa någonting som folk, gemene man vet vad det är. Alltså om man läser utvecklingsstudier eller konfliktvetarprogrammet, då ... det är ju inslag av statsvetenskap, men folk vet inte riktigt att det är det. Så jag tror att man har en fördel gentemot arbetsgivare att säga "jag har läst statsvetenskap", för då är det konkret, man får en prototyp av vad man lär sig där i huvudet, och det är lättare att anställa via den prototypen.

Studenterna var inte lika övertygade om att en examen ihopsatt av fristående kurser i statskunskap hade samma räckvidd.

Student-ST8: Alltså pol. kand. tror jag ändå är lite mer värt för att då kan man välja ... då får man ändå en politisk kandidat i stället för en filosofikandidat. [...] Om jag skulle ta och läsa stats, får jag en filosofikandidat i statsvetenskap. Annars får jag en politisk kandidat i nationalekonomi eller statsvetenskap. [...] Men det här tror inte jag att folk vet. Nej, men däremot har jag tänkt på det, att jag ... kan jag säga att jag är statsvetare om jag får en filosofikandidat, det vet jag inte. Det är ingen skyddad titel så man ... jag kan väl kalla mig statsvetare nu, men ...

På frågan om det var någon skillnad på att lägga ihop fristående kurser och gå pol. kand.-programmet svarar student-ST7, som läste fristående kurs, följande:

Student-ST7: Nej, det är väl inte det. Men det är väl ... jag tror att det står i så fall på examensbeviset. Jag vet inte hur det funkar. Men då står det väl att man har gått ett program och då är det väl högre status på det, antar jag. Men jag vet inte. Jag tror inte det spelar ... Jag tänker så här alltså: "Är man bra på det man gör, så blir det bra ändå."

Den frihet som fristående kurser kunde ge i att välja sin egen väg genom utbildningssystemet var inte något studenterna tycktes söka efter eller saknade.

Paus mellan program och "bredvidkurser"

Vilken roll spelade de fristående kurserna för studenterna? Och vilka motiv låg bakom valet av dessa hos studenter som valt att läsa fristående kurs i statskunskap och utvecklingsstudier?

Student-ST6 resonerade om varför hon valt utvecklingsstudier som fristående kurs:

Student-ST6: Jag ville först gå programmet freds- och utvecklingsstudier. Det vill jag inte nu, har jag insett, men jag var ganska säker på att mina gymnasiebetyg inte skulle räcka till. Därför att de första två åren i gymnasiet gick inte så bra för mig av personliga anledningar, medan det tredje så gick jag ut med alla A:n. Men det var inte tillräckligt för att dra upp de tidigare åren. Så att jag var medveten om att jag behövde satsa på högskoleprovet i stället. Och det gick väl helt okej men inte tillräckligt bra för att komma in just på ett program. Så därför så ...

För en student handlade det om studera statskunskap som fristående kurs i pausen mellan två program. Hon hade hoppat av juristprogrammet och planerade att börja på ett annat yrkesprogram. Valet av fristående kurs i statskunskap handlade mycket om att hon inte kommit in på pol. kand.-programmet och istället valt att satsa på juridik men upptäckt att detta inte var rätt utbildning för henne. Nu försökte hon tänka om och hitta ett program som hon hade chans att ta sig in på.

Student-ST7: På juristprogrammet så får man ... räknas Matte 3 som meritpoäng, så då har man ett halvt poäng högre, än vad man har på pol. kand.-programmet för där är inte matte ... eller där krävs matte som grundläggande behörighet. Så därför hade jag en halv, och den där poängen ... Jag tror att jag låg precis, så jag kom inte in på pol. kand.-programmet.

Intervjuare: Du sökte pol. kand.-programmet?

Student-ST7: Nej, jag hade det som andra alternativ. Men sen så kom jag in då på ... eller jag kom egentligen inte in på juristprogrammet då, utan jag kom in på något som heter juridiskt grundår och sen kom jag in på programmet nästa termin.

Student-ST7 gav uttryck för att efter hand anpassa sig till situationen att inte komma in på pol. kand.-programmet och försöka se fördelarna med att läsa fristående kurs.

Student-ST7: Det känns som att det alltid är bättre att gå ett program, men sen så ... nej, så jag kom inte in, men sen så kände jag ändå typ så här att det var också ganska skönt eftersom att jag precis hade hoppat av ett långt program. Så kände jag också att jag tror inte att jag ska plugga. Eller jag är inte helt säker på vad jag ska göra och därför kändes det skönt att bara testa det lite bara för att testa och inte känna att man skriver upp sig på...[...] Eller jag har gett upp lite min prestige och så förr så tänkte jag lite mer så här att man vill gå det bästa. Och nu är jag lite mer så här "vad är det jag vill göra?" Det känns mycket mer relevant.

Ytterligare ett motiv till att välja fristående kurs var att addera kurser som man fann intressanta till sina programstudier. Nedan citeras en student som studerade på psykologprogrammet och läste statskunskap "bredvid" för att det var så intressant och nästan sågs som en hobby.

Student-ST8: Och fristående kurs ska jag säga att det kan vara så att jag hoppar av om det blir för mycket, det är bara av intresse... bara vara vägledande för intresse. [...] Nej, jag vill ha ett legitimerat yrke, jag vill ha en tydlig yrkesprofession och det ger psykologprogrammet.

De fristående kurserna blev ett sätt att profilera sitt program. De så kallade bredvidstudierna gav programmet en profil och student-ST8 fick ihop sina studier i psykologi med det statsvetenskapliga innehållet på följande vis:

Student-ST8: Ja, varför det blev psykologprogrammet, psykologprogrammet valde jag ... det här är den främsta orsaken, och det är att jag ... Då får jag maximera liksom tillfällena i mitt liv som jag får prata om mänskligt beteende, filosofiska frågor och problemlösande människan och vad människan är. Alltså befinna sig i den sfären, det är det främsta, att jag får maximera att ta del av de frågorna för att jag tycker de är väldigt intressanta.[...] Så då kan man säga att psykologin är ett sätt att kanske förändra och påverka och förstå människan, och sen så finns det en högre instans på makronivå som är statsvetenskap och politik, som man också kan förändra ... ett medel...

Fristående kurs framstod också som en möjlighet att täcka upp för oavslutade studier, göra något meningsfullt i väntan på att komma in på det man ville läsa på "riktigt" och därmed dämpa en rastlöshet rotad i att inte ta tag i sitt liv.

För student-ST9 som var utbytesstudent spelade den fristående kursen en lite annan roll än för de intervjuade svenska studenterna. För honom var det oerhört värdefullt att få läsa en termin i Uppsala och han hade önskat att det fanns fler kurser att välja på för utbytesstudenter. Han tryckte på att utbudet av kurser var begränsat för internationella studenter.

Som har beskrivits ovan var den dominerande bilden att studier på pol. kand.-programmet smällde högre än studier på fristående kurser i statskunskap och utvecklingsstudier, trots att kurserna var desamma på programmet. Det fanns dock exempel på att studenter under tiden upptäckte fördelar med att läsa fristående kurs framför program. Fördelarna tycktes dock även innefatta en anpassning till förhållandet att man inte hade kommit in på ett program, som i samtliga intervjuade studenters fall hade varit förstahandsvalet.

Student-ST6: Jag kan till och med tycka är en fördel om jag bara skulle gå kurser är att man får någon slags flexibilitet. Förstår du vad jag menar, att jag binder liksom inte upp mig... och det kan jag tycka är skönt, för att jag är nämligen lite avskräckt av den typen, för att ... nu vet jag inte hur lätt det är att lösgöra sig om jag mitt i programmet skulle upptäcka att "Nej, jag vill inte det här", om man kan komma tillbaka eller hur det funkar. Det är därför jag ska träffa den här studievägledaren. Men jag skulle känna mig tillfreds att liksom "Okej, nu pluggar jag en kurs det här året och sen kanske jag gör något helt annat, et cetera, et cetera." Det gör inte jättemycket att det tar längre tid då.

Ämnet försörjt genom program

I intervjun med en av studierektorerna vid Statsvetenskapliga institutionen bekräftades den bild som statistiken ger oss, att pol. kand.-programmet var flaggskeppet då detta program ägdes av institutionen och i relation till fristående kurs var programmet till antal studenter dominerande. Programmet freds- och utvecklingsstudier som man ingick i genom kurserna i utvecklingsstudier samt insatser och ansvar på lärarprogrammen nämndes också som viktiga utbildningsinsatser. Vad det gällde programmet freds- och utvecklingsstudier valde mer än hälften av studenterna att fördjupa sig i utvecklingsstudier som alltså Statsvetenskapliga institutionen ansvarade för.

Balansen mellan dem som läste på program och fristående kurs såg olika ut på höstterminen och vårterminen. Pol. kand.-studenterna läste statskunskap A under höstterminen när de antogs till programmet och under vårterminen fanns större möjligheter för fristående kurs då inga nya programstudenter antogs. Detta innebar att det var betydligt lättare att komma in på fristående kurs på vårterminen jämfört med höstterminen, "det är alltså svårare att komma in på statskunskap A som fristående kurs på höstterminer än vad det är att komma in på pol. kand.-programmet". Höstterminen präglades av programstudenter och vårterminen mer av fristående kursare.

Över tid hade platserna på pol. kand.-programmet ökat eftersom det var ett så populärt program. Söktrycket hade varit högt och stabilt över tid och programmet hade behållit föregångaren pol. mag.-programmets status (vilket försvann i och med Bolognasystemets införande år 2007). Det var som ovan nämnts intag endast till höstterminen till pol. kand.-programmet och det fanns inga diskussioner om att försöka utöka intaget till två gånger per år. Men om det var någon del i utbildningsverksamheten som skulle ökas så var det att öppna för fler platser på programmet. Studierektorn poängterade att de gav utbildning.

Studierektor: Anpassa sig efter efterfrågan. Vill folk läsa ett program, eller vill de läsa fristående kurser? Vi ger ju samma utbildning oavsett hur de tar dem. [...] Vi ger statskunskap A, vi ger statskunskap B, vi ger statskunskap C. Och för vår del är det egentligen, så här, i strikt pedagogisk mening så gör vi ingen skillnad på om det är pol. kand.-studenter eller fristående kursare.

Dessutom var det lättare att planera programmet långsiktigt jämfört med fristående kurs.

Studierektor: Fristående kursare, där är det mycket mer spretigt. En del vill läsa ända upp till C-nivå, en del vill ha en termin för att komplettera en annan utbildning. Vi har svårare ... tar vi in x antal studenter på pol. kand.-programmet[...] då vet vi att alla tar A-kursen, och vi vet på ett ... ungefärligen hur hög andel av dem som väljer statskunskap som fördjupningsämne efter de tre första terminerna.

Det vill säga att programstudenter var mer förutsägbara och eftersom institutionerna var tvungna att budgetera delvis efter antal studenter som klarade kurserna var det lättare att beräkna hur det skulle falla ut för programstudenterna.

Studenter från andra lärosäten hade också börjat söka sig till C-kursen i statskunskap. Det gällde exempelvis studenter som hade läst A- och B-kursen vid Stockholms universitet eller Södertörns högskola. Dessa båda lärosäten hade dragit ner på antalet platser på C-kursen, vilket gjorde att studenterna fick söka sig till andra lärosäten för fördjupning. Detta inflöde av studenter innebar att det var svårt att beräkna hur många studenter som påbörjade och sedan fullföljde de olika kurserna.

Den stora skillnaden mellan att läsa programmet framför fristående kurser var tillgången till praktikterminen som fanns på pol. kand.-programmet. Även om det nog faktiskt inte i teorin fanns något hinder för studenter som läste fristående kurs att genomföra en praktiktermin var detta inget som skedde i praktiken. Genom programmet förmedlades upparbetade kontakter med potentiella arbetsgivare och det fanns inarbetade rutiner för genomförandet av praktiken inom ramen för programmet.

Det hade vid institutionen pågått ett arbete med att arbeta fram fördjupningskurser både på grund- och avancerad nivå och att förtydliga skillnader i utbildningsinnehåll och utbildningsvägar mellan statskunskap och utvecklingsstudier.

Vad det gällde forskarutbildningen behövdes i praktiken en masterutbildning och rekryteringsbasen bestod både av programstudenter och av dem som byggt sin utbildning på fristående kurs och därefter läst en master.

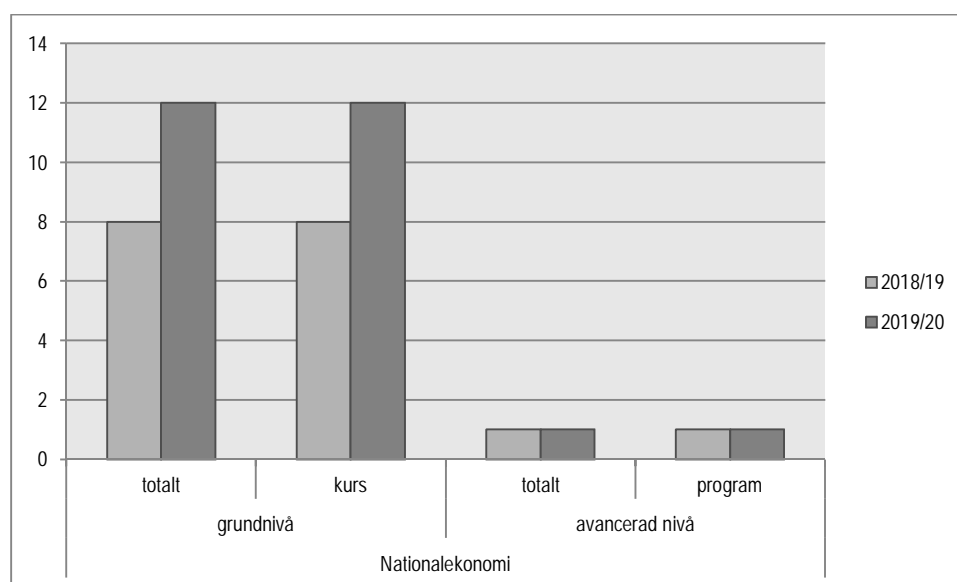

Nationalekonomiska institutionen

Endast kurser på grundnivå

Nationalekonomi omfattade ett huvudområde, det i just nationalekonomi. Det fristående kursutbudet byggdes upp omkring 30-hp-kurser i huvudområdet från A-nivå till C-nivå (Diagram 7). Antagning skedde både till höst- och vårterminerna. Att antalet kurser ökade från 2018/19 till 2019/20 berodde på att olika inriktningar av B- och C-nivåerna etablerats som separata fristående kurser. B-kursen hade en inriktning mot finansiell ekonomi och en mot utvecklingsekonomi. På C-nivån valdes mellan arbetsmarknadsekonomi och offentlig ekonomi. Dessutom gavs två fristående kurser om 7,5 hp. På avancerad nivå gavs inga fristående kurser. Institutionen förfogade endast över ett eget program, ett masterprogram i nationalekonomi. Däremot ingick nationalekonomi som ett huvudområde i ekonomiprogrammet och pol. kand.-programmet samt som en inriktning inom ämneslärarprogrammet mot samhällsvetenskap.

Diagram 7. Utbildningsutbud vid Nationalekonomiska institutionen, läsåren 2018/19 och 2019/20.

Källa: Uppsala universitets webbaserade utbildningskatalog.

Nationalekonomiska institutionens ingångssida på webben innehöll en centralt placerad länk benämnd "Kurser i nationalekonomi".²⁶ Denna sökväg gav en lista på alla kurser i nationalekonomi.²⁷ Listans länkar ledde vidare till kursplan, litteraturlista, schema och lärare.

Det fanns också en yta kallad "Grundutbildning" under vilken det gick att läsa:

En kandidatexamen i nationalekonomi gör dig väl förberedd för såväl kvalificerade jobb i privat och offentlig verksamhet som för fortsatta studier i nationalekonomi.

Utbildningen omfattar nationalekonomins två huvudområden mikroteori (fokus på enskilda individer och företag) och makroteori (fokus på hela ekonomin) samt studier av olika specialområden, exempelvis arbetsmarknadsekonomi, offentlig ekonomi och finansiell ekonomi.²⁸

²⁶ <http://www.nek.uu.se/utbildning/>

²⁷ <http://www.nek.uu.se/utbildning/kurser-i-nationalekonomi/>

²⁸ <http://www.nek.uu.se/utbildning/grundutbildning/>

Intervjumaterialet med studenter i nationalekonomi bestod av både studenter som var i början av sina universitetsstudier och av studenter som var på väg ut i arbetslivet. Merparten av intervjuerna var med studenter som läste nationalekonomi inom ekonomiprogrammet (ekonomie kandidatprogrammet).

Hierarkier inom ekonomiska ämnen

Liksom för många av de andra ämnesområdena rädde en tydlig hierarki där program dominerade över fristående kurs. Denna studentgrupp uttryckte en förhållandevis stark värdering av program framför fristående kurs. Att ha en plan för vad som hände de närmaste åren var tryggt, en hållning som vi träffat på inom de olika ämnena.

Student-E1: Jag sökte ekonomiprogrammet då. Inte bara kurserna. För jag tycker om att ha en plan.[...] Men det är väldigt skönt att veta att de kommande tre åren, när man börjar, så ska jag läsa här. Och planera livet utifrån det. Och så får vi se vad som händer sen. Jag tycker inte om ... ja, men typ när jag slutade gymnasiet. Då var det liksom ... Jag kunde se fram till studenten. Sen blev det bara svart.[...] Så jag får liksom mer sinnesro av ... och kan göra massa andra saker av att ha en övergripande plan... när jag lever bara månad till månad, då klarar jag inte riktigt av att gå in i andra projekt också.

Student-E5 resonerade om fördelarna med program.

Student-E5: Dels ser det mycket bättre ut när man har läst ett program än fristående kurser [...] Till exempel om man söker vidare, då finns det vissa krav vid vissa universitet, att man skulle ha läst ett program. Man måste ha typ bachelor's degree som är ett krav. Om man har läst fristående kurser, då uppfyller man inte det här kravet?

Intervjuare: Mhm. Även om man har läst fristående kurs så att det sammanlagt blir en ...

Student-E5: Jo, jo, då går det. Men ... ja, ja vet inte, men det känns som att det var ett säkrare val med ett program.[...] Jag tror att någon som vet mycket om ekonomi, de som jobbar här, de har satt olika kurser som de vet kommer att hjälpa i framtiden för personer som vill jobba med ekonomi.

Student-E2 befann sig i slutet av sin utbildning inom ekonomiprogrammet med huvudinriktning nationalekonomi. Han formulerade att det var svårare för dem som valt fristående kurs. Han tvekade innan och menade att det tog emot att säga detta men att det var den, enligt honom, generella uppfattningen att de som läste fristående kurs hade lägre status bland studenterna.

Student-E2: Man ser också ner lite på folk som läser fristående kurser för att de inte kom in på programmet.[...] De vill ju ta samma examen, bara att de får det mycket kämpigare. Alltså, den där trygghetsfaktorn, den påverkar ... Den är jättejobbig för dem. Jag tycker synd om dem. Men ... ja...[...] De är inte lika smarta, annars hade de kommit in... för att vara krass.

Relationen mellan antagningspoäng och prestige var uppenbar. Det var högre antagning till ekonomiprogrammet än till fristående kurs och därmed var det "smartare" individer som gick på programmet som också ansågs vara en bättre utbildning.

Det fanns även andra kopplingar till tidigare investeringar i skolsystemet som var viktiga för prestige inom de ekonomiska ämnena. Inslaget av matematik var bland annat det som gjorde att nationalekonomi värderades som ett svårare ämne och laddat med mer prestige än företagsekonomi (FEK). Det senare ämnet var ett mycket vanligare val (sett till antal studenter) inom ekonomiprogrammet. Studenterna uttryckte det som att företagsekonomi var "mjukare" och handlade mer om människors beteenden medan nationalekonomi stod för ett makroperspektiv där det krävdes att man var flink i matematik.

Intervjuare: Nationalekonomi. Varför nationalekonomi? Helt öppen fråga.

Student-E5: Helt öppen. Ja, för att det involvera just samhällen och matematik. Företagsekonomi fokuserar främst på typ människor, management och det är inte så jätteintressant, skulle jag säga. Typ nationalekonomi fokuserar mer på stora saker.

För student-E1 var det viktigt att få lite utdelning av den matematik hon investerat i under gymnasiet på det naturvetenskapliga programmet. Dessutom hade hon personligt stöd att hämta för att klara matematiken.

Student-E1: Och jag vill att jag ska känna att jag utnyttjar mina kapaciteter, liksom. Och det är också därför som jag inte vill gå beteendevetare för att jag har ändå ganska mycket matte i min bakgrund. Och jag har väldigt mycket ... Min pojkvän läser IT på KTH och pappa har jag väldigt mycket matte också. Så jag har ju väldigt mycket stödstrukturer så att jag skulle klara av en svårare matte. Då känns det ju onödigt att inte ... att bara slänga bort matten helt och gå till beteendevetenskap

som jag inte har ... alltså, jag har ju aldrig varit inom samhällsvetarsfären rent akademiskt egentligen. Jag vet ju hur man skriver naturvetenskapliga rapporter. Jag vet inte hur man skriver samhällsuppsatser.

Utlandsstudier hägrade för student-E5 som satsade hårt på nationalekonomi. Ett skäl var dess status inom Nobelpriset. Det var för honom viktigt att satsa på ett prestigelärosäte utomlands som frambringat nobelpristagare.

Student-E5: Jo, för att om man kollar typ på forskningsnivån då är just Ivy League Schools, de har utbildad flest nationalekonomer ... eller Nobelpristagare. De har flest Nobelpristagare. Och forskningsnivå är ganska hög där. Och också i England. Som London School of Economics eller Oxford, Cambridge.

Samma student såg ett hot mot nationalekonomins ställning som också hängde samman med matematikens roll för ämnens status.

Student-E5: Det finns ett problem, att de här kurserna som man har valt eller som finns i programmet, vissa kan vara lite irrelevanta. Och här menar jag att inom vissa universitet, i bland annat USA eller Storbritannien där har man fler kurser inom matematik om man läser ekonomiprogrammet. Tyvärr, det har man inte i Uppsala. Eller inte i Sverige typ. Och jag skulle se att man kanske skulle behöva få in lite mer typ mattekurser. Ja, det skulle jag säga. [...] Samtidigt måste jag erkänna att värdet av ekonomiutbildningen kan minska. Det är på grund av ingenjörutbildningen.

Intervjuare: Mm, berätta. Jag blir jättenyfiken.

Student-E5: För att ingenjörer fokuserar ganska mycket på matte. Där är matte centrala ämnet. Och om man kollar på just människor som tar Masters inom finans vid de prestigefyllda universiteten, har kandidatexamen inom någon sorts av ingenjörutbildning.[...] En konkurrent till ekonomi, absolut. Och det är därför jag tycker man borde satsa mer på matte inom ekonomiutbildning.

Relationen till Handelshögskolan i Stockholm

Ytterligare ett dominansförhållande som var synligt i studentintervjuerna var den mellan Handelshögskolan i Stockholm (Handels) och Uppsalas ekonomie kandidatprogram. I stort sett samtliga intervjuade hade sökt Handels i första hand och Uppsala i andra. Rangordningen därefter var också i stort överensstämmande mellan studenterna. Lund kom tätt efter Uppsala och sedan var det ett glapp till ekonomiprogrammen i Stockholm och Göteborg.

Intervjuare: Minns du hur du rankade de valen?

Student-E2: Uppsala ... eller det kan ha varit Handels först, följt av Uppsala, Lund, sen Stockholm.

Intervjuare: Ja, just det. Spännande. Minns du vad det var som gjorde att du råkade i ungefär den ordningen?

Student-E2: Yes, Handels har ju ett otroligt bra rykte och det är lite grogrunden. De är väldigt ... att de har ett väldigt bra rykte i branschen. Så det är väldigt mycket lättare att få jobb om man har gått där. Helt enkelt. Utbildningsmässigt så tror jag att Handels, Uppsala och Lund håller ungefär samma nivå. Stockholm är lite under. Göteborg lite under det. Göteborgs handelsskola där, är min uppfattning. Och ... ja, den som mina vänner också delar. Precis. Så därför valde jag Uppsala. Och den var också då på plats 60 i världen då när jag sökte. Nu har den tappat lite. Men den är fortfarande före Lund och Stockholm. Viktigt.

Student-E1: Jag rankade Handels högst. Men jag var ju 90 procent säker att jag inte skulle komma in. Så det var ju mest för att ifall jag kommer in så vore det otroligt. [...]Min familj är väldigt samhällsintresserad. Och jag kände att jag inte var tillräckligt bekväm i matten för att bli ingenjör. Så då kändes ekonom som ett ändå rimligt val. Och då blev det Uppsala för att jag inte trodde att jag skulle komma in på Handels. Och SU har inte så mycket studentliv. Och Uppsala är tillräckligt nära för att man ska kunna hänga hemma och med pojkvännen som läser på KTH och så där.

Student-E6: Då sökte jag Handels också. Då hade jag skrivit högskol... det högskoleprovet jag sökte in med var 1,65. Eller, då fick jag 1,65. Men sen tänkte jag att om ... alltså, det absolut sista innan, om jag får högre på det, då kanske jag kommer in på Handels. Och det var innan jag ... jag tror att jag sökte efter jag hade fått reda på vad jag fick. Nej, innan jag fått reda på vad jag fick. Så det var lite *hopeful thinking*. Men det fick jag inte.

Intervjuare: Så då rankade du Handels först och sen Uppsala?

Student-E6: Och sen kommer jag inte ihåg vad jag hade, men jag tror att jag hade något mer efter Uppsala. Lund, kanske.

Handels dominanta position i högskolefältet var något som studenterna förhöll sig till. Men det var även viktigt att befinna sig nära Stockholm som plats då man ansåg att det var där de intressanta arbetena fanns eftersom det var Sveriges finanscentrum.

Student-E2: Men studentlivet väger också tungt i min bedömning. Yes. Och Lund är för långt ifrån Stockholm så det är svårt att jobba samtidigt som man pluggar.[...] Men Uppsala, delvis är jag uppfödd här och tycker om staden väldigt mycket och har sett hur roligt alla studenter har det. Den har en anrik historia, staden. Och med närheten till Stockholm ändå, så finns det möjlighet för extrajobb, vilket jag också gjorde förra sommaren när jag jobbade på en fondförvaltare. Så ... ja. Bra rykte och närhet till Stockholm och roligt studentliv. Väldigt roligt.

Student-E2 ville arbeta med "kapitalmarknaden" och menade att "det finns inga såna jobb över huvud taget utanför Stockholm".

Examen i ekonomi genom fristående kurser

Bara en av våra intervjuade studenter visade sig ha valt nationalekonomi som fristående kurs (antalet studenter på fristående kurs var bara ett fåtal). De intervjuade som gick på ekonomiprogrammet hade även vissa idéer om vad som skulle kunna tänkas vara en fördel med att läsa fristående kurser som redovisas nedan. Det var dock uppenbart att studenten som valt att sätta samman sin examen genom fristående kurser såg fler fördelar med detta än övriga studenter som snarare hade svårt att formulera någon fördel alls med kurs framför program.

Det främsta motivet till att välja fristående kurs för student-E4 var att han hade ett års utlandsstudier med företagsrelaterade kurser i bagaget. Efter att ha kommit tillbaka till Sverige läste han vidare på Handelshögskolan i Göteborg, även där läste han fristående kurs.

Student-E4: För när jag kom tillbaka och ville göra färdigt min ekonomiexamen, då insåg jag att det var smartast att göra det med fristående just på grund utav att då kan man plocka lite enklare och välja lite mer sin egen väg baserat på det jag läst.

Studenten hade valt mellan ekonomikurser i Uppsala och Lund men föll för Uppsala universitet som uppfattades ge större frihet kopplat till vad som krävdes i en ekonomie kandidatexamen.

Student-E4: Om jag kommer ihåg rätt så var det lite mer frihet för den här ekonomi... att ta ekonomiexamen här, för här behövde man inte läsa den juridiska översiktskursen för examen i ekonomi, medan jag tror att i Lund behövde man det exempelvis.

Intervjuare: Ja, okej. Så det var mer frihet.

Student-E4: Ja, men precis. Jag gillar frihet.

Att byta studieorter och studiekamrater såg han som en styrka och ambitionen var att läsa utomlands igen för målet med studierna var att få ett "större perspektiv".

Student-E4: Jag gillar det här med nya erfarenheter och då är det väldigt kul att ha kunnat hoppa runt på lite olika universitet och så där.[...] Och sen nu nästa höst så planerar jag på att läsa en utomlandstermin också. Så då blir det ännu mer så.[...] Det är väl lite mer det här med lärandet, att få ett större perspektiv och ... jag vet inte vad det är, men jag tycker det är fascinerande just med världen. Och att Sverige, vi är ganska liten del av världen egentligen, så det är kul att utforska mer.

Samtidigt hade studenten inte botaniserat bland de fristående kurserna i särskilt stor utsträckning utan "skuggade" programmet för att kunna ta ut en ekonomie kandidatexamen.

Student-E4: Grejen är, jag har inte kommit till det stadiet än att jag har kollat så mycket på vad det mer finns för fristående för mig att välja. För nu läser jag de grejerna som man behöver för ekonomiexamen, som nationalekonomi, företagsekonomi, statistik. Det är egentligen sista året av min examen som jag kommer behöva kolla på det här "okej, nu behöver jag plocka ihop mer poäng och jag får välja vad jag vill". Så jag har inte kollat så mycket på det. Men jag antar att det är väldigt stort utbud i och med att det är så pass stort universitet och Företagsekonomiska institutet är ganska stort.

Den varierade studietakten var också en fördel även om den intervjuade studenten själv inte hade utnyttjat denna möjlighet.

Student-E4: Du kan anpassa det efter sin livssituation. Du kan ... alltså fristående. Nu har inte jag gjort det, nu läser jag fulltid ju. Men man kan ju läsa halvtidskurser exempelvis. Exempelvis om man har barn eller någonting sänt, eller om man vill jobba lite mer på sidan. Så det är den här möjligheten att välja och vraka helt enkelt och ta det i din egen takt.

Det var trots allt möjligheten att kombinera studierna genomförda utomlands med kurser i Sverige som avgjort vägvalet.

Student-E4: Och sen i mitt fall också det här möjligheten att ha kunnat plugga på flera olika universitet och ändå kunna baka in det i samma examen.

Intervjuare: Var det planen från början när du åkte ...

Student-E4: Det var det ärligt talat inte. Från början var planen att jag skulle läsa tre år i [utlandet], att jag skulle ta min så kallade Bachelors eller kandidat där. Men sen efter ett halvår ungefär, så kände jag att "det är jättekul här, men jag känner att ett år räcker och jag tror jag vill färdigställa i Sverige".

Student-E3 var programstudent men närmade sig en eventuell fördel med fristående kurs i sina resonemang. Han hade inte riktigt förstått den flexibilitet som fanns inom programmet och menade att om han hade varit fristående kursare så hade han varit tvungen att hålla sig mer informerad om vilka val som var möjliga.

Student-E3: Så det är säkert någonting man har väldigt bra om man läser fristående kurser, att då är man kanske lite mer medveten om vilka val man faktiskt gör.

Den nackdel med fristående kurs, som många av programstudenterna pekade på vad gäller den sociala dimensionen, såg även kursstudenten som svarade följande på frågan om det var en uppdelning mellan studenter som läste programmet och de som läste fristående kurs:

Student-E4: Ja, men det kan jag väl ändå påstå. För programstudenterna där, de har ju ändå läst med varandra i två terminer redan så de har redan sina gemenskaper och så. Medan min enda möjlighet att träffa dem, det är i föreläsningssalen. Så man har inte samma möjlighet att knyta nya kontakter och vänner tycker jag som fristående. I alla fall ... nu hoppade jag in på en utbildning som inte är första terminen då. För första terminen spelar det ingen roll.

Studenten menade att den sociala samhörigheten som man fick när man var programstudent var den största skillnaden. Själv hade han ett par vänner som också läste fristående kurser, vilket betydde mycket för hans sociala liv och som kunde kompensera för den uteblivna tillgången av sociala kontakter med programstudenter.

Nationalekonomins starka ställning

I intervjun med prefekten fördjupades resonemangen om utbildningsutbudet vid Nationalekonomiska institutionen som präglades av att studenterna läste på ekonomprogrammet eller pol. kand.-programmet (där det största uppdraget var platser på ekonomprogrammet). Det var ytterst få som valde fristående kurs i nationalekonomi vilket var en förändring som skett de senaste 20 åren. Antalet studenter på ingångskurserna i nationalekonomi var få. Av förstatersstudenterna var cirka fem stycken fristående kursare. Ofta var det ingen. Antalet programstudenter uppgick till cirka 200.

Prefekten berättade om att fristående kurs för 20 år sedan var en väldigt viktig rekryteringsbas för ämnet. De studenter som fortsatte till mer avancerade nivåer var studenter som läste nationalekonomi som fristående kurs. Utvecklingen mot att uppdragen och studenterna gick mot program framför kurs skapade viss oro under en period, en oro för att utvecklingen skulle leda till en svagare studentrekrytering. Det visade sig att konkurrensen att komma in på program var hård vilket gjorde att man fick väldigt duktiga studenter, så tendensen hade snarare varit att de hade starkare studenter idag jämfört med tidigare. Därtill hade nationalekonomin stärkt sin ställning internt på programmen och "tagit marknadsandelar så att säga, vad det gäller fördjupningsdelarna, över tid".

Att ämnet hade kunnat hävda sig och ökat sin attraktionskraft på programmen förklarades med att kursinnehåll och utförandet av kurserna hade förädlats över tid. Hela ämnet nationalekonomi hade genomgått en förändring och vunnit mark på områden inom utbildningsvetenskap och statsvetenskap vilket man menade kunde ha bidragit till ett större intresse för ämnet.

Prefekt: Nationalekonomer har blivit lite mer imperialistiska i den mening att man börjar ta sig an olika problem som kanske många i generationen som var mina lärare, skulle inte ens tycka att det var nationalekonomi..

Kursinnehållet bestod idag i större utsträckning av ekonomiska problem som utgick från "frågor i verkligheten" jämfört med tidigare då ämnet var mer "teoristyrkt". Man hade även satsat pedagogiskt och

resurser på att kvalitetsutveckla de kurser som redan fanns istället för att starta nya kurser och öka valfriheten. Valfriheten och specialiseringen var inslag på avancerad nivå.

Prefekt: Så i den utsträckningen så har vi väl kanske större valfrihet, när du kommer på masternivå. Att det blir fördjupningar och specialiseringar där, snarare än på grundutbildning som vi hade tidigare.

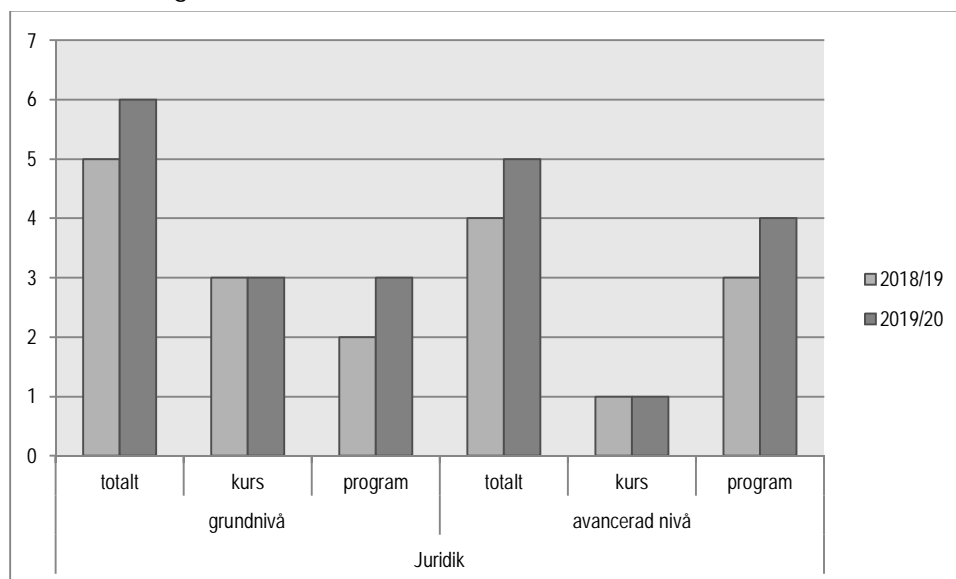
Situationen vid institutionen beskrevs på ett övergripande plan som stabil och ämnet var välmående. Man fick de duktiga och ambitiösa studenter man ville ha och även om institutionen hade kapacitet att ha fler studenter på fristående kurs såg man inga problem med att utbildningsuppdraget såg ut som det gjorde och att ämnet inte hade ett eget program på grundnivå.

Juridiska institutionen

Dominans av juristprogrammet och masterprogram

Juridiska institutionen erbjöd juristprogrammet, det nya lantmäteriprogrammet med juridisk inriktning samt flera magister- och masterprogram. Därtill hade studenter möjlighet att läsa ett juridiskt grundår. Det var programmen och framför allt juristprogrammet och masterprogrammen som dominerade utbildningsutbudet (Diagram 8). De fristående kurserna var endast en handfull.

Diagram 8. Utbildningsutbud vid Juridiska institutionen, 2018/19 och 2019/20.

Källa: Uppsala universitets webbaserade utbildningskatalog.

Redan på institutionens ingångswebbsida syntes juristprogrammet och lantmäteriutbildningen. Där fanns flikar som "Nyfiken på juristprogrammet?" och "Ny Lantmäteriutbildning!".²⁹ Under länken Nyfiken på juristprogrammet fanns texten "Vill du bli jurist? Studera på vårt populära juristprogram, som ger en god grund för ett arbetsliv i både offentlig sektor och inom det privata näringslivet". Juristprogrammet beskrevs vidare på följande vis:

Juristprogrammet är en bra inkörsport för traditionella juristyrken som domare, åklagare och advokat, men också för tjänster inom näringslivet eller den offentliga sektorn. Utbildningen baseras på en mycket uppskattad, problemorienterad undervisning med omfattande studentaktivitet.³⁰

För den som var intresserad fanns en webbyta benämnd "Programmets innehåll, Översikt upplägg, karriär, behörighet och anmälan och Vanliga frågor om juristprogrammet". Under ytan om programmets innehåll redovisades en intervju med en kvinnlig student som läste på programmet. I svaren framkom att det är en utbildning som kräver en stor arbetsinsats:

Hur är det att studera vid ett universitet?

– Att det är mycket arbete som ligger till grund för studierna är inget jag tänker hymla om. Det handlar om att ha en bra struktur och balans mellan studier och fritid, samt komma ihåg att det är heltidsstudier, det vill säga 40 timmar per vecka. Jag tycker att det är fantastiskt att studera vid universitetet. Jag kan planera min tid själv till stor del, vilket passar mig bra.

²⁹ <http://www.jur.uu.se/>.

³⁰ <http://www.jur.uu.se/utbildning/juristprogrammet/>.

Hur ser en vanlig dag ut på din utbildning?

– En vanlig dag varierar väldigt mycket. Oftast har jag bara en schemalagd punkt om dagen, en föreläsning eller seminarium. Inför ett seminarium ligger en del timmar plugg samt ett basgruppsmöte. (En basgrupp är en grupp studenter som lär sig grunderna tillsammans). Eftersom det inte är speciellt mycket som är schemalagt har jag stor frihet att själv lägga upp mina dagar. En vanlig dag innehåller oftast ett basgruppsmöte på morgonen, följt av ett seminarium och efter det brukar jag spendera resten av dagen på biblioteket eller så pluggar jag någon annanstans.³¹

På frågan om vad som var typiskt för utbildningen tryckte studenten på den starka sammanhållningen som fanns mellan studenterna på programmet.

Under fliken "Karriär" gick att läsa:

Arbetsmarknaden för jurister är väldigt bred eftersom juridisk kompetens efterfrågas i allt fler sammanhang, bland annat på grund av EU och internationaliseringen. Dessutom är metoden att strukturera och analysera ett material och att lösa problem till stor nytta även utanför den juridiska sfären. Det innebär att du som jurist kan konkurrera på arbetsmarknaden med personer med annan utbildning.³²

Vanliga frågor om juristprogrammet fanns listade och det handlade om alltifrån utlandsstudier, praktik och ansökningsprocessen till var man hittade bostad.³³

Lantmåteriprogrammets webbsidor liknade juristprogrammets. Även socionomprogrammet, som institutionen var delaktig i, lanserades med ett liknande upplägg.

Vad det gällde fristående kurser fann man ingen information om detta på institutionens ingångssida. Klickade man på länken "Utbildning" kom kursverksamheten upp under fliken "Välj från vårt breda utbud av utbildningar" där kurser fanns under juristprogrammet. Kurserna var listade och en inledande presentation löd:

Inom juristprogrammet finns kurser på både grundnivå och avancerad nivå. Våra fristående kurser är på grundnivå. Nedan kan du se hur kurserna fördelas beroende på om du är student på juristprogrammet alternativt väljer att läsa någon av våra fristående kurser.³⁴

Det fanns även en kort informativ beskrivning om vad som gällde för en juristexamen.

Utbildningen för juristexamen inleds med sex obligatoriska terminskurser på grundnivå, som omfattar 180 högskolepoäng. Här får du en överblick över rättssystemet och de kunskaper som krävs för mer avancerade studier på nästa nivå.³⁵

Intervjumaterialet med studenter i juridik bestod av programstudenter som alla studerade första året på juristprogrammet.

Ljusa framtidsutsikter

Studenterna som intervjuades hade i samband med uppstarten av vårterminen nyligen påbörjat sitt första år på juristprogrammet. Ett par av dem hade sökt programmet tidigare utan att komma in, väntat och försökt igen med lyckat resultat vid vårantagningen (gränsen för vårantagningen var något lägre än till höstantagningen).

Student-J4: Ja, precis. Och sen så skrev jag högskoleprovet i höstas och förbättrade mig inte, men intagningen sjönk så jag kom in på mitt gamla högskoleprov ändå.

Intervjuare: Jaha, vad skönt. Vilken tur.

Student-J4: Ja, jag var helt övertygad om att jag inte skulle komma in, så att jag var lite i chock de första dagarna efter att jag kommit in nästan.

---

³¹ <http://www.uu.se/utbildning/utbildningar/selma/program/?pKod=JJU2Y#>.

³² <http://www.uu.se/utbildning/utbildningar/selma/program/?pKod=JJU2Y>.

³³ <http://www.jur.uu.se/utbildning/juristprogrammet/vanliga-fragor/>.

³⁴ <http://www.jur.uu.se/utbildning/kurser/kurs/>.

³⁵ <http://www.jur.uu.se/utbildning/kurser/kurs/>.

Samtliga intervjuade studenter såg valet av juristprogrammet som en mer eller mindre specificerad väg mot framtida yrkesframgångar. Att en juristexamen från Uppsala universitet gav förmånen att kunna välja och vraka på en framtida arbetsmarknad, med så gott som garantier till välbetalda, intressanta, stimulerande och prestigefyllda arbeten, framhölls som motiverande och en stor fördel med att studera på juristprogrammet.

Student-J2: Jag tänker att det är en väldigt bred utbildning som öppnar många dörrar, många möjligheter.

Intervjuare: Är det någon särskild väg framåt som du ser för egen del, som är särskilt intressant eller så där?

Student-J2: Nej, jag har inte bestämt mig riktigt. Men jag ... advokat är jag intresserad av. Jag har inte fattat något beslut utan jag tänker att det växer fram under utbildningens gång i takt med att jag läser de olika rätterna under de här tre grundåren och så. Så ser jag vad jag tilltalas av mest. Vad som är mest intressant för mig. Nej, så jag har inget yrke som jag är helt bestämd kring, eller vad jag ska säga. Det har jag inte. Men jag känner mig inte orolig utan jag känner att det kommer gå bra. Att jag kommer få ett ... att jag kommer att hamna på ett ställe där jag trivs, tror jag. Och där jag också kan både känna mig stimulerad och ha en lön som inte behöver vara allt för blygsam [skratt]. Kanske.

Intervjuare: Nej, precis, förmodligen inte.

Student-J2: Ja. Nej, men en bra lön och ett stimulerande jobb tror jag att jag kommer att kunna ha efter den här utbildningen.

Flera föräldrar hade på olika sätt uppmuntrat och påverkat beslutet att söka juristprogrammet. En mamma (själv barnmorska) presenterade jurist som förslag till sitt barn. Andra föräldrar kunde hänvisa till mer information om utbildningen eller helt enkelt uppmuntra idén att söka till juristprogrammet. Återigen var utbildningens förhållande till arbetsmarknaden en viktig aspekt.

Intervjuare: Skulle du säga att det var någon som var med och påverkade dina val, någon specifik person så där?

Student-J1: Ja, det är det väl alltid. Alltså, inte ... det blir att föräldrarna bara "Åh, vilken bra idé". De var inte såhär att ... jag vet inte, jag tror att de hade varit ganska stöttande vad jag än hade valt. Men just att det var något som ändå leder till ett jobb. Ja. Så var de ganska positiva.

Valde bort statskunskap eller ekonomi

Studenternas vägar fram till juristprogrammet såg olika ut. Detta reflekterades bland annat i intervjuer med studenter som innan beslutet att söka utbildningen hade omvärderat förutfattade meningar om vad juristprogrammet innebar. En student hade väntat med att söka till universitet till vårterminen för att under hösten starta upp två företag tillsammans med olika vänner. Han hade lämnat gymnasiet utan speciellt höga betyg, men såg kunskap och universitetsutbildning som värdefullt och skrev högskoleprovet med gott resultat. Målet med högskoleprovet hade varit att kunna börja studera ekonomi i Lund. Men planerna ändrades och studenten sökte både juristprogrammet och ekonomiprogrammet i Uppsala och Lund. Högst i ansökan fanns juristprogrammet i Uppsala, som han tidigare inte ens funderat på som ett alternativ.

Student-J5: Ja, alltså jag hade alltid avfärdat juridik för jag tänkte att det var så mycket att man skulle typ memorera lagboken i princip. Så jag visste inte riktigt vad man skulle göra. Sen så när jag fick reda på vad juridik var egentligen när man pluggade det, så tyckte jag att det var ... det verkade roligare än ekonomi. Och så tyckte jag att man blir ... i mitt fall då som vill jobba med företag och grejer så blir man mer unik när man har en juridisk bakgrund i stället som alla andra som har en ekonomisk bakgrund, för att komma in i lite annat tankemönster och man lär sig att typ behärska språket på ett sätt som alltid är bra om man ska företaga.

En annan student hade länge tänkt studera pol. kand.-programmet i Uppsala, men hade inför ansökan ändrat sin uppfattning om juristutbildningen och därmed också sitt utbildningsval.

Student-J2: För ett halvår sen så visste jag inte att jag skulle göra det utan då trodde jag att jag skulle läsa pol. kand.

Intervjuare: Jaha, men vad var det som skapade skiftet? Var det någon som inspirerade, eller?

Student-J2: Ja, det kanske det v... alltså, det var så att jag känner flera som har läst juristprogrammet och när de har berättat hur det har varit så har jag tänkt så här: "Nej, men det där är för mycket, det där är inget jag vill ägna mig åt riktigt." Och det är lite torrt och ... det är väldigt knasterort, har jag tänkt att det är, och jag kommer inte orka ägna mig åt det där torra i fyra och ett halvt år. Och så har jag tänkt att det är inte inom min, jag ska inte säga inom min förm... jag ska inte säga att jag inte ... trodde att jag inte hade förmågan, men jag trodde att jag skulle bli ganska trött på det och tappa sugen. Och sen så gjorde jag högskoleprovet i höstas och jag har gjort det flera gånger innan och jag skulle ha kommit in på juristprogrammet även på tidigare resultat. Men nu i höstas när jag gjorde det så fick jag det högsta resultat jag själv har fått, mitt personbästa då. Och det gjorde att jag fick en liten boost i mitt självförtroende. Jag tänkte så här: "Men om jag kan få det här höga

resultatet i högskoleprovet så är det väl klart att jo, men jo, det är klart att jag kan läsa juristprogrammet." Sen har jag också tänkt så här att juristprogrammet är en mer gedigen utbildning än pol. kand. Pol. kand. hade jag tänkte läsa för att jag tror att jag skulle tycka att det var väldigt roligt att läsa det. Jag är väldigt intresserad av politik och sånt. Kanske inte lika mycket av juridiska frågor som av politiska frågor, är jag kanske inte intresserad men det kan ju växa fram under tiden jag läser det. Då tänkte jag så här: "Men jag kanske ska ta mig igenom de här fyra och ett halv åren, och om jag kommer ut på andra sidan då så kan jag bli mycket mer än det jag skulle kunna bli om jag läser pol. kand. men skulle jag vilja jobba med det som pol. kandare jobbar med i många fall, inte i alla, men i många fall ..."

Som de två studenterna ovan beskriver kunde beslutet att studera just juristprogrammet, efter att tidigare ha avfärdat det som tanke, också kopplas till mer eller mindre specifika idéer om framtida möjligheter på arbetsmarknaden. Det senare citatet illustrerar också hur betyg eller högskoleprovspoäng sattes i relation till antagningspoäng, där man försökte maximera matchningen av meriterna mot antagningspoängen.

Valet av juridik i just Uppsala

Uppsala universitets renommé och status lyftes fram som en fördel av flera studenter. En student hade sökt juristprogrammet i Lund, Uppsala och Stockholm, där Lund rankades högst för att båda föräldrarna, farmor och farfar hade studerat där.

Student-J4: Alltså jag var ju ganska säker på att det var just juristprogrammet. Och jag hade lite koll på just att det var jag ville och också vart jag ville plugga eller vilka alternativ som var aktuella för mig.

Intervjuare: Ja, vad var det för alternativ?

Student-J4: Jag hade väl någon sorts lite första upp... förståelse att det var Uppsala eller Lund, för att de är två mest prestigefyllda universiteten på det sättet. Eller i alla fall var det min bild och sen så tänkte jag Stockholm och Umeå också. Men sen när jag inte kom in första terminen, då var ... började jag också mer att var jag än kommer in och sen kan jag byta. Men det var framför allt Uppsala eller Lund jag ville till.

Att studera vid Uppsala universitet beskrevs som förknippat med prestige, men även ett val baserat utifrån praktiska – främst geografiska – skäl. Antingen bodde studenterna redan i Uppsala och dess närområden, eller så var Uppsala ett alternativ som låg tillräckligt långt bort för att flytta hemifrån – eller tvärtom tillräckligt nära när det var dags att flytta hemifrån. Student-J1 var en av flera studenter som tog upp båda dimensionerna, status och det geografiska läget.

Student-J1: Alltså, det är ju ganska stort program ändå. Och eftersom att jag gick juridik på gymnasiet så blir det att många snackade om det. Och Uppsala har väldigt bra rykte, så det är så här: "Oh, ska du till Uppsala, eller?" Lite så. [...]

Intervjuare: Var det någonting annat förutom det goda ryktet som gjorde att du valde just Uppsala?

Student-J1: Det var lite praktiska grejer också som att jag bor ... eller, jag är uppvuxen i Norrort, norr om Stockholm. Så då är Uppsala ... Det är lagom långt att flytta hemifrån. Nu i helgen så var jag hemma och det tar bara en timme typ. Jag var lite inne på Lund också, men då är det sånt himla stort projekt om jag har glömt något hemma och ska hem, eller så.

Bred sökning av information om juristprogrammet

Förkunskaperna om existensen av juristprogrammet vid Uppsala universitet var stor, medan informationskällorna som lett till inspiration och beslut att söka sig till programmet varierade brett. I jämförelse med studenter från andra institutioner var variationen märkbar. En hade läst juridik på gymnasiet och där haft besök av studenter från juristprogrammet i Uppsala genom specialarrangerade minimässor. För denna student var vägen vidare till programmet solklar.

Student-J1: Jag gick juridik på gymnasiet så då blir det att många snackade om det, och Uppsala har ju väldigt bra rykte så det är åh du ska åka till Uppsala, och så hade vi minimässor på gymnasiet.

En annan hade vänt sig till Flashbackforum bland annat för att få mer information.

Student-J5: Mamma frågade varför jag inte ville bli jurist, och det var ju nej det är nog ganska tråkigt [...] så kollade upp vad det var och läste [...] om hur man lär sig juridik [...] bl.a. på Flashback ganska mycket [...] jag hade inte ens läst beskrivningen av utbildningen som finns på Uppsala universitets sida så den kollade jag också.

En tredje hade inspirerats av TV-serier och böcker skrivna om och av advokater.

Student-J4: Jag läste väl lite olika skönlitterära böcker, både skrivna av jurister och om jurister, och då började jag tänka tanken lite konkret. Och sen såg jag väl lite TV-serier och annat. Då fick jag ett grundintresse, och då började jag leta upp mer vad är en jurist och en advokat konkret. [...] och pratade mycket med föräldrar och andra vuxna så att säga [...] för att få en förståelse för vad yrket innebär.

En fjärde hade pratat med en vän på pendeltåget och en femte hade kommit i kontakt med juriststudenter från Uppsala i samband med utlandsstudier.

Program överglänser fristående kurser

Juriststudenterna ansåg att program var överlägset fristående kurser.

Student-J5: Ja, det är väl mest att jag känner att jag inte har ... inte tid att börja läsa en kurs. Det är bara onödigt. Så det är bättre att bara hoppa in i ett program och göra klart det.

Intervjuare: Okej. Vad är det bästa med programmet skulle du säga, att läsa program?

Student-J5: Det är väl att man får en helhet över någonting. Just med mitt program i alla fall, för då blir det en väldigt tydlig helhet över juridiken. Så det var fördelen med ett program, alltid.

Student-J4: Alltså jag har ju ... jag har alltid gått i skolan i Bromma med många övre medelklassungar, så att säga. Och alltid ganska duktiga elever, de flesta duktigare än mig. Men det har ofta varit en miljö där man ändå haft någon sorts prestige i att plugga program, alltså läkarprogrammet, juristprogrammet, ekonomi. Undermedvetet har det väl också på något vis fastnat att det är något sånt högintagningsprogram eller vad man vill kalla det som jag ville söka. Så det begränsade ju lite antalet program.

En student som resonerade om det bästa med att läsa program beskrev programmet som en förutsättning i sammanhanget juridik. Det var även positivt att programmet gjorde att den enskilde studenten slapp välja så mycket, och tryggt att kunna känna igen en på förhand utstakad utbildningsväg hela utbildningen igenom.

Student-J1: Alltså dels ... för jag tänkte, juridik ... jag fick för mig först att man fick plocka ihop den själv och läsa lite fristående kurser. Men det är ju att det är ... när det är själva titeln, jurist, då måste man ha läst programmet verkar det som. Så dels det, att jag vill ha det sen när jag ska jobba. Och sen så är det rätt skönt att allt redan är valt. Det är ändå lite som att gå i gymnasiet igen, att det är "Nu gör vi det, nu gör vi det, nu gör vi det".

Intervjuare: Det finns en plan.

Student-J1: Ja. Så det var det jag tyckte var lite skönt.

Senare under intervjun när vi konstaterade att juristprogrammet innebar fyra och ett halvt års studier, återvände samma student till tankar om valet av just programmet.

Student-J1: Men det var därför också att jag kände att det var lika bra att börja med programmet, alltså på en gång. För det är ändå så långt man ska plugga.

Programstudier sågs på olika sätt vara förknippade med tankar om trygghet och social gemenskap utifrån ett långsiktigt perspektiv.

Intervjuare: Nu har du börjat ett program, juristprogrammet. Och det är precis i början, men om du skulle säga några fördelar med att läsa program?

Student-J2: Ja, precis. Ja, det känns tryggt att börja läsa på ett program. Då vet man att man har en plats på programmet, tills det är slut, som jag har förstätt det. Jag har inte fördjupat mig i det, jag har utgått ifrån att det är så.

En annan student hade innan juristprogrammet läst tre fristående kurser vid Stockholms universitet, och betonade betydelsen av gemenskap genom program:

Student-J4: Det absolut mest för mig i alla fall ... och då är det kanske också är en viss skillnad att studera Stockholm/Uppsala. Men vi upplever att när man läser på ett program, så är det ju 200 personer i vårt fall som ska studera tillsammans i fyra och ett halvt år, jämfört med en kurs där man är ... vi studerar tillsammans en termin. Men det finns också mer ...

Intervjuare: Så vad ... förlät ... om du vill utveckla den tanken lite bara.

Student-J4: Att det känns som att man får ett mer umgänge och att man blir ... blir mer gemenskap. Både på fritiden, men också i studierna i sig att man känner sig mer villig kanske att sätta sig ned att studera tillsammans eftersom att "Ja, men vi kommer göra det här i fyra och ett halvt år till". Så att det känns om att det blir lättare att motivera sig själv och det blir mycket roligare att studera och spendera tid tillsammans för man känner att det är en längre ... en mer framtidssyn än vad det är att bara göra det för en termin.

Samma student relaterade också programstudier till examen med positiva konsekvenser även för inhämtningen av kunskap.

Student-J4: Och sen känns det också mer givande att studera när man vet att det här är ... allt jag studerar nu är för en konkret examen som jag vet när jag kommer ta och jag vet vilken examen det är. Medan en fristående kurs är lite att man läser en fristående kurs som kanske leder till en examen någon gång i framtiden och man vet inte riktigt vad det kommer handla om. Så det känns mer motiverande att studera och att faktiskt ta in det man gör och förstå vad det är, mer än att bara skriva högsta betyg på provet eller vad det nu är.

Fristående kurser som något att göra innan programstudier

Några av de intervjuade hade tidigare läst fristående kurser och såg fördelar utifrån friheten att läsa det som var spännande och intressant, möjligheten att koppla de fristående kurserna till senare studier på juristprogrammet och som en första brygga in i universitetet – om än inte ett slutmål. En student beskrev hur hon sökte olika deltidskurser i väntan på att komma in på juristprogrammet.

Intervjuare: Ja, just det. Vad var det för typ av kurser då som du sökte?

Student-J1: Då sökte jag dels retorik, för det tyckte jag var ganska kul i gymnasiet och så tänkte jag att om man ska bli jurist sen så är det bra att ha. Men sen sökte jag också någon som var om gamla grekiska myter typ. Jag tänkte så här: "Aja, jag kan plugga något bara för att det är kul, om jag ändå ska jobba samtidigt." Ta en mindre kurs. Så det var antingen "hey, det här kan vara användbart om jag sen blir jurist" eller "det här är kul".

Citatet nedan kommer från en student som hade läst fristående kurser innan juristprogrammet och bidrar med en avslutande diskussion i linje med hur flera av de intervjuade i denna studie resonerat om de olika roller fristående kurser respektive program representerar.

Intervjuare: Och då undrar jag om det är någonting som vi inte har tagit upp som du tänker på eller så där?

Student-J4: Mm. Ja, men just mycket det här med fristående kurs jämfört med program så tror jag att, i alla fall för mig, så kan det ... om man inte är helt säker på vad man vill göra så kan det vara bra att antingen prova på en fristående kurs i riktning mot vad man tror att man vill göra eller bara prova på någonting. För att för mig så spelade i alla fall alla mina fristående kurser, även om engelskan var mer bara för att ha något att göra, så att i alla fall där insåg jag ju ganska snabbt att det här är inte någonting jag vill fortsätta med i framtiden. Men både att få uppleva studentlivet, men också att man ... eller jag i alla fall, uppmärksammat mycket av "Vad kan vara intressant att göra" och också bekräfta att "Jo, men att plugga är något jag tycker är kul och vill göra". Så att för mig i alla fall så upplevde jag att kurserna är ett väldigt bra första steg in i universitetet, men kanske inte det slutgiltiga målet med att plugga på högskola eller universitetet.

Kurs som sidomerit

Intervjuer gjordes med utbildningsledare vid Juridiska fakulteten och prefekt vid Juridiska institutionen. Intervjuerna gjorde tydligt att juristprogrammet var institutionens "flaggskepp". Antalet platser på programmet hade utökats under en period när det var lågkonjunktur och man hade då infört programintag även på vårterminen. Som mest hade man haft ungefär 500 studenter på juristprogrammet under året. Därefter minskade antalet platser igen (dock inte till vad det var före expansionen) vilket innebar att man hade varit tvungen att i stort sett skära bort den fristående kursverksamheten. Det var denna verksamhetsdel som var flexibel och där kunde man förhållandevis snabbt justera för förändringarna i utbildningsuppdraget. Återuppbyggnaden av kursutbudet på grundnivå, efter att man "avlövat" den fristående kursverksamheten, var vid intervjutillfället fortfarande igång genom att man sjösat en juridisk översikt kurs (JÖK) som kördes igen. Kursen hade startat bland annat som ett resultat av diskussionerna om att studenter väljer program framför fristående kurs.

Utbildningsledare: Och detta är också resultatet utav de diskussioner som har skett eller ägt rum på områdesnivå under de senaste åren, där vi har diskuterat det som Börjesson har fått ett uppdrag om. Tendensen har varit att klasser uteslutande

går till program och att fristående kurser minskar. Och detta är vårt bidrag till att öppna upp för att man ska kunna läsa. Och då har vi också konstruerat kursen på så vis att man klumpar ihop undervisning, den går på halvfart, så att man kan ta den tillsammans med andra studier och sånt där. Så att det ska passa.

Eftersom söktrycket till juristprogrammet var högt och studenterna fick arbete efter utbildningen låg frågan om att tillåtas expandera programmet latent. Det fanns inga hinder för detta om man såg ur ett institutions- eller fakultetsperspektiv men samtidigt förstod man att det var svårt ur ett områdesperspektiv att hävda fler platser till programmet. Man framhöll att även om det var självklart att juristprogrammet var flaggskeppet och de flesta studenterna ville bli jurister, sitta ting och arbeta med traditionella juristyrken så var det viktigt att driva en verksamhet med fristående kurser. Det underlättade regleringen av "produktionen upp till takbeloppet". Satsningen på fristående kurser innebar strategiska överväganden.

Vad det gällde forskarutbildningen var kopplingen till grundutbildningen oproblematiserad eftersom alla forskarutbildningsämnen fanns representerade på juristprogrammet.

En poäng med fristående kurs från juridikens perspektiv var den roll som kurserna fyllde som sidomeriter för juriststudenterna. För alla som var intresserade av att göra en notarietjänstgöring efter juristprogrammet behövdes i praktiken att man hade läst kurser vid sidan om programstudierna. För att få räkna kurser som en sidomerit krävdes minst 30 hp. Universitetsämnena var indelade i två olika grupper där en grupp bestod av sådana ämnen som i sin inriktning visade prov på värde för tjänstgöring i domstol och en grupp som var kurser som inte ingick i juristexamen. Den förstnämnda gruppen av ämnen gav mest poäng. Systemet ledde till, menade prefekten, att juridikstudier var "storkonsumenterna" av kurser vid andra institutioner.

Prefekt: Men däremot så är våra studenter storkonsumenter hos andra. Man läser jättemycket fristående kurser, men man tar inte in dem i sitt ...

Intervjuare: Program, nej.

Prefekt: Och inte i sin examen. Man kan. För juristprogrammet är tre år som alla måste göra, sen på avancerad nivå så kan man ta in allt möjligt annat som är på avancerad nivå och en del är inte ens avancerad nivå. Man kan läsa Företagsekonomi A och ta in det i sin examen till exempel.

Intervjuare: Det gör man inte?

Prefekt: Nej. För man vill ha det som en sidomerit. Och väldigt många vill göra notarietjänstgöring efteråt.

Det framstod som lite oklart hur väl användningen av juridikkurser för andra programstudenter vid universitetet fungerade. Försök hade gjorts med att ekonomiprogrammet skulle ha ett större utbyte med juridiken men det hade inte riktigt fallit väl ut.

Samarbetet med Visby innebar genomförandet av ett grundår i juridik på Campus Gotland. De studenter som presterade bäst på grundåret gavs möjligheten att komma in på senare del (terminskurs tre) på juristprogrammet. Samarbetet som alltså delvis kopplade samman ett fristående kurspaket med programmet sågs även som viktig i ambitionen att bredda rekryteringen. Det fanns vissa hinder på vägen att övervinna, eftersom det var en skillnad i betyg hos dem som kom in på programmet direkt och hos dem som kom in via grundåret på Gotland, där den senare gruppen hade något lägre betygssnitt. Betygsskalan var också olika där programmet hade betygsstegen B, BA, AB och fristående kurs U, G och VG. Problemet var att AB var ett högre betyg än VG men genom att studenterna skrev liknande tentor och att de tentor som skrevs på de fristående kurserna var anonyma och rättades av samma lärare som bedömde programstudenternas tentor ansåg man sig ha kommit runt problemet och kvalitetssäkrat utbildningen på Gotland.

I diskussionen med prefekten framkom också den sociala funktion som fristående kurser fyllde vid universitetet. Prefekten menade att det fanns en tendens att studentmiljöerna blev mer och mer socialt homogena sett till betyg, kön och social bakgrund, vilket gjorde att kurser på andra institutioner i andra ämnen var viktiga för att den hårt meritokratiskt och socialt selekterade gruppen av studenter som juristprogrammets studentgrupp bestod av, träffade individer med andra bakgrunder och erfarenheter

Prefekt: De har ett klart och tydligt uppdrag att åklagaren ska spegla som samhället ser ut. Men vilka är det som har bra betyg? Ja, det är ju tjejer typiskt sett som kommer från en studievän [familjebakgrund].

Ett problem som institutionen brottades med och som man kämpade för att få gehör för på områdesnivå var den ojämna balansen mellan utbildning och forskning. Här hävdade man att det inte var en rättvis balans mellan utbildningsuppdrag och tilldelade forskningsanslag. Man hade haft förväntan om att få mer

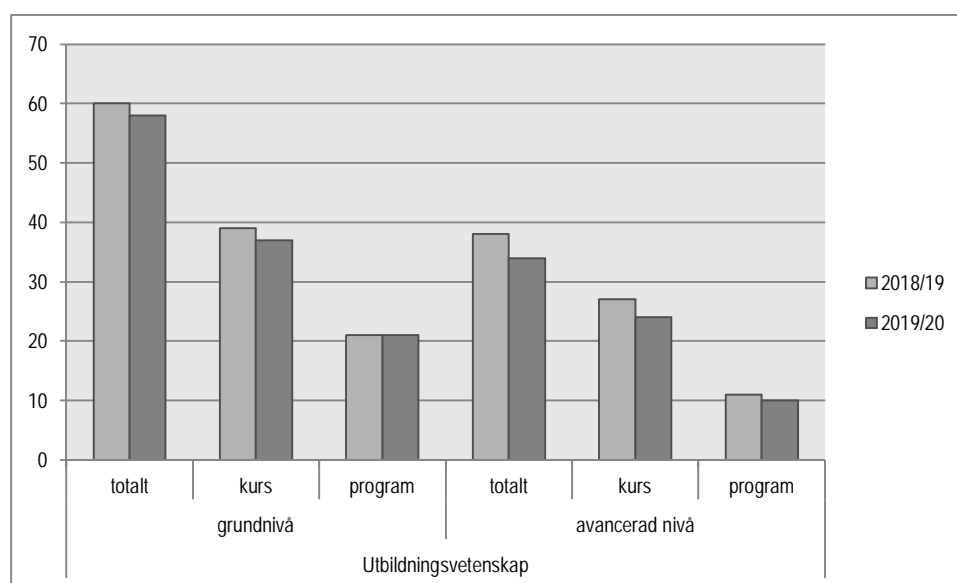
forskningsanslag när man tog på sig ett större utbildningsuppdrag men ansåg att detta inte hade blivit fallet. Lärarna hade svårt att få tid för forskning när de ingick i undervisningen i så hög utsträckning, vilket försvårade att ta på sig nya utbildningsuppdrag.

Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier

Stor uppsättning lärarprogram, stor mängd kurser och ett tiotal masterprogram

Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier (EDU) var Uppsala universitets största institution sett till antal anställda. Utbildningsuppdraget var betydligt större än forskningsanslaget. Vid institutionen såg fördelningen mellan program och fristående kurs ut på följande vis läsåren 2018/19 och 2019/20.

Diagram 9. Utbildningsutbud vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, läsåren 2018/19 och 2019/20.

Källa: Uppsala universitets webbaserade utbildningskatalog.

Ingen annan institution hade så många program på grundnivå, här var de 21 stycken. Det bör dock uppmärksammas att ämneslärarprogrammet var uppdelat efter inriktning, vilket gav 18 enskilda utbildningar. De tre resterande alternativen var förskollärarprogrammet, grundlärarprogrammet – inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3 och grundlärarprogrammet – inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6. Lärarutbildningarna var uppbyggda på olika sätt och var olika långa. Gemensamt var dock att det i samtliga utbildningar ingick kärnkurser som omfattade två terminer och en termin verksamhetsförlagd utbildning. På förskollärarprogrammet och grundlärarprogrammet lästes i princip hela utbildningen på EDU, medan EDU enbart ansvarade för den utbildningsvetenskapliga kärnan på ämneslärarprogrammet, ämnesstudierna lästes på ett tjugotal involverade ämnesinstitutioner.

Utöver lärarprogrammen fanns fristående kurser i de tre huvudområdena på grundnivå didaktik, pedagogik, och utbildningssociologi, där man i de två senare kunde läsa fristående kurser från A- till C-nivå. På masternivå fanns ytterligare tre huvudområden: barn- och ungdomsvetenskap, pedagogiskt ledarskap och specialpedagogik. På avancerad nivå erbjöds masterprogram i pedagogiskt ledarskap, masterprogram i utbildningsvetenskap, internationellt masterprogram i utbildningssociologi och speciallärarprogrammet.³⁶ Det fanns ett förhållandevis omfattande utbud av fristående kurs som spände över en rad olika ämnen och områden. Flertalet av kurserna gavs på distans.

³⁶ <http://www.edu.uu.se/>.

På institutionens hemsida möttes man vid undersökningstillfället av en lista med länkar till "Fristående kurser" som stod överst på listan, därefter "Program med start på grundnivå" och under detta "Program på avancerad nivå". Längre ner på ingångssidan fanns en uppställning av kurser och program där man gjorde en åtskillnad mellan kurser som institutionen gav och program som man medverkade i. Lärarprogrammen som ägdes av Fakulteten för utbildningsvetenskaper hamnade under kategorin program man medverkade i. Under rubriken "Institutionen medverkar i nedanstående program med start på grundnivå" återfanns sju olika program varav tre av dessa var lärarprogram.

Kraftig programexpansion

Intervjuer gjordes med en av utbildningsledarna vid Fakulteten för utbildningsvetenskaper och med prefekten vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier. Dominansen av lärarprogrammen över fristående kurs var för ledningen ett faktum som hängde nära samman med det uppdrag från regeringen vad gällde lärarutbildningen som fakulteten och indirekt institutionen hade.

Obalansen mellan program och fristående kurs beskrevs av prefekten som något som var svårt att åtgärda. Det handlade om att klara av att leva upp till nya prestationskrav och där expansionen av lärarutbildningarna innebar en stor utmaning. Eftersom söktrycket varit lågt till lärarutbildningen under en längre tid hade situationen med en press på att öka antalet utbildade fått konsekvensen att man nu tvingades betala tillbaka medel på grund av underprestation. Prefekten underströk att man inte heller lyckats med att uppfylla prestationen vad gäller studenter som läste fristående kurs vilket innebar att det var svårt att utöka denna del av verksamheten.

Prefekt: Vår absolut största utmaning är att vi inte uppfyller våra prestationer, alltså våra krav på oss. Det gäller både kurser och program.

Situationen hade lett till att man försökte tänka ut nya kurser, och idéer fanns om att öppna upp vissa populära kurser för studenter utanför lärarprogrammen. Det fanns en förhoppning om att sommarkurser med ett attraktivt innehåll som ledarskap exempelvis kunde vara ett sätt att råda bot på underprestationen.

Utbildningsledaren beskrev att expansionen av lärarprogrammen skett under hennes år vid universitetet och att detta inneburit att mer och mer handlade om att klara av att leva upp till prestationerna kopplade till lärarprogrammen, vilket inneburit att det blev mindre utrymme för de fristående kurserna. Utbildningsledaren framhöll att det hade varit roligt om det hade funnits möjlighet att utveckla tvärvetenskapliga kurser inom universitetet i större utsträckning.

Parallellt med att lösa problemet med underprestationer handlade verksamheten om att försöka arbeta långsiktigt med att leverera god utbildningskvalitet. Den långsiktiga planeringen var dock svår eftersom lärarutbildningarna led av en ryckighet genom styrningen uppifrån med nya krav på utexaminerade lärare från regeringen. Att bygga upp en utbildning med god kvalitet krävde resurser och när rekryteringen av studenter sviktade var det svårt att upprätthålla kvaliteten eftersom resurser drogs in. Prefekten ansåg att en satsning på kvalitet var vägen att gå för att göra utbildningen konkurrenskraftig. Andra ingredienser i stärkandet av utbildningen som han såg framför sig var en satsning på internationalisering, stark forskning och utvecklande av samarbetet med så kallade partnerskolor. En idé var också att försöka göra lärarutbildningarna bredare så att studenter som såg en framtid i yrken med ledarskap som ett inslag (men som inte nödvändigtvis behövde vara läraryrket) skulle kunna lockas av utbildningarna. En nyckel var att stärka ledarskapsmomenten inom programmen.

Även om de fristående kurserna utgjorde en mindre del av verksamheten på institutionen och fakulteten så var det en utbildningsdel som man värnade om.

Prefekt: Jag tycker att fristående kurser behövs för att stärka området så att man kan locka personer som kanske läser annat, andra program, och blir intresserade av vårt område, utbildningsvetenskap, och de här olika ämnena vi har. Jag tycker att det är jätteviktigt.

Också utbildningsledaren framhöll vikten av att ha ett levande kursutbud både vid institutionen men även vid Uppsala universitet i stort. Uppsala universitet erbjöd det största ämneslärarprogrammet i Sverige och det såg utbildningsledaren som ett resultat av den bredd av ämnen och kurser som fanns vid universitetet.

Detta möjliggjorde stor valfrihet för lärarstudenterna att kombinera ämnen. Utbudet av kurser vid universitetet var mycket viktigt för ämneslärarprogrammets ställning i Uppsala.

Utbildningsledare: Ja, jag tycker det är roligt att vi kan erbjuda ett så brett utbud. Och det är också en ... Vi är ju det största ämneslärarprogrammet och det tror jag beror på det, att vi har en så oerhörd bredd. Och där vi också har.[...] Och det tror jag dels beror på att vi har en så enorm bredd, men också på att vi har en stor valfrihet. Så att man väljer inriktning mot svenska och sen kan man välja vilket annat ämne man vill, och det är ganska ovanligt, ändå.

En stor del av kursverksamheten handlade om lärarfortbildning där behovet var mycket stort vilket gjorde att fokus riktats mot denna del av verksamheten enligt utbildningsledaren. Prefekten poängterade att institutionen haft stor kursverksamhet som innefattat utbildning av handledare ute på skolor som skulle ta emot lärarstudenter, en verksamhet som inte gett några resurser eftersom denna typ av kurs inte gick genom antagning.se-systemet. Handledarkursen var poänggivande men gav alltså inte några resurser vilket hade inneburit svårigheter för institutionen.

Konklusioner

Föreliggande studie handlar om hur studenter och utbildningsansvariga vid åtta institutioner inom vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap vid Uppsala universitet ser på högre utbildning med ett särskilt fokus på förhållandet mellan fristående kurs och program.

Först behöver vi dock erinra oss att utbildningsutbudet ser väldigt olika ut vid de studerade institutionerna. Institutioner inom fakulteter som den Språkvetenskapliga, den Teologiska och den Historisk-filosofiska hade betydligt högre andelar studenter i fristående kurs än Juridiska institutionen och Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, som återfanns vid fakulteter där stora och tunga yrkesprogram, juristprogrammet och lärarprogrammet, helt dominerade utbildningsutbudet. Det fanns även intressanta skillnader mellan institutioner inom en och samma fakultet. Filosofiska institutionen hade ett betydligt mer mångfacetterat kursutbud än Historiska institutionen, som huvudsakligen erbjöd 30 hp-kurser inom historia från A- till C-nivå. Även Institutionen för nordiska språk hade ett brett kursutbud. Vid de båda samhällsvetenskapliga institutionerna, den Nationalekonomiska och den Statsvetenskapliga, var fokus på terminslånga kurser i huvudområdena.

Dessa skillnader till trots har många teman i intervjuerna varit återkommande och liknande mellan institutionerna, medan andra har skilt sig åt och varit specifika för de olika utbildningsplatserna inom universitetet. Nedan konkluderas först sådant som var lika för att sedan gå över i förhållanden som skilde sig åt.

Studenter värdesatte programmen högre

Det övergripande resultatet från intervjuerna med studenter är att programmens överordnade ställning gentemot fristående kurs tycks vara grundmurad. Vid de undersökta institutionerna var, dock i olika grad, programmens dominans över fristående kurs ett faktum när vi utgick från studenternas sätt att närma sig och värdera högre utbildning. Trygghet var ett värde som studenterna starkt kopplade samman med programstudier. Det fanns flera aspekter av denna trygghet. En sådan var den sociala trygghet som studenterna i så många intervjuer lyfte fram som central för dem. Det knöts förhoppningar om att programmet skulle ge långvariga sociala relationer som både skulle ge utdelning studiemässigt (att man lärde känna varandra och därmed kunde studera bättre tillsammans) och privat (man fick vänner). I ett längre perspektiv kunde dessa relationer som byggdes upp via studierna vara en viktig tillgång i framtida yrkeskarriärer. Tryggheten bestod även i att slippa välja kurser hela tiden. Att personer med kompetens hade tänkt ut det bästa paketet av kurser och att man var garanterad att få tillgång till en genomtänkt plan termin efter termin – en trygghet i att det "rullade på". I den genomtänkta planen fanns i flera fall moment som värdefull praktik insprängd som också tillerkändes högt värde och sågs som en exklusivitet förunnat endast programstudenter, vilket det också ofta var. Ytterligare en aspekt av tryggheten var relaterad till arbetsmarknaden. Programmen bedömdes som säkrare satsningar i relation till potentiella arbetsgivare. De ansågs mer igenkänningsbara och sågs därmed i högre utsträckning garantera ett inträde på arbetsmarknaden.

Det fanns också en tydlig hierarki som formulerades och där de fristående kurserna inte hade samma status som programmen på grund av att de i de flesta fall hade lägre antagningspoäng. Antagningspoängen var viktiga för många studenter och de försökte maximera sin utdelning i högskolan genom att ta sig in på utbildningar med så hög antagningspoäng som möjligt i relation till egna meriter.

Program sågs också som en bredare utbildningsväg och kan liknas vid den position som högskoleförberedande program, framför allt det naturvetenskapliga programmet, intar i gymnasieskolan. I de fall där programmen i stort byggde på fristående kurs hänvisades det till introduktionsterminer och praktikperioder som gav programmen en känsla av att hålla många dörrar öppna inför framtiden.

Vilken roll spelade de fristående kurserna för studenterna? De fristående kurserna var inte i första hand en alternativ väg till examen för studenterna. Snarare handlade det om en väg in i universitetsvärlden och prova på studier eller ett sätt att fördriva tiden medan man funderade på vad man skulle läsa "på riktigt". Ofta var det ett program som hägrade hos de studenter som vi träffade på som valt fristående kurs och i "väntan på" studerade man fristående kurs. I vissa fall handlade det om att studenterna inte kommit in på program och att fristående kurs blev ett sätt att "skugga" programmet. Ytterligare en funktion som de fristående kurserna fyllde var att fungera som en sidomerit och ett sätt att profilera sin utbildning. Genom att läsa kurser bredvid sina programstudier skaffade studenterna högprofilerade och innehållsrika CV:n som var tänkta att ge utdelning den dag man gjorde entré på arbetsmarknaden.

Några intervjuade studenter hade valt fristående kurs framför program och hos dessa individer framträdde en hållning som kan liknas vid ett bildningsideal. Intresset drev deras val av kurser och friheten att kunna välja helt fritt värderades högt. Kunskap sågs som något som kunde ta tid att erövra och dess utdelning på arbetsmarknaden var inte något som dikterade villkoren. Dessa fall förekom framför allt inom teologi och filosofi.

Så långt de stora dragen vad gäller de likheter vi har funnit i intervjuerna med studenter och där vi sammantaget kan slå fast att det tycks råda en förhållandevis instrumentell rationalitet hos studenterna som värdesätter effektiva studier, förutsägbara studiegångar och sociala och yrkesmässiga fördelar, värden som de menar att programmen ger dem.

Olika styrka i nyttorationaliteten

Nu till de skillnader vi identifierat i materialet. Vi menar att den generella rationaliteten hos studenterna i hållningen till utbildning och mer specifikt till program och fristående tycks vara instrumentell i stor utsträckning. Styrkan i hållningen varierar dock mellan de undersökta ämnena.

Studenter inom ekonomi uttryckte denna nyttorationalitet starkast och teologi- och filosofistuderande svagast. Statsvetarna och juristerna låg närmre ekonomerna. Språkvetarna hamnar mittemellan de båda polerna. En förklaring till dessa skilda hållningar finns i de olika delar av arbetsmarknaden som utbildningarna förbereder för. Inom ekonomins värld förutsätts rationella nyttomaximerande aktörer och denna figur får ett tydligt genomslag i hur ekonomistudenterna förhåller sig till sin egen utbildning. Teologer och filosofer bejakar andra sidor av mänskligheten, såsom tro, tvivel, vetande och etik. Studenterna tycks ha översatt dessa värden till ett mer personligt och sökande förhållningssätt till sina studier. Detta är förstas en kvalitativ tolkning av vårt förhållandevis begränsade intervjumaterial och det skulle krävas mer omfattande material och av kvantitativ art för att kunna positionera de olika ämnena gentemot varandra med precision. Intervjuerna kan ändå sägas indikerade olika styrka i den instrumentella hållningen eller nyttorationaliteten till utbildning. Graden av inslag av ett mer bildningsideal eller en rationalitet styrd av personlighetsutveckling var som starkast inom det teologiska ämnesområdet. Här fanns också ett mycket stort antal fristående kurser som hade jämförelsevis stark ställning i relation till program.

Matchningen av betyg och högskoleprovspoäng mot antagningspoäng var särskilt stark vid utbildningar med hög antagningspoäng. Här fanns en skillnad mellan framför allt pol. kand.-programmet och språkvetarprogrammet å ena sidan och ekonomiprogrammet å den andra. För den första gruppen studenter var deras utbildningsval förstahandsvalet och de rankade det som det bästa inom sitt ämnesområde. För den andra gruppen, studenterna inom ekonomi, var det ett andrahandsval och Handelshögskolan i Stockholm var för flertalet förstahandsvalet där ekonomiprogram sågs som det viktigaste programmet inom fältet.

Synligheten av program och kurs varierade lite mellan institutionerna. Först bör sägas att programmen var mer synliga genom de digitala sökvägar som studenterna använde. Sajten studera.nu som användes flitigt vid deras orientering i utbildningslandskapet gav programmen en fördel framför kurs. Det var programmen som kom upp via sökord som studenterna använde. Betydelsen av institutionernas webbsidor för studenternas val av utbildning är svår att ge ett tillfredsställande svar på utifrån intervjuerna, men Uppsala universitetswebb verkade inte vara den första ingången i informationsinhämtningen utan fungerade snarare som en kompletterande källa när de började väga olika utbildningar mot varandra. Det är trots detta intressant att försöka utröna institutionernas webbsidor i relation till vilken vikt man lägger vid program kontra fristående kurs eftersom det säger något om den självbild institutionerna har och vill utge. Den ovan beskrivna skillnaden mellan en nyttorationalitet och en bildningsrationalitet gick att avläsa i webbsidornas

utformning. Programmen hade mer information om olika mer eller mindre specifika yrkeskarriärer som väntade efter genomgången utbildning. Kursvägen saknade denna information. Webbssidorna med information om programmen innehöll ofta intervjuade studenter som gick program och som gav bilder om hur det var att vara programstudent och varför de valt just denna utbildning. Motsvarande intervjuer fanns inte med studenter som gick fristående kurs och som planerade ta en kandidatexamen. Ofta fanns överlag fler ingångar till programsidorna, fler webbsidor och följaktligen mer information om programmen än kurserna. Vid Institutionen för nordiska språk hade kurserna en central placering jämförelsevis. Det fanns exempelvis lättillgänglig information om vad som gällde för olika examen. Vid flera institutioner var ett program flaggskeppet och detta speglades i placering och information om programmet i fråga, exempelvis juristprogrammet och pol. kand.-programmet.

Ämnenas olika försörjningsbaser

I intervjuerna med utbildningsansvariga vid institutionerna och fakulteterna blev det tydligt hur olika förutsättningar miljöerna hade vad gällde utbildningsutbudet. Dels påverkade sådant som storleken på institutionen, antal huvudområden och balansen mellan utbildningsuppdrag och forskningsanslag och dels handlade skillnaderna mer om relationen mellan ämnena. Det senare innefattade de olika positioner utbildningarna intog i högskolefältet där vissa utbildningar och program hade större dragningskraft än andra och där varje ämne vilade på sina vetenskapliga traditioner som gav olika hållningar till vad som kunde ses som kärnan i utbildningsutbudet.

Ett tema som var överlappanden mellan studenter och utbildningsansvariga var tryggheten som program gav. Från ett ledningsperspektiv var programmen lättare att hantera genom att det var enklare att förutsäga genomströmningen av studenter (detta gällde särskilt program med högt söktryck) och det gav möjlighet till en långsiktig planering, vilket gav incitament från ledningshåll att satsa på programstudenter för att klara av att leva upp till givna utbildningsuppdrag. Samtidigt framhölls att fristående kurs gav flexibilitet till verksamheten eftersom det gick fortare att genomföra förändringar i kursverksamheten jämfört med programverksamheten och kursverksamheten kunde därmed fungera som ett dragspel.

De stora skillnaderna som identifierades mellan institutionerna var kopplad till inställningen till programmets utbredning och stärkta position i högskolan. Vid Institutionen för nordiska språk var man oroad över utvecklingen och historiskt sett var ämnets identitet nära sammanflätad med de fristående kurserna. Här menade man att de stora och traditionella universiteten borde vara särdeles lämpade för att värda ett brett och rikt kursutbud och arbeta för att få studenter att se fördelarna med att snickra ihop sin egen examen via kurser. Ansvar för språkvetarprogrammet låg på Institutionen för nordiska språk men studenterna delades efter hand upp mellan alla språkinstitutioner och programmet tycktes inte primärt sörja för reproduktionen i ämnet. I den motsatta polen fanns juridik där programmet var flaggskeppet och en expansion av programplatser skulle landa i god jord. Både språkvetarprogrammet och juristprogrammet hade högt söktryck så i den meningen hade de båda institutionerna liknande situationer men reproduktionen av ämnet var tydligt sammanlänkat med programmet vid Juridiska institutionen till skillnad från Institutionen för nordiska språk. Statsvetenskapliga institutionen hade en liknande position och förhållande till program som Juridiska institutionen. Genom pol. kand.-programmet och andra program som statskunskap ingick i var rekryteringen till ämnet stabil och tryggad. Filosofiska institutionen befann sig i spänningsfältet mellan att se de fristående kurserna som sin kärnverksamhet samtidigt som KOSA-programmet stod för säkerheten sett till studentrekrytering och långsiktighet. Programmet tycktes vara ett sätt att värna om kurserna genom att bädda in dem i programformatet. För Nationalekonomiska institutionen rådde förhållandet att man inte ansvarade för något program på grundnivå. Detta framstod som oproblemiskt eftersom man fick de studenter man ville till sina kurser i nationalekonomi genom program man ingick i (främst ekonomiprogrammet och pol. kand.-programmet). Ämnets höga status gjorde att tillströmningen av studenter var stabil. För Teologiska institutionen och Historiska institutionen skilde sig förutsättningarna. Historia hade haft ett högt och stabilt söktryck över tid och hade då valt att fokusera på stora terminskurser i huvudområdet och i de program de ingick i. Teologiska institutionen lockade olika studentgrupper, hade en väldig bredd av fristående kurser och en stor uppsättning masterprogram, samt arbetade med en omorganisation med bland annat mer profilerade program på grundnivå. För EDU-institutionen var situationen och hållningen till utbildningsutbudet präglad av expansionen av

lärarprogrammen och utmaningen att få tillräckligt med studenter till programmen så att utbildningsuppdraget kunde uppfyllas.

Studenter och institutionsledningarna delvis i otakt

Slutligen drar vi ihop de trådar som vi sett återkommer när vi rört oss mellan utbildningsplatserna. Om studenterna i stort värderade programmen högre än de fristående kurserna och ofta hade svårt att se några fördelar med vägen genom kurser, poängterade de utbildningsansvariga vinsterna med ett kunna erbjuda ett rikt kursutbud vid Uppsala universitet. Inställningen att värna om de fristående kursernas existens var från ledningssåll kompakt. Skälen till varför det är värdefullt med kurser varierade och var i många fall kopplade till studenters investeringar i programstudier. Från det utbildningsvetenskapliga perspektivet var ett brett kursutbud vid universitet viktigt för att kunna erbjuda ett attraktivt ämneslärarprogram med möjligheter att kombinera en mängd olika ämnen i sin examen, för språkvetarprogrammet och program som pol. kand. och ekonomprogrammet gav kursutbudet möjligheter att inom programmen erbjuda inriktningar och fördjupningar, för juristerna var fristående kurser betydelsefulla som sidomeriter för notarietjänstgöring och så vidare. Det fristående kursutbudet utgjorde till stor del en central bas och stödverksamhet för programverksamheten.

I intervjuerna med utbildningsansvariga kom det vid flera tillfällen upp att det var med kluvenhet man såg på programmets dominans eftersom ens egen skolning och utbildningsgång hade varit genom fristående kurser. Idealet om frihet och bildning kombinerat med möjligheten till en unik examen, som fristående kurser öppnade för, var levande för flera utbildningsansvariga. Detta ideal står i bjärt kontrast till den dominerande rationalitet som studentgruppen vittnade om i deras berättelser om utbildningsval och syn på studier.

Appendix

Lista över intervjuade utbildningsledare

Teologi

- Prefekt Anders Sjöborg
- Studierektor Peter Mannheimer
- Utbildningsledare Katarina Westerlund

Historisk-filosofisk fakultet

- Utbildningsledare Anna Sofia Hedberg

Historia

- Prefekt Erik Lindvall
- Studierektor Karin Hassan Jansson

Filosofi

- Prefekt Matti Eklund

Nordiska språk

- Prefekt – David Håkansson

Samhällsvetenskaplig fakultet

- Utbildningsledare Linda Stafbom

Statsvetenskap

- Studierektor Mattias Sigfridsson

Nationalekonomi

- Prefekt Per-Anders Edin
- Studierektor Tomas Guvå

Juridik

- Prefekt Margareta Brattström
- Utbildningsledare Magnus Ödman

Utbildningsvetenskap

- Prefekt Henrik Edgren
- Utbildningsledare Anna Hagborg

Tabeller

Tabell 2. Antal anställda för de åtta institutionerna, jan 2019.

År och månad: 2019-01 Institution: 551 Teologiska inst								
Befattningskategori	Antal anställda	Antal anställningar	Ålder medel	Kvinnor	Män	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	ÅrsArb
Administrativ personal	15	16	47	7	8	46,7	53,3	12
Annan forskande och undervisande personal	14	15	46	10	3	76,9	23,1	9
Forskarstuderande	44	44	36	22	22	50,0	50,0	36
Meriteringsanställning	4	4	37	2	2	50,0	50,0	3
Professorer	12	12	56	5	7	41,7	58,3	11
Teknisk personal	1	1	41	1		100,0		0
Universitetslektorer	28	32	49	15	11	57,7	42,3	21
Total	115	124	44	62	53	53,9	46,1	93

År och månad: 2019-01 Institution: 517 Filosofiska inst								
Befattningskategori	Antal anställda	Antal anställningar	Ålder medel	Kvinnor	Män	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	ÅrsArb
Administrativ personal	5	5	45	4	1	80,0	20,0	4
Annan forskande och undervisande personal	2	2	39	1	1	50,0	50,0	1
Forskarstuderande	17	17	32	5	12	29,4	70,6	14
Professorer	7	7	50	3	4	42,9	57,1	7
Universitetsadjunkter	1	1	66		1		100,0	1
Universitetslektorer	6	6	46	1	5	16,7	83,3	5
Total	38	38	40	14	24	36,8	63,2	31

År och månad: 2019-01 Institution: 518 Historiska inst								
Befattningskategori	Antal anställda	Antal anställningar	Ålder medel	Kvinnor	Män	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	ÅrsArb
Administrativ personal	7	7	50	5	1	83,3	16,7	5
Annan forskande och undervisande personal	10	10	43	2	6	25,0	75,0	8
Forskarstuderande	13	13	36	7	6	53,8	46,2	12
Meriteringsanställning	12	12	40	6	5	54,5	45,5	12
Professorer	5	5	59	2	3	40,0	60,0	5
Universitetslektorer	18	18	51	8	10	44,4	55,6	15
Total	64	65	45	30	31	49,2	50,8	57

År och månad: 2019-01 Institution: 536 Inst f nordiska språk								
Befattningskategori	Antal anställda	Antal anställningar	Ålder medel	Kvinnor	Män	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	ÅrsArb
Administrativ personal	39	39	44	30	7	81,1	18,9	29
Annan forskande och undervisande personal	9	9	38	6	3	66,7	33,3	5
Forskarstuderande	14	14	32	7	6	53,8	46,2	11
Meriteringsanställning	3	3	41	1	1	50,0	50,0	3
Professorer	8	8	60	3	5	37,5	62,5	8
Teknisk personal	2	2	34	2		100,0		1
Universitetsadjunkter	19	19	45	15	3	83,3	16,7	13
Universitetslektorer	16	16	52	12	4	75,0	25,0	11
Total	109	110	44	76	29	72,4	27,6	81

År och månad: 2019-01 Institution: 217 Nationalekonomiska inst								
Befattningskategori	Antal anställda	Antal anställningar	Ålder medel	Kvinnor	Män	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	ÅrsArb
Administrativ personal	8	8	42	7		100,0		6
Annan forskande och undervisande personal	7	7	38	4	3	57,1	42,9	4
Forskarstuderande	40	40	29	16	24	40,0	60,0	21
Meriteringsanställning	5	5	41	1	4	20,0	80,0	4
Professorer	13	13	53	2	11	15,4	84,6	9
Universitetslektorer	8	8	46		8		100,0	7
Total	81	81	37	30	50	37,5	62,5	51

År och månad: 2019-01 Institution: 222 Statsvetenskapliga inst								
Befattningskategori	Antal anställda	Antal anställningar	Ålder medel	Kvinnor	Män	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	ÅrsArb
Administrativ personal	13	13	44	11	1	91,7	8,3	10
Annan forskande och undervisande personal	23	23	38	8	13	38,1	61,9	20
Forskarstuderande	22	23	32	10	11	47,6	52,4	20
Meriteringsanställning	4	4	33		4		100,0	4
Professorer	13	13	56	4	8	33,3	66,7	10
Universitetsadjunkter	3	3	54	2	1	66,7	33,3	2
Universitetslektorer	25	25	49	11	13	45,8	54,2	19
Total	101	104	43	46	51	47,4	52,6	85

År och månad: 2019-01 Institution: 251 Juridiska inst o fakulteten								
Befattningskategori	Antal anställda	Antal anställningar	Ålder medel	Kvinnor	Män	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	ÅrsArb
Administrativ personal	21	21	48	20	1	95,2	4,8	19
Annan forskande och undervisande personal	24	24	27	18	6	75,0	25,0	9
Forskarstuderande	25	25	36	16	9	64,0	36,0	21
Meriteringsanställning	3	3	43		3		100,0	3
Professorer	33	35	56	12	21	36,4	63,6	29
Teknisk personal	1	1	66		1		100,0	1
Universitetsadjunkter	18	18	37	8	10	44,4	55,6	15
Universitetslektorer	35	35	51	21	14	60,0	40,0	32
Total	160	162	44	95	65	59,4	40,6	129

År och månad: 2019-01 Institution: 261 Ped, didaktik o utbildn stud

Befattningskategori	Antal anställda	Antal anställningar	Ålder medel	Kvinnor	Män	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	ÅrsArb
Administrativ personal	35	35	46	26	9	74,3	25,7	29
Annan forskande och undervisande personal	31	31	35	24	6	80,0	20,0	12
Forskarstuderande	36	36	37	24	10	70,6	29,4	28
Professorer	19	19	56	9	10	47,4	52,6	14
Teknisk personal	4	4	46	2	2	50,0	50,0	3
Universitetsadjunkter	79	79	49	59	16	78,7	21,3	42
Universitetslektorer	74	74	49	48	23	67,6	32,4	57
Total	274	278	46	192	76	71,6	28,4	184

Källa: Uppsala universitets GLIS-system.

Tabell 3. Antal fristående kurser efter omfattning per institution höstterminerna 2007 till 2019.

	HT 2007	HT 2008	HT 2009	HT 2010	HT 2011	HT 2012	HT 2013	HT 2014	HT 2015	HT 2016	HT 2017	HT 2018	HT 2019
Filosofiska institutionen	28	35	30	24	24	21	21	22	22	19	24	23	23
6									2				
7,5	15	21	21	16	16	13	13	14	12	11	16	15	17
15	3	4											
30	10	10	9	8	8	8	8	8	8	8	8	8	6
Historiska institutionen	20	23	22	22	23	25	22	17	9	9	11	11	10
3	1	1	1	1									
7,5	11	13	14	14	17	19	15	10	3	4	6	8	7
15	3	3	2	2	2	2	1	1	1				
30	4	5	5	5	4	4	6	6	5	5	5	3	3
60	1	1											
Institutionen för nordiska språk	31	38	52	49	52	60	70	64	58	56	56	52	45
0	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	4	5	3
6					1	1	1	2	1				
7,5	19	19	32	32	34	37	39	39	37	35	31	31	29
15	1	2	2			1	1						
30	10	16	17	16	15	19	27	21	18	19	20	15	13
45											1	1	
Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier	29	49	67	81	113	110	61	49	42	37	38	45	47
7,5	13	23	38	52	74	76	39	33	28	23	25	32	37
15	2	6	6	5	7	2	3	2	1	1			
30	14	18	21	24	32	32	19	14	13	12	12	12	10
45		2	2							1	1	1	
Juridiska institutionen	2	5	7	7	9	5	7	5	3	3	3	3	4
7,5							2						
15	1	4	6	6	8	4	5	3	1	1	1	1	2
27	1	1	1										
30				1	1	1							
60								2	2	2	2	2	2
Nationalekonomiska institutionen	15	15	17	17	13	13	12	12	11	11	11	11	10
7,5	11	11	13	13	10	10	9	9	8	8	8	8	6
15	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	4
Statsvetenskapliga institutionen	9	8	6	7	7	6	6	8	7	7	7	6	6
7,5													
15				1	1	1	1	1	1	1	1		
30	9	8	6	6	6	5	5	7	6	6	6	6	6
Teologiska institutionen	50	88	97	95	83	75	78	78	63	64	67	68	62
3				1	1	1	1						
7,5	18	37	44	39	29	24	26	27	21	21	24	25	20
15	30	47	49	46	43	43	42	42	23	23	22	22	21
30	2	4	4	9	9	7	9	9	19	20	21	21	21
45					1								
Totalt	184	261	298	302	324	315	277	255	215	206	217	219	207

Källa: Uppsala universitets SELMA-system.

Tabell 4. Kurs och program vid de undersökta institutionerna

Område	Kursbenämning	Po- äng	Kursbe- teckning	Nivå	Utbild- ningstyp	Cam- pus	Dist- ans	18/ 19	19/ 20
Teologi	Bibeln i samtidskulturen – skönlitteratur, film och musik	15	(5RT398)	grund	kurs	0	1	0	1
Teologi	Bibeln och kulturen	7,5	(5RT352)	grund	kurs	0	1	1	0
Teologi	Bibelvetenskap B1	15	(5RT301)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Bibelvetenskap B2i	15	(5RT304)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Bibelvetenskap C1GTs	15	(5RT306)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Bibelvetenskap C1i	15	(5RT310)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Bibelvetenskap C1NTs	15	(5RT307)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Bibelvetenskap C2GTs	15	(5RT308)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Bibelvetenskap C2i	15	(5RT311)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Bibelvetenskap C2NTs	15	(5RT309)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Bikt och förlåtelse	7,5	(5RT453)	grund	kurs	0	1	1	0
Teologi	De förlorade och de räddade	7,5	(5RT590)	grund	kurs	0	1	1	1
Teologi	Demokrati och mänskliga rättigheter ur ett livsåskådningsperspektiv	7,5	(5RT591)	grund	kurs	0	1	1	1
Teologi	Diakonivetenskap	30	(5RT700)	grund	kurs	0	1	1	1
Teologi	Dopet - kyrkans dörr	7,5	(5RT409)	grund	kurs	0	1	0	1
Teologi	Dödahavsrollarna	7,5	(5RT343)	grund	kurs	0	1	1	0
Teologi	Från Isis till Apollon - antikens och flodkulturernas religioner	7,5	(5RT184)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Företagsetik	7,5	(5RT545)	grund	kurs	0	1	1	1
Teologi	Guds tjänst i världen	7,5	(5RT457)	grund	kurs	0	1	0	1
Teologi	Health, Meaning-Making and Culture: A Lifecycle Perspective on Understanding Illness, Health Behaviours and Models	7,5	(5RT219)	grund	kurs	1	0	1	0
Teologi	Heliga rum	7,5	(5RT141)	grund	kurs	0	1	1	0
Teologi	Hälsa, meningsskapande och kultur: Teoretiska perspektiv och modeller i tillämpad forskning	7,5	(5RT249)	grund	kurs	1	0	0	1
Teologi	Introduktion till islamisk rättsvetenskap	7,5	(5RT177)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Introduktion till islams historia	7,5	(5RT198)	grund	kurs	0	1	1	1
Teologi	Introduktionskurs i bibelhebreiska	15	(5RT314)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Introduktionskurs i nytestamentlig grekiska	15	(5RT317)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Islamisk filosofi och dess andliga särdrag	7,5	(5RT197)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Islamisk politisk teori	7,5	(5RT195)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Islamisk teologi och filosofi	30	(5RT199)	grund	kurs	0	1	1	1
Teologi	Journalistik, religion och värderingar	7,5	(5RT622)	grund	kurs	0	1	1	0
Teologi	Judisk historia och praktik	7,5	(5RT193)	grund	kurs	1	0	0	1
Teologi	Kina och Japan: daoism, konfucianism, buddhism och shintoism	7,5	(5RT129)	grund	kurs	1	0	1	0
Teologi	Konflikt och religion	30	(5RT012)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Kyrka i brytningstider	15	(5RT452)	grund	kurs	1	0	1	0
Teologi	Kyrko- och missionsstudier B	30	(5RT445)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Kyrko- och missionsstudier C	30	(5RT446)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Luther och luthersk teologi	7,5	(5RT556)	grund	kurs	0	1	1	1
Teologi	Medeltidsstudier	15	(5RT434)	grund	kurs	0	1	1	0
Teologi	Mod som förändrar världen	7,5	(5RT807)	grund	kurs	1	0	1	0
Teologi	Money and Time	7,5	(5RT804)	grund	kurs	1	0	0	1
Teologi	Mässan - kyrkans centrum	7,5	(5RT419)	grund	kurs	0	1	1	0
Teologi	Naturvetenskap och religion	7,5	(5RT506)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Nya gamla kyrkor	7,5	(5RT451)	grund	kurs	0	1	1	0
Teologi	Patristik I: Utvecklingslinjer i tidig kristendom	7,5	(5RT340)	grund	kurs	1	0	1	0
Teologi	Predikan - kyrkans röst	7,5	(5RT421)	grund	kurs	0	1	0	1
Teologi	Profeterna: religion och politik	7,5	(5RT316)	grund	kurs	1	0	1	0
Teologi	Psaltaren genom tiderna	7,5	(5RT397)	grund	kurs	0	1	0	1
Teologi	Religion in Late Modern Society: Welfare and Media	7,5	(5RT169)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Religion i tanke och tal	7,5	(5RT621)	grund	kurs	0	1	1	0
Teologi	Religion och naturvetenskap	7,5	(5RT589)	grund	kurs	0	1	1	1
Teologi	Religionshistoria och religionsbeteendevetenskap B	30	(5RT182)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Religionshistoria och religionsbeteendevetenskap C	30	(5RT183)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Religionsundervisning för skolans yngre åldrar	15	(5RT610)	grund	kurs	0	1	1	1
Teologi	Religionsvetenskap A	30	(5RT011)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Religiöst liv i Sverige	7,5	(5RT005)	grund	kurs	1	0	1	0
Teologi	Svenska kyrkans tro och liv	15	(5RT605)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Tafsirvetenskap	7,5	(5RT188)	grund	kurs	1	0	1	1
Teologi	Teologi för diakoni - kyrkans ansvar i migration och fattigdom	7,5	(5RT454)	grund	kurs	0	1	1	1
Teologi	Tidig judisk och kristen kultur i det heliga landet	7,5	(5RT399)	grund	kurs	1	0	0	1
Teologi	Tros- och livsåskådningsvetenskap B	30	(5RT582)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Tros- och livsåskådningsvetenskap C	30	(5RT583)	grund	kurs	1	1	1	1
Teologi	Unga och religion - sociologiska och psykologiska perspektiv	7,5	(5RT192)	grund	kurs	1	0	1	0
Teologi	Apokryfer, pseudepigrafer och Dödahavsrollar	7,5	(5RT395)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Teologi	Att forska om religion - teorier och tillämpningar i empirisk religionsvetenskap	7,5	(5RT245)	avancerad	kurs	0	1	1	0
Teologi	Att välja livsåskådnings	7,5	(5RT593)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Bibelvetenskap D1GTs	15	(5RT381)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Bibelvetenskap D1i	15	(5RT331)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Bibelvetenskap D1NTs	15	(5RT382)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Bibelvetenskap D2GTs	15	(5RT328)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Bibelvetenskap D2NTs	15	(5RT329)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Bibelvetenskap EGTs	30	(5RT334)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Bibelvetenskap ENTs	30	(5RT335)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Diskursanalys	7,5	(5RT248)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Dödahavsrollarna (avancerad nivå)	7,5	(5RT344)	avancerad	kurs	0	1	1	0

SEC RESEARCH REPORT 61

Område	Kursbenämning	Po- äng	Kursbe- teckning	Nivå	Utbild- ningsstyp	Cam- pus	Dist- ans	18/ 19	19/ 20
Teologi	Health, Meaning-Making and Culture: A Lifecycle Perspective on Understanding Illness, Health Behaviours and Models	7,5	(5RT234)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Teologi	Hälsa, meningsskapande och kultur: Teoretiska perspektiv och modeller i tillämpad forskning	7,5	(5RT250)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Teologi	Islam idag - från salafism till muslimsk liberalteologi och feminism	7,5	(5RT247)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Teologi	Kyrko- och missionsstudier D1	15	(5RT412)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Kyrko- och missionsstudier D2	15	(5RT413)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Kyrko- och missionsstudier E	30	(5RT418)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Mänskliga rättigheter i Sverige och Europa	7,5	(5RT535)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Teologi	Mänskliga rättigheter och demokrati	7,5	(5RT527)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Teologi	Natur, historia och uppenbarelse	7,5	(5RT592)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Nutida rasism och mänskliga rättigheter	7,5	(5RT595)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Patristik I: Utvecklingslinjer i tidig kristendom (avancerad nivå)	7,5	(5RT339)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Teologi	Politisk etik	7,5	(5RT594)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Profeterna: religion och politik (avancerad nivå)	7,5	(5RT345)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Teologi	Religion in Late Modern Society: Welfare and Media	7,5	(5RT170)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Religion, mänskliga rättigheter och global rättvisa	7,5	(5RT529)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Religionsfrihet i sekulära och religiösa kulturer	7,5	(5RT530)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Religionshistoria och religionsbeteendevetenskap D1	15	(5RT154)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Religionshistoria och religionsbeteendevetenskap D2	15	(5RT155)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Religionshistoria och religionsbeteendevetenskap E	30	(5RT164)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Rätten att ha rättigheter - mänskliga rättigheter och medborgarskap	7,5	(5RT586)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Teologi	Rättighetsdiskurs, kultur och makt	7,5	(5RT533)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Teologi	Sidenvägen	7,5	(5RT140)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Spår och skrifter: om historieteori, källor och källkritik	7,5	(5RT172)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Tanak i Talmud - om judiska bibelotkningar (avancerad nivå)	7,5	(5RT388)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Teologi	Tros- och livsåskådningsvetenskap D1	15	(5RT517)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Tros- och livsåskådningsvetenskap D2	15	(5RT518)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Tros- och livsåskådningsvetenskap E	30	(5RT526)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Teologi	Väpnade konflikter och mänskliga rättigheter	7,5	(5RT534)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Teologi	Kandidatprogram i religionsvetenskap	180	(RRE1K)	grund	program	1	0	1	1
Teologi	Bibelvetenskap - Masterprogram i religionsvetenskap	120	(RRE2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Teologi	Kyrko- och missionsstudier - Masterprogram i religionsvetenskap	120	(RRE2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Teologi	Magisterprogram i humanitärt arbete vid konflikter	60	(RHA2N)	avancerad	program	1	0	1	1
Teologi	Masterprogram i Euroculture	120	(HEC2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Teologi	Masterprogram i International Humanitarian Action	120	(HIH2E)	avancerad	program	1	0	1	1
Teologi	Masterprogram i mänskliga rättigheter	120	(RMR2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Teologi	Masterprogram i religion i fred och konflikt	120	(RRP2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Teologi	Religionshistoria och religionsbeteendevetenskap - Masterprogram i religionsvetenskap	120	(RRE2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Teologi	Tros- och livsåskådningsvetenskap - Masterprogram i religionsvetenskap	120	(RRE2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Nordiska språk	Andraspråksinlärares läs- och skrivutveckling	7,5	(5NS193)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Andraspråksinläring hos vuxna	7,5	(5NS208)	grund	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Andraspråksinläring i teori och praktik	7,5	(5NS191)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	B-uppsats i svenska som andraspråk	7,5	(5NS195)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Danska 1	7,5	(5NS087)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Flerspråkighet i samhället och hos individen	7,5	(5NS194)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Fonetik och muntlig kommunikation	7,5	(5NS190)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Fonetik och uttal	7,5	(5NS206)	grund	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Fornisländska	7,5	(5NS115)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Grammatik, text och betydelse	7,5	(5NS215)	grund	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Isländska 1	7,5	(5NS092)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Isländska 2	7,5	(5NS093)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Isländska 3	7,5	(5NS094)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Läsa och analysera svenska texter A4	7,5	(5NS203)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Muntlig språkfärdighet A1	7,5	(5NS082)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Nordiska språk A	30	(5NS228)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Nordiska språk B	30	(5NS229)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Norska 1	7,5	(5NS135)	grund	kurs	1	0	0	1
Nordiska språk	Praktisk danska	7,5	(5NS114)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Presentationsteknik	7,5	(5SV174)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Professionell svenska C	30	(5NS134)	grund	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Runkunskap	7,5	(5SV084)	grund	kurs	0	1	1	1
Nordiska språk	Skolan i det mångkulturella samhället	7,5	(5NS197)	grund	kurs	1	0	0	1
Nordiska språk	Skriftlig språkfärdighet A3	7,5	(5NS084)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Språk, kultur och migration	7,5	(5NS205)	grund	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Språkanalys och bedömning	7,5	(5NS192)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Språkhistoriska texter	7,5	(5NS210)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Språklig kontrast och kontinuitet i Norden	7,5	(5NS218)	grund	kurs	1	0	0	1
Nordiska språk	Svensk grammatik A2	7,5	(5NS202)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Svensk grammatik i ett tvärspråkligt perspektiv	7,5	(5NS207)	grund	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Svenska för studerande med annat modersmål än svenska A	30	(5NS201)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Svenska som andraspråk A	30	(5NS186)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Svenska som andraspråk A med inriktning mot vuxna inlärare	30	(5NS204)	grund	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Svenska som andraspråk B	30	(5NS187)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Svenska som andraspråk C	30	(5NS081)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Svenska språket A	30	(5SV228)	grund	kurs	1	0	1	1

Område	Kursbenämning	Po- äng	Kursbe- teckning	Nivå	Utbild- ningstyp	Cam- pus	Dist- ans	18/ 19	19/ 20
Nordiska språk	Svenska språket B	30	(6SV229)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Svenska språket/nordiska språk C	30	(6SV076)	grund	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Tillämpad text- och samtalsforskning	7,5	(6NS209)	grund	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Att presentera och popularisera vetenskap	7,5	(6NS149)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Dialektforskning	7,5	(6SV112)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Flerspråkighetsforskning	7,5	(6NS216)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Fornislandska, fördjupningskurs	7,5	(6NS148)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Genusteori och språk	7,5	(6NS128)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Nordiska språk	Grammatik och fonologi	7,5	(6NS212)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Litteracitet ur ett andraspråksperspektiv	7,5	(6NS333)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Namnforskning (avancerad nivå)	7,5	(6SV262)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Nordiska språk	Nordisk språkgemenskap förr och nu	7,5	(6NS184)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Praxisnära språkforskning	7,5	(6NS214)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Professionell svenska D	30	(6NS136)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Sociolingvistiska forskningsfält	7,5	(6SV230)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Språkhistoria (avancerad nivå)	7,5	(6SV263)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Nordiska språk	Svenska 4 för lärare	30	(6SV212)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Svenska som andraspråk D	30	(6NS220)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Svenska språket/nordiska språk D	30	(6SV113)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Svenskans variation	7,5	(6NS147)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Teori och metod för nordister	7,5	(6SV126)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Texter i skolan	7,5	(6SV242)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Tillämpad språkriktighet och språkvård	7,5	(6SV238)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Nordiska språk	Vetenskapligt skrivande på svenska	7,5	(6NS122)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Nordiska språk	Språkvetarprogrammet	180	(HSV1K)	grund	program	1	0	1	1
Nordiska språk	Masterprogram i svenska	120	(HSV2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Filosofi	Estetik A: Estetikens grunder	30	(6ES009)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Estetik B	30	(6ES011)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Estetik C	30	(6ES019)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Estetikens grunder och historia: Vad är estetiskt värde?	7,5	(6ES049)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Estetikens utvidgning: Nya konstformer?	7,5	(6ES051)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Etik	7,5	(6FP008)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Fakta och värden	7,5	(6FT052)	grund	kurs	1	0	0	1
Filosofi	Filosofi och kognitionsvetenskap	7,5	(6FT079)	grund	kurs	1	0	0	1
Filosofi	Filosofisk estetik: tre centrala problem	15	(6ES057)	grund	kurs	1	0	0	1
Filosofi	Introduktion till feministisk filosofi: Feminismens historia och samtida tänkare	7,5	(6FT084)	grund	kurs	1	0	1	0
Filosofi	Introduktion till självkänedom	7,5	(6FT085)	grund	kurs	1	0	1	0
Filosofi	Konsten för konstens skull eller konsten som filosofi?	7,5	(6ES603)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Konstens ontologi	7,5	(6ES047)	grund	kurs	1	0	0	1
Filosofi	Konstens ursprung: natur eller kultur?	7,5	(6ES058)	grund	kurs	1	0	0	1
Filosofi	Konstfilosofi: Vad är konst?	7,5	(6ES048)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Kritiskt tänkande	7,5	(6FP018)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Kunskapsteori	7,5	(6FT051)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Metafysik	7,5	(6FP045)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Objekt och egenskaper	7,5	(6FT008)	grund	kurs	1	0	0	1
Filosofi	Philosophy of Law	7,5	(6FP049)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Politisk filosofi	7,5	(6FP019)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Praktisk filosofi A	30	(6FP006)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Praktisk filosofi B	30	(6FP003)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Praktisk filosofi C	30	(6FP004)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Problem och paradoxer	7,5	(6FT082)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Teoretisk filosofi A	30	(6FT017)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Teoretisk filosofi B	30	(6FT012)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Teoretisk filosofi C	30	(6FT013)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Vad är filosofi?	7,5	(6FT083)	grund	kurs	1	0	1	0
Filosofi	Verklighetens natur: introduktion till metafysik	7,5	(6FT081)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Värdeteori	7,5	(6FP044)	grund	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Etik, estetik och kulturarv	7,5	(6ES054)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Filosofi	God och dålig vetenskap	7,5	(6FT072)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Filosofi	Konst och föreställningsförmåga	7,5	(6ES061)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Filosofi	Konst som idé: konceptkonstens filosofi	7,5	(6ES059)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Filosofi	Philosophy of Law	7,5	(6FP051)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Filosofi	Visshet, ovisshet och tillit	7,5	(6FT006)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Filosofi	Kandidatprogram i kultur- och samhällsanalys	180	(HKS1K)	grund	program	1	0	1	1
Filosofi	Humanioraprogrammet	180	(HHU1K)	grund	program	1	0	0	1
Filosofi	Praktisk filosofi - Masterprogram i humaniora	120	(HHU2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Filosofi	Teoretisk filosofi - Masterprogram i humaniora	120	(HHU2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Filosofi	Aesthetics - Master Programme in the Humanities	120	(HHU2M)	avancerad	program	1	0	0	1
Filosofi	Philosophy - Master Programme in the Humanities	120	(HHU2M)	avancerad	program	1	0	0	1
Historia	Historia A	30	(6HA302)	grund	kurs	1	0	1	1
Historia	Historia B	30	(6HA322)	grund	kurs	1	0	1	1
Historia	Historia C	30	(6HA332)	grund	kurs	1	0	1	1
Historia	Historia i praktiken: Materiell kultur	7,5	(6HA105)	grund	kurs	1	0	1	1
Historia	Historikerprogrammet	180	(HHI1K)	grund	program	1	0	1	1
Historia	Humanioraprogrammet	180	(HHU1K)	grund	program	1	0	0	1

Område	Kursbenämning	Po- äng	Kurs- teckning	Nivå	Utbild- ningstyp	Cam- pus	Dist- ans	18/ 19	19/ 20
Historia	Masterprogram i modern historia	120	(HMH2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Historia	Masterprogram i studier kring Förintelsen och folkmod	120	(HFF2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Historia	Masterprogram i tidigmodern tid	120	(HTM2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Juridik	Juridiskt grundår	60	(2JF071)	grund	kurs	1	0	1	1
Juridik	Juridisk översiktscurs	15	(2JF051)	grund	kurs	1	0	1	1
Juridik	Nätbaserad juridisk översiktscurs	15	(2JF068)	grund	kurs	1	0	1	1
Juridik	Miljö rätt	15	(2JF059)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Juridik	Juristprogrammet	270	(JJU2Y)	grund	program	1	0	1	1
Juridik	Lantmåteri programmet, juridisk inriktning	180	(JLA1K)	grund	program	1	0	0	1
Juridik	Socionomprogrammet Campus Gotland	210	(JSO1Y)	grund	program	1	0	1	1
Juridik	Magisterprogram i immaterialrätt	60	(JIM2N)	avancerad	program	1	0	1	1
Juridik	Magisterprogram i internationell investeringsrätt	60	(JIS2N)	avancerad	program	1	0	1	1
Juridik	Magisterprogram i internationell skatterätt och EU-skatterätt	60	(JIE2N)	avancerad	program	1	0	1	1
Juridik	Nordiskt masterprogram i miljö rätt	120	(JMI2N)	avancerad	program	1	0	0	1
Nationalekonomi	Nationalekonomi A	30	(22900)	grund	kurs	1	0	1	1
Nationalekonomi	Nationalekonomi A	30	(72900)	grund	kurs	1	0	1	1
Nationalekonomi	Nationalekonomi B	30	(72910)	grund	kurs	1	0	1	0
Nationalekonomi	Nationalekonomi B	30	(22910)	grund	kurs	1	0	1	0
Nationalekonomi	Nationalekonomi B, inriktning finansiell ekonomi	30	(72911)	grund	kurs	1	0	0	1
Nationalekonomi	Nationalekonomi B, inriktning finansiell ekonomi	30	(22911)	grund	kurs	1	0	0	1
Nationalekonomi	Nationalekonomi B, inriktning utvecklingsekonomi	30	(72912)	grund	kurs	1	0	0	1
Nationalekonomi	Nationalekonomi B, inriktning utvecklingsekonomi	30	(22912)	grund	kurs	1	0	0	1
Nationalekonomi	Nationalekonomi B: Economics of Development	7,5	(2NE675)	grund	kurs	1	0	1	1
Nationalekonomi	Nationalekonomi C	30	(72920)	grund	kurs	1	0	1	0
Nationalekonomi	Nationalekonomi C	30	(22920)	grund	kurs	1	0	1	0
Nationalekonomi	Nationalekonomi C, inriktning arbetsmarknadsekonomi	30	(72921)	grund	kurs	1	0	0	1
Nationalekonomi	Nationalekonomi C, inriktning arbetsmarknadsekonomi	30	(22921)	grund	kurs	1	0	0	1
Nationalekonomi	Nationalekonomi C, inriktning offentlig ekonomi	30	(22922)	grund	kurs	1	0	0	1
Nationalekonomi	Nationalekonomi C, inriktning offentlig ekonomi	30	(72922)	grund	kurs	1	0	0	1
Nationalekonomi	Nationalekonomi C: Arbetsmarknadsekonomi	7,5	(2NE771)	grund	kurs	1	0	1	1
Nationalekonomi	Masterprogram i nationalekonomi	120	(SNE2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Statsvetenskap	Statskunskap A	30	(2SK009)	grund	kurs	1	0	1	1
Statsvetenskap	Statskunskap B	30	(2SK059)	grund	kurs	1	0	1	1
Statsvetenskap	Statskunskap C	30	(2SK079)	grund	kurs	1	0	1	1
Statsvetenskap	Utvecklingsstudier A	30	(2SK021)	grund	kurs	1	0	1	1
Statsvetenskap	Utvecklingsstudier B	30	(2SK031)	grund	kurs	1	0	1	1
Statsvetenskap	Utvecklingsstudier C	30	(2SK041)	grund	kurs	1	0	1	1
Statsvetenskap	Comparative Politics	15	(2SK128)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Statsvetenskap	Europeiskt samgående	15	(2SK053)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Statsvetenskap	Politiska attityder och beteenden - perspektiv från politisk psykologi och sociologi	15	(2SK149)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Statsvetenskap	Utmaningar mot staten: krig och migration	15	(2SK145)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Statsvetenskap	Välfärdspolitik i ett globalt perspektiv	15	(2SK144)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Statsvetenskap	Politics kandidatprogram	180	(SPO1K)	grund	program	1	0	1	1
Statsvetenskap	Politics masterprogram	120	(SPO2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Att undervisa i kinesiska - teori och praktik	7,5	(9LF039)	grund	kurs	0	1	1	0
Utbildningsvet.	Att undervisa i modersmål - i klassrummet och på distans	7,5	(9LF033)	grund	kurs	0	1	1	0
Utbildningsvet.	Barn- och ungdomsvetenskap A	30	(4UK065)	grund	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Barn- och ungdomsvetenskap B	30	(4UK070)	grund	kurs	1	0	1	0
Utbildningsvet.	Barn- och ungdomsvetenskap C	30	(4UK100)	grund	kurs	1	0	1	0
Utbildningsvet.	Det globala klassrummet - introduktionskurs i svenska som andraspråk, för undervisning i gymnasieskolan (uppdragsutbildning)	7,5	(8PE056)	grund	kurs	1	0	1	0
Utbildningsvet.	Det globala klassrummet - introduktionskurs i svenska som andraspråk, för undervisning i kommunal vuxenutbildning (uppdragsutbildning)	7,5	(8PE057)	grund	kurs	1	0	1	0
Utbildningsvet.	Det globala klassrummet - introduktionskurs i svenska som andraspråk, för undervisning i åk 1-6 (uppdragsutbildning)	7,5	(8PE054)	grund	kurs	1	0	1	0
Utbildningsvet.	Det globala klassrummet - introduktionskurs i svenska som andraspråk, för undervisning i åk 7-9 (uppdragsutbildning)	7,5	(8PE055)	grund	kurs	1	0	1	0
Utbildningsvet.	Digitalisering i språkundervisningen: Nya perspektiv	7,5	(9LF055)	grund	kurs	0	1	0	1
Utbildningsvet.	Digitalisering i språkundervisningen: Teori och praktik	7,5	(9LF054)	grund	kurs	0	1	0	1
Utbildningsvet.	Engelska för lärare i åk 4-6, 30 hp(1-30). Ingår i Lärarlyftet II	30	(8LF011)	grund	kurs	0	1	1	0
Utbildningsvet.	Engelska för lärare i åk 4-6: En brygga till internationalisering	7,5	(9LF046)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Engelska för lärare i åk 4-6: Språkkunskap, didaktik och lärarskap	7,5	(9LF045)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Fokus på IKT i språkundervisningen	7,5	(9LF032)	grund	kurs	0	1	1	0
Utbildningsvet.	Forskningsmetoder för undersökningar av utbildning	7,5	(4PE177)	grund	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Frankrike idag - kultur och samhälle	7,5	(9LF042)	grund	kurs	0	1	1	0
Utbildningsvet.	Frankrike idag - kultur och samhälle i franskundervisningen	7,5	(9LF044)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Grammatikens roll i spanskundervisningen - teori och praktik	7,5	(9LF034)	grund	kurs	0	1	1	0
Utbildningsvet.	Hållbar utveckling som transformativt lärande	7,5	(4SW000)	grund	kurs	1	0	0	1
Utbildningsvet.	Irland idag - samhälle, kultur och ny litteratur	7,5	(9LF022)	grund	kurs	0	1	1	0
Utbildningsvet.	Kinesiska som skolämne: Teori och praktik	7,5	(9LF050)	grund	kurs	0	1	0	1
Utbildningsvet.	Klass och utbildningsval	7,5	(4PE178)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Litterature-(monde) i franskundervisningen	7,5	(9LF051)	grund	kurs	0	1	0	1
Utbildningsvet.	Lärande och utveckling, ämneslärare	7,5	(4PE206)	grund	kurs	1	1	0	1
Utbildningsvet.	Modern spanskspråkig litteratur och film i spanskundervisningen	7,5	(9LF041)	grund	kurs	0	1	1	0
Utbildningsvet.	Modersmål som skolämne: Klassrums- och fjärrundervisning	7,5	(9LF057)	grund	kurs	0	1	0	1
Utbildningsvet.	Pedagogik A	30	(4PE175)	grund	kurs	1	0	1	1

Område	Kursbenämning	Po- äng	Kursbe- teckning	Nivå	Utbild- ningstyp	Cam- pus	Dist- ans	18/ 19	19/ 20
Utbildningsvet.	Pedagogik B	30	(2PE171)	grund	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Pedagogik C	30	(2PE172)	grund	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Pedagogik med inriktning mot vuxna och arbetsliv A	30	(4PE176)	grund	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Pedagogik med inriktning mot vuxna och arbetsliv B	30	(2PE381)	grund	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Pedagogik med inriktning mot vuxna och arbetsliv C	30	(2PE382)	grund	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Shakespeare Revisited: att använda Shakespeare i klassrummet	7,5	(9LF059)	grund	kurs	0	1	0	1
Utbildningsvet.	Sociala grupperns utbildningsstrategier	7,5	(4UK056)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Spanska för lärare i åk 7-9, 45 hp (1-45). Ingår i Lärarlyftet II	45	(8LF013)	grund	kurs	0	1	1	0
Utbildningsvet.	Spanska som skolämne - teori och praktik	7,5	(9LF035)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Spanska som skolämne - tillämpad språkvetenskap	7,5	(9LF043)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Spanska som skolämne: Grammatik i teori och praktik	7,5	(9LF049)	grund	kurs	0	1	0	1
Utbildningsvet.	Spanska som skolämne: Modern spanskspråkig litteratur och film	7,5	(9LF048)	grund	kurs	0	1	0	1
Utbildningsvet.	Spanska som skolämne: Produktiva språkfärdigheter	7,5	(9LF047)	grund	kurs	0	1	0	1
Utbildningsvet.	Språkdidaktik: Betyg och bedömning i moderna språk	7,5	(9LF058)	grund	kurs	0	1	0	1
Utbildningsvet.	Språkdidaktik: Nya ämnesdidaktiska perspektiv i engelska och moderna språk	7,5	(9LF053)	grund	kurs	0	1	0	1
Utbildningsvet.	Studiehandledning i skolan	7,5	(9LF052)	grund	kurs	0	1	0	1
Utbildningsvet.	Utbildning och samhällsförändring	7,5	(4UK057)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Utbildning som marknad	7,5	(4PE179)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Utbildning som marknad	7,5	(4PE179)	grund	kurs	1	0	1	0
Utbildningsvet.	Utbildning, arbetsmarknad och professioner	7,5	(4PE181)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Utbildningssociologi A	30	(4UK045)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Utbildningssociologi B	30	(4UK060)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Utbildningssociologi C	30	(4UK063)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Utbildningssociologins grunder	7,5	(4PE088)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Utbildningssystemens framväxt och struktur	7,5	(4UK046)	grund	kurs	0	1	1	1
Utbildningsvet.	Att undervisa i tyska - i en skapande och föränderlig miljö	7,5	(9LF038)	avancerad	kurs	0	1	1	0
Utbildningsvet.	Barn- och ungdomshistoria	7,5	(4PE063)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Barn- och ungdomsvetenskap, centrala teorier och perspektiv	7,5	(4UK090)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Barndom: Socialisationsprocesser och vardagspraktiker	7,5	(2PE704)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Barns ojämlika geografier	7,5	(4PE202)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Utbildningsvet.	Didaktikens traditioner	7,5	(4PE065)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Didaktiska perspektiv på ämnesspråk och text	7,5	(4PE069)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Forskningsmetoder med barnperspektiv	7,5	(4PE062)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Utbildningsvet.	Förändring genom interaktiv forskning	7,5	(4PE194)	avancerad	kurs	1	0	0	1
Utbildningsvet.	Geometrisk dataanalys	7,5	(4UK099)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Utbildningsvet.	Inkludering och exkludering i specialpedagogiska sammanhang	7,5	(4PE051)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Komparativ ämnesdidaktik	7,5	(4PE067)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Ledning av kunskapsprocesser i organisationer	7,5	(2PE075)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Lärande, identitet och kommunikation	7,5	(2PE703)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Maktens sociologi, elit och elitutbildningar	7,5	(4PE117)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Utbildningsvet.	Moderna samhällens historia - kontextualisering av utbildning ca 1800-2000	7,5	(4PE116)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Normer och värden i utbildning och undervisning	7,5	(4PE068)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Pedagogisk filosofi och idéhistoria	7,5	(2PE706)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Pedagogiskt förändringsledarskap i samband med interaktiv forskning	7,5	(4PE120)	avancerad	kurs	1	0	1	0
Utbildningsvet.	Pedagogiskt ledarskap, lärande och kunskap	7,5	(4PE151)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Pierre Bourdieus utbildningssociologi	7,5	(4UK086)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Samtida transformationer av utbildningssystem	7,5	(4PE118)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Specialpedagogik som kunskapsområde och forskningsfält I	7,5	(4DI082)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Specialpedagogik som kunskapsområde och forskningsfält II	7,5	(4DI083)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Specialpedagogiska perspektiv	7,5	(4PE164)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Styning av offentliga och idéburna organisationer	7,5	(2PE103)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Transnationella utbildningsstrategier	7,5	(4UK111)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Ungas identitetsformering i det multietniska samhället	7,5	(4PE152)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Utbildningspolitik, styning och utvärdering	7,5	(4PE059)	avancerad	kurs	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Arabiska (modersmål) - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Biologi - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Engelska - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Franska - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Fysik och matematik - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Förskollärarprogrammet	210	(UF01Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Geografi - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Historia - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Inriktning mot arbete i forskoleklass och grundskolans årskurs 1-3 - Grundlärarprogrammet	240	(UGR0Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6 - Grundlärarprogrammet	240	(UGR0Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Kemi - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Matematik - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Naturkunskap - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Religionskunskap - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Samhällskunskap - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Spanska - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Svenska som andraspråk - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Svenska - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Teknik med inriktning mot datateknik (digitala informationssystem) - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1

Område	Kursbenämning	Po- äng	Kursbe- teckning	Nivå	Utbild- ningstyp	Cam- pus	Dist- ans	18/ 19	19/ 20
Utbildningsvet.	Turkiska (modersmål) - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Tyska - Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan	330	(UGY2Y)	grund	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 - Kompletterande lärarutbildning	90	(UKL2Y)	avancerad	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Inriktning mot arbete i gymnasieskolan - Kompletterande lärarutbildning	90	(UKL2Y)	avancerad	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Masterprogram i pedagogiskt ledarskap	120	(UPL2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Masterprogram i utbildningssociologi	120	(UUS2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Språk, skriv- och läsutveckling - Speciallärarprogrammet	90	(USL2Y)	avancerad	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Språk-, skriv- och läsutveckling. Ingår i Lärarlyftet II – Speciallärarprogrammet	90	(USL2Y)	avancerad	program	1	0	1	0
Utbildningsvet.	Barn- och ungdomsvetenskap - Masterprogram i utbildningsvetenskap	120	(UUV2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Didaktik - Masterprogram i utbildningsvetenskap	120	(UUV2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Pedagogik - Masterprogram i utbildningsvetenskap	120	(UUV2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Specialpedagogik - Masterprogram i utbildningsvetenskap	120	(UUV2M)	avancerad	program	1	0	1	1
Utbildningsvet.	Utbildningssociologi - Masterprogram i utbildningsvetenskap	120	(UUV2M)	avancerad	program	1	0	1	1

Skeptronhäften

(Skeptron Occasional Papers)

ISSN 0284-0731

1. Anna Lena Lindberg, *"Men Gud förbarme sig, hvilket Publikum!" Om konstpedagogikens rötter i Sverige*, 1987
2. Francine Muel-Dreyfus, *Folkskollärare och socialarbetare. Metodologiska kommentarer till den historiska sociologin*, 1987
3. Theresa Martinet, *En provensalsk bondkvinna och hennes män. Ett exempel på småborgerlig ackumulation*, 1987
4. Anna-Maja Johannesson, *Lärarnas villkor i de första decenniernas folkskola (1850–1880)*, 1989
5. Ronny Ambjörnsson, *The Honest and Diligent Worker*, 1991
6. Collège de France, *Förslag till framtidens utbildning*, 1992
7. Donald Broady & Boel Englund (1992), *Ulf P. Lundgrens skrifter 1966-1991. En bibliografi*, 1992
8. Eva Trotzig, *"kvinnan bär hemmets trefnad på spetsen af sin synål." Kvinnlig skolslöjd i Stockholms folkskolor decennierna runt 1900*, 1992
9. Gisèle Sapiro, *Collective biographies and the theory of "literary fields"*, 1992
10. Monique Pinçon-Charlot & Michel Pinçon, *Considérations sur l'enquête sociologique dans les beaux quartiers*, 1996
11. Barbro Andersson et al., *Recherches sur les champs de production culturelle. Travaux récents ou en cours*, 1996
12. Jesper Svenbro, *Vägra läsa, vägra skriva. Attityder till det skrivna ordet i antikens Grekland*, 1997
13. Ann-Catherine Wagner, *Les stratégies transnationales en France*, 1997
14. Sandro Campana Wadman, *Det biologiska och det sociala. Marc Augé om sjukdom och andra olyckor*, 1997
15. Donald Broady, *Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg*, 2 korr. uppl. 1998.
16. Christophe Charle, *French Universities and Intellectuals. Two Lectures*, 1998
17. Donald Broady, *Arkeologin och det symboliska kapitalet*, 2003

1. Donald Broady & Mikael Palme, *Högskolan som fält och studenternas livsbanor*, 1992
2. Mikael Palme, *En "trygg" uppväxtmiljö*, 1992
3. Stig Elofsson, *Vad blev barnen? Rekryteringsstudier*, 1992
4. Annika Ullman, *De plåtslagarna! De plåtslagarna!*, 1992
5. Annika Ullman, *Humaniora som personlighetsfördjupning?*, 1992
6. Donald Broady, *Läsestycken för samhällsvetare*, 1994
7. Boel Englund, *Språk, argumentation och vetenskaplig verksamhet*, 1994
8. Kerstin Skog Östlin, *Fädernas kyrka i Sveriges television*, 1994
9. Mikael Palme, *Valet till gymnasiet*, 1994
10. Mikael Palme, *Gymnasieskolans sociala struktur i Stockholmsregionen före 1991 års skolreform*, 1994
11. Mikael Börjesson, *Det naturliga valet. En studie i studenters utbildningsval och livsstilar*, 1996
12. Richard Palmer, *Socio-Economic Spaces of Transnationally Connected Business Professionals*, 1996
13. Ingrid Heyman, "....det är utbildningen som gjort att vi kommit någonstans". *Studier av tre elitgymnasier med internationalisering på programmet*, 1997
14. Elisabeth Hultqvist "Jag tycker det är för slapt". *Om pedagogiken på det individuella programmet*, 1998
15. Mikael Börjesson, *Kampen om det "internationella". En kartläggning av transnationella strategier vid högskolor och universitet i Stockholm*, 1998
16. Mikael Palme, *The Meaning of School. Repetition and Drop Out in the Mozambican Primary School*, 1998.
17. Mikael Palme, *Final Report and Recommendations from the Evaluation of Teaching Materials for Lower Primary Education in Mozambique. I. General Issues*, 1998
18. Kenneth Hyltenstam & Christopher Stroud, *Final Report and Recommendations from the Evaluation of Teaching Materials for Lower Primary Education in Mozambique. II. Language Issues*, 1998
19. Wiggo Kilborn, *Final Report and Recommendations from the Evaluation of Teaching Materials for Lower Primary Education in Mozambique. III. Mathematics*, 1998
20. Ulla Alfredsson & Calisto Linha, *Where God lives. Introduction to a Study of the Independent Protestant Churches in the Maputo Area*, 1998
21. Kenneth Hyltenstam & Christopher Stroud, *Proposals for Revised Language Curricula for Mozambican Primary Schools. A Discussion Document*, 1998
22. Donald Broady et al, *Formering för offentlighet. En kollektivbiografi över Stockholmskvinnor 1880–1920. Forskningsplan*, 1998
23. Ulf Borelius, *Habitus och religionstillhörighet i Peru*, 1998
24. Ulf Borelius, *Tillit och habitus*, 1998
25. Kerstin Sund-Tidholm, *Internationalisering vid gymnasieskolans omvårdnadsprogram. En intervjustudie*, 1998
26. Mikael Börjesson, *An Introduction to Manuel Castells' The Information Age*, 1999
27. Donald Broady, Mats B. Andersson, Mikael Börjesson, Jonas Gustafsson, Elisabeth Hultqvist & Mikael Palme, *Skolan under 1990-talet. Sociala förutsättningar och utbildningsstrategier*, 2000
28. Donald Broady, *Studier av högskolan och gymnasieskolan som fält. Forskningsprogram 2002–2004*, 2001.
29. Esbjörn Larsson, *Inventering av utbildningshistorisk forskning vid svenska lärosäten*, 2003
30. Mikael Börjesson, *Det svenska högskolefältet och lärarutbildningarna*, 2003
31. Ulf Borelius, *Källkritik och befrielseologi. Ett bidrag till forskningen kring befrielseologins uppkomst*, 2004
32. Mikael Börjesson, *Gymnasieskolans sociala struktur och sociala gruppers utbildningsstrategier. Tendenser på nationell nivå 1997–2001*, 2004
33. Ingrid Nordqvist & Monica Langerth Zetterman, *Gymnasieskolan som konkurrensfält. Ett regionalt perspektiv – Gävleborgs län*, 2004
34. Ida Lidegran, *Uppsala – en akademiskt dominerad gymnasieskola*, 2 uppl. 2006
35. Mikael Börjesson, *Högre utbildning och nationell härkomst. Exemplet Södertörns högskola*, 2004
36. Mattias Eriksson, *Sociologisk atlas över Stockholm*, 2005
37. Mikael Börjesson, *Transnationella utbildningsstrategier vid svenska lärosäten och bland svenska studenter i Paris och New York*, 2005
38. Esbjörn Larsson, *Det svenska utbildningssystemets födelse. Olika perspektiv på den svenska läroverksutbildningens utveckling under 1800-talet*, 2006
39. Donald Broady, Mikael Börjesson, Emil Bertilsson, Gergei Farkas, Märit Gunneriusson Karlström, Esbjörn Larsson, Ida Lidegran & Ingrid Nordqvist, *Utvärdering av Rekryteringsdelegationen*, 2 rev. uppl. 2006
40. Elisabeth Hultqvist & Mikael Palme, "Om de kunde ge en mall". *En studie av lärarstudenternas möte med lärarutbildningen*, 2006
41. Monica Langerth Zetterman, *Kvinnors mötesplatser och sociala och kulturella tillgångar kring sekelskiftet 1900. Beskrivning av prosopografiskt material inom projektet Formering för offentlighet*, 2006
42. Emil Bertilsson, *Lärarna på skolans kungsväg. Om det naturvetenskapliga programmet på några gymnasier i Uppsala*, 2007

43. Håkan Forsberg, *En skola i tiden. Rosendalsgymnasiets etablering bland Uppsalas gymnasieskolor*, 2008
44. Andreas Melldahl, *Västerled tur och retur. Del 1: Utbildning och ekonomi. En ekonomihistorisk studie av Sverige-Amerika Stiftelsens stipendieverksamhet 1919–2006*, 2008
45. Emil Bertilsson, Mikael Börjesson & Donald Broady, *Lärarstudenter. Utbildningsmeriter och social bakgrund 1977–2007*, 2008
46. Mikael Palme, *Personlighetsutveckling och målrationalitet. Kulturellt kapital i Stockholms gymnasieskolor på 2000-talet*, 2008
47. Emil Bertilsson, Mikael Börjesson & Donald Broady, *Männen flyr fältet. Könsmonster i rekryteringen till svenska lärarutbildningar 1977–2007*, 2009
48. Emil Bertilsson, *Språkens konjunkturen. Del 1: De moderna språken i grund- och gymnasieskolan*, 2010.
49. Alexander Ekelund, *Julia Kristevas genomslag i Sverige – fransk feminism som symbolisk tillgång i litteraturkritikens fält*, 2011
50. Esbjörn Larsson, *Ekonomiska förutsättningar för pedagogisk förändring. Kostnaderna i samband med växelundervisningens införande i Sverige under 1820-talet*, 2011
51. Andreas Åkerlund, *Från föreningsverksamhet till statligt intresse. Utlandsriktad utbildnings- och kulturpolitik ca 1880–1945. En översikt*, 2012
52. Tobias Dalberg, *Engelskans utbredning i den svenska högskolan. En kartläggning av engelskspråkiga benämningar av program och kurser i svensk högre utbildning 1993–2009*, 2013
53. Ida Lidegran, Mikael Börjesson, Caroline Olsson & Donald Broady, *Utbildningssociologiska analyser av könsskillnader i utbildningssystemet och arbetslivet*, 2014
54. Carina Carlhed, *Vid den normala studietaktens utkanter. Analyser av studieavbrott på lärarutbildningar vid Uppsala universitet*, 2015
55. Ida Lidegran, Mikael Börjesson, Germund Larsson & Donald Broady, *Forskning och forskarutbildning av utbildningsvetenskaplig relevans vid Uppsala universitet. Inventering 2013*, 2015
56. Ida Lidegran & Astrid Collsiö, *Nyanlända akademiker och etableringsutbildning. En studie av Korta vägen*, 2018
57. Ida Lidegran & Caitlin McEvoy, *Mentorskap för nyanlända kollegor*, 2019
58. Daan Vandenhoute, *Literary taste. An empirical study of literature scholars, secondary school teachers and students*, 2019
59. Mikael Börjesson, Tobias Dalberg & Ola Agevall, *Högre utbildning som bildningsväg eller yrkesinvestering. Program och fristående kurs i svensk högre utbildning och vid Uppsala universitet, 1993–2016*, 2019
60. Tobias Dalberg, *Studiegångar vid Uppsala universitet. En analys av de fristående kursernas omfattning och relation till kvarvar, examensfrekvens och övergångar till forskarutbildning*, 2019
61. Ida Lidegran, Lisa Backman & Mikael Börjesson, *Frihet att slippa välja. En intervjustudie med studenter och utbildningsansvariga inom vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap vid Uppsala universitet*, 2019

Sociology of Education and Culture / Utbildnings- och kultursociologi
www.skeptron.uu.se/broady/sec/
SEC, EDU, Uppsala University, Box 2136, S-750 02 Uppsala

UPPSALA
UNIVERSITET